

LUUKÎ

Ala puku pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukî, daa Nju pi, ngmênê Antiyóka pi, Kídiki dnye ngê dpîmo mbumu. Ndiye pyu ngmê, kpeede ngê doo ya, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Puku dmi miyó d:êê ngê, ngmê ala puku dmi, myomoni u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Yesu dini ghi n:ii ngê mwo a pwene, m:ââ py-oloy:a mê pyile mî loo, Luukî ngê u puku dê u ngwo a d:êê doo. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê limi mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu.

¹ Mw:ââkó nmî lémi, Tiyopilas,

Yesu u danêmbum nyi nyongo, u kwo nyi kélîmî mbê wo. Kópuni yilí Yesu ngê dyámê mbémê d:uu too, pi yilí knî y:oo yi kópu ka d:êêd:êê t:oo.

² Yélini y:oo yi kópu knî yi chóo yi ngwolo ngê m:uu tumo, pi knî ye u nkwo a tpaépê tumo, u ngwo nmî ny:ee too.

³ Yi kópu yilí yi p:uu mb:aamb:aa ngê noo ndiye, yi kn:ââ dmi ní chó, u mâlo ní yé too, l:êê dîy:o yi danêmbum n:aa d:êêd:êê.

⁴ A lémi, Yesu p:uu kópuni nyi ndê too, u ya a nga a kwo ndé kópu ngê nga dny:oo ya.

Enjel ngê Sekîdaiya ka kópuni vyu

⁵ Dini ghi n:ii ngê Helodi Njuda tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngmê, u pi Sekîdaiya, Apaicha u yoo vy:o pini ngmê. U kpâm u pi Elisîpet, kpêê yiyé pyu tp:oo módó ngmê.

⁶ Chóó Lémi u nuu u pi cha, u nuu u kópu yidpîmo d:uud:uu dé, u dêêpî kópu yintómu myedpîmo cháâcháâ dé.

⁷ K:omo tpile pi cha mb:aa dê, ngmênê tp:ee daa tpyé ngópu. U yi y:e doo kwo, Nyi tpamê knî, ngmênê Elisîpet daa tpete u ntââ ngê doo ya, u dí cha miyó dê mî vy:ene knopwo.

⁸ Wiki n:ii ngê Apaicha u yoo Chóó Lémi ka dnyen:aa kpêê yiyé, Sekîdaiya yi vy:o doo kwo.

⁹ Yi l:êê ghi alanté dpîmo ya, mtyîmî nk:êênî pyu ng:oo ngê dnyimo a pyw:êmî. Sekîdaiya yinté a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo k:oo yâpwo ghê dy:ââ ngópu, y:i doon:aa mtyîmî nk:êênî.

¹⁰ Yi ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê mtyîmî doo nk:êênî, yoo kuwa doo a kwo, dnya a ngêpê.

¹¹⁻¹² Yi dini ghi ngê Sekîdaiya ngê Chóó Lémi u enjel ngmê módu, Sekîdaiya ngwéti wo, nkîngê mbê wo, apê, Mtyîmî nk:êênî tédê u wéni pee, apê, enjel ngmê kwo.

¹³ Enjel ngê kwo, Sekîdaiya, kwo, namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, kwo, ngmâm Elisîpet wa a ngee, tp:ee angmê tpyé, Njon u pyimo dpî téni, mu kópu u dîy:o yi tpémi Chóó Lémi u módó yeedeyeede.

¹⁴ Kwo, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nga mb:aamb:aa ngê wa pyódu, w:aa anyinê pyw:oo. Kwo, Pi yilî knî y:oo w:aa amyedê pyw:ee ngmê,

¹⁵ mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u komo kapî pyu ndîî ngê wa pyódu. Kwo, Ghêlî daawa t:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi u mênê wa yââ, d:ud:umbiy:e wa a nt:ono. Kwo, Wain kîngmê nda, yinté mbwááni myekîngmê nda. Kwo, Pi knî y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kí Chóó Lémi u momu pini.

16 Kwo, Yisîléli tpémi yilî Chóó Lémi ka amêdê diyédiyé kalê té, pini n:ii yi yâpwo ndêndê.

17 Kwo, Yi tpémi nmî Lémi u kada wa ghê, u maa yinë amênê yé. Kwo, Ilacha ntee pini ngê wadî ya, pi mupwo mupwoknî, n:ii noko kpeme a pyede, amêdê kââdî té, n:ii knî y:oo dnye daa nyêmî ngmê, yi nuw:o dmi wa ngmêê té, yoo mb:aa ngê amîmî pyódu té, nmî Lémi u yoo ndêndê ngê u ngwo wa pyódu té. *

18 Sekîdaiya ngê enjel ka kwo, Ye kópu ndê kópu ngê a nga angénté wa pyódu? Kwo, Nê pi vy:ee, a kpâm mye pyââ vy:ee.

19 Enjel ngê kwo, Lama daa tóo kî pini, nê Nkepîlel, Chóó Lémi u nkîgh:ê n:aa kwo, yinë nga da dy:ââ nê, ala kópu mb:aa nga yedên:aa vyi. *

20 Kwo, K:omo tpile a ka chuu kêlîmî mbê wo, ngmênê kópuni nga dî vyi, dîyo ndêndê ngê wa pyódu. Kwo, Dnye u kîgha doo u ntââ ngê dî pyódu ngi, kwo, kópu daamunyi vyi, u dî wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu. Kwo, Dnye mênê dî chedê, kópu daamunyi vyi, mu kópu u dîy:o a ka chuu kêlîmî mbê wo.

21 Yélini kuwa doo kwo, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Sekîdaiya ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo lukwe dîy:o mgî dîmo puwâ.

22 Dini ghi n:ii ngê a pwîi wo, doo u ntââ kópu ye daapî vyu, kóopyââ ngê ye doo danêmbum, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Kî pini ngê tpile ngmêdê m:uu, kî ngomo k:oo.

23 Apaicha u yoo knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi dpodo u wiki a kêlî ngópu, Chóó Lémi p:uu dpodo

* **1:17:** Mát 17:11-13; Mal 3:1; 4:5-6 * **1:19:** Hipîlu 1:14

têdê, yi p:o p:o mê diyé dniye, Sekîdaiya u p:o mye loo.

²⁴ U kuwó dini ghi ngê u kpâm Elisîpet mbwili ngê pyodo, yi gha dê mb:aamb:aa ngê pyaa knopwo,

²⁵ Elisîpet ngê apê, Chóó Lémi ngê dê ngee nê, kópuni u l:êê dîy:o yoo a p:uu dnye danê, yinê dê chedê, a p:uu mêdaadnyi danê. Ngmênê yoo vy:o dêdpîmo paa, apê, Pi knî y:oo wadnyi yumuyumu nê, a ka daawa a kêlîmî mbê dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o d:ââ limi ngomo k:oo doo kwo.

Enjel ngê Méli ka kópuni vyyu

²⁶⁻²⁷ Elisîpet d:ââ wéni u mbwili ngê doo kwo, Chóó Lémi ngê u enjel Nkepîlel kwodo ngmê ka u ngwo dy:ââ ngê, u pi Méli. Pini n:ii u yémî p:uu yidoo kwo, u pi Njósép, king Dépidi u tii nêdê pini ngmê. Nasalet dpîmo ya, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. *

²⁸ Yi enjel Méli ka loo, kwo, Mw:ââkó Méli. Kwo, Nmî Lémi ngê da ngmidi ngi, nga myewunê vyyuwo.

²⁹ Méli ngê yi kópu dêpê w:ee ngê, u nuw:onuw:o kópu ngê pyodo.

³⁰ Enjel ngê kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmidi ngi.

³¹ Kwo, Mbwili ngê wanyi pyódu, tp:ee mââ ngmanyi tpyé, u pi dpî nténi, Yesu. *

³² Kwo, U pi d:ud:umbiy:e ndîî ngê wa pyódu, nmî yâpwo njini ngê u kwo wa a vyi, kwo wo, Nyi a tp:ee njini. Kwo, Nmî Lémi ngê yi tpémi king ngê wa pyódu, u kn:ââ Dépidi u d:aa yinê wa a kââdí.

* **1:26-27:** Mát 1:16,18; Luukí 2:5 * **1:31:** Is 7:14; Mát 1:21-23

³³ Kwo, Njakóp u yoo yintómu yi king ngê adî ya, chedê ngê daawa pyódu.

³⁴ Méli ngê enjel ka kwo, Ye kópu a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê kwodo, d:oongê yéé wo.

³⁵ Enjel ngê kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa nt:ee ngi, u wêdêwêdê mbêmê yi kópu nga wa pyódu. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o yi tpémi yâpwo ndîi tp:oo, u momu pini ngê adî ya.

³⁶ Kwo, Elisîpet p:uu nuw:o ngî kwéli, pyópuni u k:ii dpî p:uu ngmidi. Kwo, K:omo tpile daa tpete módó, mye pyââ vy:ee, ngmênê ala ngwo d:ââ wéni u mbwili.

³⁷ Kwo, Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, yi kópu ndêndê ngê dpî d:uu, daawa kn:aadi.

³⁸ Méli ngê kwo, Nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê n:aa dpodo yédi, u ntââ ye kópu a nga dpî pyaa we. Wod:oo enjel ngê Méli a kuwo ngê.

Méli Elisîpet ka u ngwo loo

³⁹ Daa dye ghi daadîi yimî loo, Méli u yoo knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, mbu kwéli a wee.

⁴⁰ Sekîdaiya u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, u ngomo k:oo kee dniye, Méli Elisîpet ka mbwolo.

⁴¹ Dini ghi n:ii ngê Elisîpet ngê Méli u dnye ny-ongo, tp:ee u mênê paa mbê wo. Yi ngwo dini ghi ngê Elisîpet Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a nt:ee ngê,

⁴² Méli ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Pyââ yintómu knî yi vy:o mî ndîi ngê dê pyódu, ñm:ee u pi ndîi ngê amye pyódu.

⁴³ Kwo, A pi têdê, nyi nmî Lémi u pye, kwo, lukwe dîy:o chin:aa m:uu né?

44 Kwo, Dini ghi n:ii ngê nye dí ny:oo, a tp:ee u gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a mênê dê mbêka.

45 Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê dê pyódu, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu ka chi kêlîmî mb:anê. Kwo, Kópuni nga vyu, ndêndê ngê wa pyódu.

Méli ngê Chóó Lémi u ngwo chaa kwólu

46 Méli ngê apê,

Chóó Lémi n:aa chaa kîgha,

47 a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu,

mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê wa ngee nê,

48-49 k:omo tpile a pi têtê, ngmênê da ngmîdi nê, kópu ndîi a nga ngmêdê d:uu.

Mu dini ghi ngê pi yintómu yi lama yi kópu wadí ya,

yi nuwo daawa a kuwo.

Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, u kópu yilî yintómu mb:aamb:aa dé,

50 yélini y:oo ntênê a cháâcháâ ngmê,

yi yéli yi nuu ghi dmi nódo a tóó,

daawa kée té, anyi dí angêw:êê.

51 U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilî a d:uud:uu, mbodo ndîi mbodo ndîi u yoo daa kêmakêma a ngm:iî kîgha té.

52 King ndîi yilî yi lémilémi a chedêchedê,

yélini yi pi dmi têtê, yi pi dmi ndîi ngê a pyépi.

53 Ngópuch:anê knî ye kópu mb:aa yilî a yém,

ngmênê ndáápi knî ye kópu mb:aa daawa y:oo.

54 Nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vyu,

atédê ntiye, u nuwo dêpê kuwo wo.

U yoo Yisîléli tpémi, yinêwa ngee té.

55 Chóó Lémi nódo Epîlaham u nuu ghi a tóó, u yoo u nuu ghi dmi nódo mye tóó,

chedê ngê daawa pyódu.

⁵⁶ Méli Elisîpet p:uu doon:aa ya, d:ââ pyile, u kuwó dini ghi ngê u p:o mê diyé wo.

Njon Baptist u ngwo pyodo

⁵⁷ Elisîpet ngê pwopwo kele, ghêpê wo, tp:ee mââ ngmê tpyó.

⁵⁸ Elisîpet u yoo, p:aa tpémi yi k:ii, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî Lémi ngê kópu ndîi u ngwo ngmêdê d:uu.

⁵⁹ Wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii yi tpémi p:uu t:ee ngópu. U yi y:e doo kwo, U mî Sekîdaiya u pi u pyimo nmî t:oo,

⁶⁰ ngmênê u pye ngê yepê, Kêle. Yepê, U pi Njon.

⁶¹ Kwo, Njoo pee vy:o pi ngmê u pyimo Njon daa t:a.

⁶² Sekîdaiya ka yi kêêpyââ ngê póó dniye, kwo, U pi n:uu?

⁶³ Sekîdaiya ngê kóopyââ ngê d:êê têtê u tpile ye ngmê dmy:ee ngê, tp:oo u pi y:i d:êê ngê, apê, U pi Njon. Ngwéti dniye.

⁶⁴ Yi ngwo dini ghi ngê Sekîdaiya ngê dnye mê pw:ii ngê, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kîgha.

⁶⁵ Yi p:aani tpémi ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye. Yi kópu yilî Njuda Wee u kwo p:aani p:aani ny:ee ngópu.

⁶⁶ Pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, dnye nuw:onuw:o, apê, Lónté pini ngê wa pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kwo wunê vyyuwo.

Sekîdaiya u wéti

⁶⁷ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Njon u mî Sekîdaiya a nt:ee ngê, Sekîdaiya ngê Chóó Lémi Tp:oo p:uu kópu u ngwo a w:ee ngê, ala kópu dyuu u ngwo vvu, apê,

⁶⁸ Yisíléli tpémi, nmî Lémi chaa kígha koo, pini n:ii nmî yâpwo njini, mu kópu u dîy:o chóó u yoo knî ye a lêpî, yinê wa ngee té.

⁶⁹ Nmî Mbwámé ndêndê nmo wunê dyede, u dpodo pyu Dépidi u tii nêdê pini ngmê.

⁷⁰ Yi kópu chóó u komo kapî pyu knî y:oo ló dini a vyi ngópu, ala ngwo atédê ntiye.

⁷¹ N:ii knî ye nmî diya dniye, yi kélê yinê wa dyé nmo.

⁷²⁻⁷³ Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ka tóó, mu kópu u dîy:o Epîlaham ka ndêndê kópu n:ii mwiyé a vvu, kwo,

Nyoo knî ye ana a vvuwo, yi kópu daa kn:aadi ngê, nmî kn:ââ knî ye doo a vvuwo. *

⁷⁴ Epîlaham ka ala ndêndê kópu mye vvu, kwo, Yélini nyoo knî yi p:uu adnyi l:êê, yi kélê wanî dyé té,

mu kópu u l:êê dîy:o daapîdny:oo nkîngê, a p:uu u ngwo pîdny:oo dpodo,

⁷⁵ a yoo mb:aa, u momu yéli ngê pîdny:oo kwo, chedê ngê daawa pyódu.

⁷⁶ Sekîdaiya ngê tp:oo Njon ka kwo, A tp:ee. Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmidi ngi, u komo kapî pyu ndî ngê wanyi pyódu, nmî Lémi u kada wanyi ghê,

* **1:72-73:** Gen 17:7; Gen 22:16-17

u maa anyimo yé. *

⁷⁷ Kwo, Ala kópu u yoo knî ye any:uu vyi,
yenyé, Nmyi dono kée tóó,
nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo.

⁷⁸ Sekîdaiya ngê yepê,
Chóó Lémi ka dpî ch:anê dmi.
Yepê, Kââdî ngê mgîdí ntee dpî chaa,
nmî Mbwámê yinté nmo wa t:a. *

⁷⁹ Yepê, K:omo tpile mgîdí vy:o nmo pyede,
pwopwo ka nmo nkîngê té,
ngmênê yi mgîdí yinê wa chaa,
Chóó Lémi ka maa nmo yinê wa a kêma. *

⁸⁰ Dini ghi n:iî ngê Njon kaa wo, mââwe ngê
pyodo, Chóó Lémi u kópu yilî a w:ee too. Daa yoo
vy:o doo kwo, u dye ghi doo t:âât:ââ, Yisîléli tpémi
ye Chóó Lémi u kópu dyuu u tpaépê kn:ââ ghêlî daa
chópu. *

2

Yesu Kédisu u ngwo pyodo

Mátiyu 1:18-25

¹ Dini ghi n:iî ngê Njon pyodo, Lóma tpémi yi king
ndîî Okastas ngê u yi doo kwo, Kada pini knî y:oo
yoo a kp:aa y:e. Lóma tpémi y:oo Nju tpémi dèpèngê
kp:aa tumo, ala yi mwiyémwiyé.

² Yi dini ghi ngê Kwîdiniyês Sidiya tpémi yi kada
pini ngê doo ya.

³ Pi kpââ u l:êê dîy:o pi yintómu yi p:o p:o loo.

* **1:76:** Is 40:3; Mal 3:1; Mát 3:3; 11:10 * **1:78:** Is 60:1-2 * **1:79:**
Is 9:2; Mát 4:16 * **1:80:** Mát 3:1-6; Njon 8:12

4-5 Njósép ka kwo, Nyi Dépidi u tii nédê pini ngmê, Dépidi kwéli a pyodo, Petîlem, mî y:i dp:uu yé. U yémî p:uu Méli k:ii Nasalet a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee knopwo, Petîlem mî taa knopwo. Pi kpââ tédê p:aa a nt:ee wo.

6-7 K:omo tpile Méli mbwili pââ ndîi, ngmênê dpî ngomo knî yî k:oo yî p:aa dêpwo ya, hósi ndonki knî yî ngomo k:oo mî kee knopwo. Y:i ghêpê wo, tp:oo kaa y:i tpyó, kpídî pee ngê kwédi kê ngê, hósi knî yî kmaapî tédê y:i yó.

Sipi y:ey:ee pyu knî y:oo Yesu u ngwo mî m:uu ngópu

8 Yi dyámê pee p:uu sipi w:uu y:enê pyu yoo ngmêdoo kwo, mgídî vy:o w:amî mbêmê sipi w:uu dnye y:enê dé.

9 Nmî Lémi u enjel ye ngmê ta, nmî Lémi u wuu yî pwo mî kée ngê. D:ud:umbiy:e nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye.

10 Enjel ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Kópu mb:aa nmye yed:a núw:o, u l:êê díy:o pi yintómu knî y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê.

11 Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, ala mgídî vy:o Dépidi u p:o kêda t:aa. Yepê, Yi pini nmî Lémi ndêndê, mye nmyi Mbwámê.

12 Yepê, Alanté nmye myeme ngmê, tp:ee kamî nmyinê pyw:émî ngmê, kpídî ngê kwédi kê ngmê, hósi knî yî kmaapî tédê a dpî.

13 Dini ghi ngê enjel ngê u danêmbum ye a kéli ngê, Chóó Lémi u enjel mê yilî m:uu ngópu, dnye wéti, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, apu,

14 Chóó Lémi nmî pwo a tóó, nmo chaa kîgha.

Nmyi Mbwámê dyámê mbêmê da dy:ââ,
mu kópu u dîy:o u kwo nmyi ch:anê dniye.

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê enjel knî y:oo sipi w:uu y:enê pyu yoo a kuwo tumo, Chóó Lémi ka mê diyé dniye, yi tpóknî y:oo noko yepê, Petílem lee kmêle, nmî Lémi ngê kópuni u pi nmo dê vyi, nye m:uu koo.

¹⁶ Wod:oo kada a y:ee ngópu, Petílem límîlímî ngê mî taa dniye, Méli ghee a pyw:ee dumo, Njósép u k:ii dnye ya, apê, Tpómu kamî hósi knî yi kmaapí tédê mu dpî.

¹⁷ Yi m:uu ngópu, apê, Kî vyílo. Kópuni enjel ngê yi tpémi p:uu ye vyi too, pi knî yi ngêédî a nté tumo.

¹⁸ N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, ngwéti dniye.

¹⁹ Méli ngê yi kópu yilí u gha vy:o yé too, doo nuw:onuw:o dé.

²⁰ U kuwó dini ghi ngê sipi w:uu y:enê pyu yoo mê diyé dniye, maa p:uu dnye wéti, kópuni ny:ee tumo, kópuni m:uu tumo, yi kópu knî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Enjel ngê kópuni ye mí vyi too, yi tpémi yinté mîné pyw:ee ngópu.

Yesu u pi u ngwo ntaa ngópu

²¹ Wo pyudu mî loo, woloni ngê Chóó Lémi u l:ii Yesu p:uu t:ee ngópu, u pi ntaa ngópu, apê, Yesu, enjel ngê n:ii u pi Méli ka vyu, ghêlî k:ii mbwili ngê daa pyodo.

Tpómu Chóó Lémi ka u ngwo núw:o ngópu

²²⁻²⁴ Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu vy:o kópu ngma a d:êê ngê, apê, Pyópuni dê tpamê knomomê, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a ya yédi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kîngî nî. Apê, Wo podoy:a choo t:ââ, vy:êmê miyó Chóó Lémi ka

choo ñeñe dê, kpêê yiyé pyu ngê adî nk:êênî dê, u tupwó machedê ngê u ngwo adî pyodopyodo. Yi kópu u ntiyentiye u l:êê díy:o Njósép mupwokní Njedusalem lee dniye. Mósisi ngê kópu m:uu a d:êê ngê, mye ntiye ngópu. Yi kópu ala. Tp:ee mââ kaani yintómu Chóó Lémi u nêni dé, yi pye mî knî y:oo Chóó Lémi ka dny:oo pywupwi dé. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ñuw:o ngópu.

²⁵ Pi vy:ee ngmêdoo ya, Njedusalem, u pi Simiyón, k:uuchêm u pi, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpîmo chââchââ, alanté dpîmo nuw:o, apu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, pini n:ii nmî Mbwámê ngê wa pyódu, límîlímî ngê taa we. Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu doo ya,

²⁶ ala kópu u kwo a vyu, kwo, Ghêlî daanyi pw:onu, ngmênê nmyi Mbwámê mwiye wa t:aa.

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu u pye mî y:oo Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ñuw:o ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Simiyón y:i mye dy:ââ ngê.

²⁸ Simiyón ngê tpómu yi kêlê a ngópu, u kede paa t:ângo, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kígha, kwo,

²⁹ Mw:ââkó a Lémi, dpodoni a ka nyinê kpo, mo kalê nédi.

Kwo, Ngêê k:oo kaa nédi.

Kwo, Kópuni a ka nyinê vyu, awêde chi ntiye.

³⁰ Kwo, Pini n:ii nyinê ngmidi ngê, nmî Mbwámê, a chóo a ngwolo dê y:oo atédî m:uu. *

³¹ Kwo, Pi dyêêdî yintómu yi ngópu nye tpyuu.

* **2:30:** Taitas 2:11

³² Kwo, Yélini daa Nju tpémi yi pywápê ngê wa pyódu,

ala tpémi u l:êê dîy:o nyoo Yisîléli tpémi yi pi dmi ndîî ngê wa pyódu.

³³ Simiyón ngê kópuni vyi too, Yesu p:uu, Njósép cha yi ngwétingwéti u kópu ngê pyaa dniye.

³⁴⁻³⁵ Simiyón yi l:êê dîy:o doo ngêpê, u kuwó dini ghi ngê Yesu u pye Méli ka kwo, Chóó Lémi ngê ala tpémi a ngmîdi ngê, Yisîléli tpémi yiné wa chámê té. Kwo, Yi chóó yi gha dmi yi l:êê dîy:o wa numo chámê té, woni yoo ala tpémi ngê wa ngee té, woni knî y:oo u wépi wa pwaa ngmê, yi chóó wa dyênê dmi. Kwo, Nmî ng:aa t:emî u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê da dy:ââ, ngmênê pi yilî u kwo adnyi kwopwepe, yiné ye k:omodanê pyu ngê adîn:aa ya. Kwo, Mu dini ghi ngê anyin:aa nyepê, mbê ngê y:ay:a wanyi pwiyé. *

³⁶⁻³⁸ Pyââ ngmê yi dini ghi ngê myedê loo, u pi Ana, u mî u pi Panuwel, Asê u tii nedê pyópu ngmê. Pyââ vy:ee, u m:ââ woloy:a mê páadi, u moo k:iî m:ââ pyudu ma ngópu, yed:oo u moo pwene. Yi kuknwe dye ghi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dpîmo ya, yi kélî ghi dèpê kuwo ngê, w:êênî mgîdí vy:o Chóó Lémi ka dpîmo ngêpê, u ngêpê wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o, dye ghi knî ngmê ngê nté dèdpîmo pîpî. Dini ghi n:iî ngê Njósép mupwoknî m:uu too, Chóó Lémi kwuno ngê. U kuwó dini ghi ngê Njedusalem tpémi yi vy:o, n:iî knî y:oo nmî Mbwámê dnye t:âât:ââ, yi yéli ye yi tpémi p:uu dpîmo danêmbum. *

* **2:34-35:** Is 8:14-15; 1 Kódin 1:23; 1 Pita 2:6-8

* **2:36-38:** 1 Tim 5:5

Njósép mupwoknî Nasalet u ngwo mê diyé dniye

³⁹ Mósisi ngê tpómu kamî knî yi p:uu kópuni a d:êê too, Njósép cha y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê d:uu tumo, yi p:o mê diyé dniye, Nasalet, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó.

⁴⁰ Yi tp:ee yi kaa wo, wêdêwêdê u mênê yaa wo, Chóó Lémi u kwo dpîmo a vyuwo, u nuw:o myedê népwi ngê.

Yesu ngê chóó u maa u ngwo a yó

⁴¹ M:ââ yintómu yi k:oo Njósép mupwoknî Njedusalem dnyimo lêpî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa têdê. *

⁴² Dini ghi n:ii ngê Yesu u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya, yi nááli têdê mye lee dniye.

⁴³ Dini ghi n:ii ngê yi nááli machedê ngê pyodo, yoo mê nyalê wo, yi p:o p:o mê diyé dniye, ngmênê Yesu daa loo, Njedusalem a yaa wo. U pye mî yi lama dêpwo ya, Dpo kuwo ngmê.

⁴⁴ Yinê ye, Nyi yoo knî yi k:ii kada dê ghê dmi. Yi wéni a kêlî ngópu, dêdpîmo nuw:onuw:o. Maa p:uu p:aani n:ii dpî dniye, yi p:aani dini ghi n:ii ngê taa dniye, wod:oo yi tp:ee dpîmo nmy:uu, yi yoo knî ye yi pyipe knî ye dpîmo póó, yipu, Nyi tp:ee angênê?

⁴⁵ Dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye Njedusalem mê diyé knopwo, ntumokwodo mî taa knopwo, yi dpî knopwo.

⁴⁶ Womumo mw:aandiye Chóó Lémi u ngomo chedê mênê pyw:ee ngópu, apê, Ndiye pyu ndîi knî yi k:ii mu pyede, apê, mu ng:aang:aa té, apê, ye myeka póó.

* **2:41:** Ex 12:1-14,24-27

⁴⁷ Yélini y:oo dnye ng:aang:aa dé, yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, noko yipu, Kí tpémi u nuw:o ndîi, mâawe knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê ka danêmbum té.

⁴⁸ U pye mî y:oo dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, ngwéti knopwo, u pye ngê kwo, Kí tpémi. Kwo, Lukwe díy:o ye kópu nye chi d:uu. Kwo, Mî k:ii kîny:oo nmy:uu ngi, nuw:onuw:o u wo my:ee chedê.

⁴⁹ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o dpo nmy:uu nê? Yepê, Angênté, dpî lama daa tóó M:aa ngê u dpodo tédê dê kaa nê?

⁵⁰ Kópuni ye vyu, Njósép cha y:oo dêpê w:ee ngópu.

⁵¹ Nasalet kwéli a ndê dniye, Yesu u k:ii y:i mê diyé dniye, Yesu ngê yi dnye dê mb:aamb:aa ngê doo nyêmi dê. U pye ngê yi kópu yilî u gha vy:o doo yiyé dé.

⁵² Dini ghi n:ii ngê Yesu kaa wo, nuw:o ndîi u mênê yi yaa wo, pi knî ye pi mb:aa ngê doo ya, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê myedoo ya.

3

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Njon 1:19-28

¹ Lóma tpémi yi king Okastas dini ghi n:ii ngê pwene, u wo tp:ee Taipidiyas ngê u d:aa a kââdí ngê. M:ââ y:a mê limi mî loo, Sekí daiya tp:oo Njon ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. Yí dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo Nju tpémi dnye y:enê dé, yi kada pini u pi Pontiyas Paléti. Antipas Helodi ngê Nkálili tpémi doo y:enê dé, mu kópu u díy:o Lóma tpémi y:oo yi kada pini ngê y:oo pyódu ngópu. U mbwó Pilipi ngê Itudiya tpémi Tí dakonaitis tpémi yinê doo

y:enê dé, Laisaniyas ngê Apîlini tpémi yinê doo y:enê dé.

² Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu ndîi miyó doo ya, Anas pini dê Kayapas. Yi yéli doo kwo, Sekîdaiya tp:oo Njon w:amî mbêmê doon:aa ya, daa yoo vy:o. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu y:i mîné nyongo, u dpodo kn:ââ u ngwo chópu.

³ Njon mbwaa ndîi Njódan wope wope p:aani p:aani dpîmo lêpî, pi knî ye dpîmon:aa dêêpî, yipu, Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo kuwa nmyi chóó nmyi ghê dniye. Yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, n:aa mbápitísîm kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilî u kuwó u ngwo wa kéé té, mêdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi.

⁴ Kópuni Yisaya ngê u puku yedê wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,
Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó. *

⁵ Ghi nkîlînkîlî a nmy:ee tóó,
paa ghi dpî ché tóó,
mbu mbodo myoo ché tóó,
maa kwolo ngmê dé ntênê dpo yé tóó,
nmî Lémi u maa p:uu duu kîngmê kwo.

⁶ U kuwó dini ghi ngê nmî Mbwámê ngê yi máádi wa a kwolo,
pi yintómu knî y:oo yi pini u ngwo wa m:uu ngmê.

* 3:4: Is 40:3-5

⁷ Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitísîm kîgha, yi pi yilí u kwo loo, u yi y:e doo kwo, Nye mbápitísîm kalê nmîne. Njon ngê yi gha dmi módó, yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Lukwe díy:o nmyinê nmye, Mbápitísîm mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo.

⁸ Yepê, Nmyi dono yilí mwiyé kée tóó. Yepê, Dono kópu n:aamungí d:uu, kópu mb:aa yilí dmy-inên:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. Yepê, Ala kópu namê tpapê, Epilaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, p:ee nmo ada a vyyuwo. Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vyyu, ngmênê nmyi dono yilí yi l:êê díy:o ntênê wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u ntââ, ala chêêpî dyuu wa a ngî, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdí ngmê. Yepê, Vyílo yi yéli ye ada a vyyuwo. *

⁹ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadí kiyedê kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi myângo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kée.

¹⁰ Pi kní y:oo kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu?

¹¹ Yepê, N:ii u mb:êê pee ndîi, pinté yoo míchoo a wopwe dé. Yepê, Nté myenté, n:ii u ngópu nté a tóó, choo yêêpî.

¹² Tákisi ngêêpî pyu yoo myedê lee dniye, apê, Njon ngê nye mbápitísîm kalê nmîne. Njon ka póo dniye, kwo, Mââwe, ló kópu ngmanmî d:uu? *

¹³ Yepê, Tákisi ndapî u ntââ mbêmê dmyina a ngêêpî. Yepê, Yoo namê dódó, nmyi chóó nmyi ndapî ndîi nama a ngêêpî.

* 3:8: Dpodo 26:20 * 3:12: Luukí 7:29

14 Helodi u lede ngmê knî y:oo kwo, Nmo angênté dé? Kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? Yepê, Pi u tpile módó nangmê ngî, pi p:uu kêêmî nangmê kââ. Yepê, Nmyi dpodo u pywuu p:uu namê danê, u ntâa ngê nmye choo ya.

15 Pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, ndoo apê wu Njon vyílo. Apê, Nmî kada wa ghê, Lóma tpémi wanmî ngm:ii kalê té, yed:oo nmî chóó anmî ya.

16 Njon ngê pi yintómu knî ye yepê, Nê kuu. Yepê, A kada pini kiyedê pwiyé knî, pini n:ii u pi ndîi. Yepê, Nê tédê, d:oo u ntâa, u nkígh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. Yepê, Mbwaa ngê munî mbápitísîm kîgha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísîm kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápitísîm kalê nmyo.

17 Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngî té, n:ii yoo dono dé, wa kée té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

18 Yesu u kópu mb:aa p:uu Njon ngê yoo daa kópu ngmidi p:uu doo ndiye kîgha dé.

19 Ngmênê Njon Antipas Helodi p:uu myedpîmo danê, mu kópu u l:êê dîy:o Antipas Helodi ngê u kpâm kpîpî ngê, u mbwó kpâm Helodiyas t:âmo ngê, kópu dono mê yilî dpîmo d:uud:uu. *

20 U kuwó dini ghi ngê Antipas Helodi ngê kópu dono ndîi ngmê d:uu ngê, Njon mbwa k:oo

* 3:19: Mát 14:3-4; Mak 6:17-18

kmungo.

*Njon ngê Yesu u ngwo mbápitistm kwólu
Mátiyu 3:13-17; Mak 1:9-11*

²¹ Antipas Helodi ngê Njon mbwa k:oo ghêli daa kmungo, Yesu Njon ka loo. Dini ghi n:ii ngê Njon ngê pi yintómu mbwaa paa kmênê too, Yesu mbwaa paa mye kmênê ngê. U kuwó dini ghi ngê Yesu doo ngêpê, u mí ka, mbóó u ngwo u kwo a kpêmî ngê,

²² Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódo ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

*Yesu Kédisu u tii
Mátiyu 1:1-17*

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ chópu, yi ngwo u m:ââ pyoloy:a ngê doo ya. Yoo alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Yesu Njósép tp:oo, Eli u kee.

²⁴ Eli u mî Matati. Matati u mî Lipi.
Lipi u mî Melíki. Melíki u mî Njanay.
Njanay u mî Njósép.

²⁵ Njósép u mî Matataiyas.
Matataiyas u mî Emos. Emos u mî Nahum.
Nahum u mî Esíli. Esíli u mî Nankay.

²⁶ Nankay u mî Maati. Maati u mî Matataiyas.
Matataiyas u mî Seméni. Seméni u mî Njóséki.
Njóséki u mî Njóda.

²⁷ Njóda u mî Njówanan.
Njówanan u mî Lésa. Lésa u mî Sedapapel.
Sedapapel u mî Siyaltiyéli. Siyaltiyéli u mî Nédi.

²⁸ Nédi u mî Melíki. Melíki u mî Adi.

Adi u mî Kósam. Kósam u mî Elîmadam.
Elîmadam u mî Edi.
²⁹ Edi u mî Njósuwa.
Njósuwa u mî Eliyesa. Eliyesa u mî Njódim.
Njódim u mî Matati. Matati u mî Lipi.
³⁰ Lipi u mî Simiyón. Simiyón u mî Njuda.
Njuda u mî Njósép. Njósép u mî Njónam.
Njónam u mî Elayakim.
³¹ Elayakim u mî Méliya.
Méliya u mî Mena. Mena u mî Matata.
Matata u mî Natan. Natan u mî Dépidi.
³² Dépidi u mî Njési. Njési u mî Opédi.
Opédi u mî Mbówas. Mbówas u mî Salîmon.
Salîmon u mî Nason.
³³ Nason u mî Aminatap.
Aminatap u mî Adîmin. Adîmin u mî Ani.
Ani u mî Hesîdon. Hesîdon u mî Pedes.
Pedes u mî Njuda.
³⁴ Njuda u mî Njakóp.
Njakóp u mî Yisak. Yisak u mî Epîlaham.
Epîlaham u mî Tela. Tela u mî Nahó.
³⁵ Nahó u mî Seduki. Seduki u mî Leyu.
Leyu u mî Peléki. Peléki u mî Epédi.
Epédi u mî Sila.
³⁶ Sila u mî Kainan.
Kainan u mî Apakîsadi. Apakîsadi u mî Sem.
Sem u mî Nówa. Nówa u mî Laméki.
³⁷ Laméki u mî Mîtusîla. Mîtusîla u mî Inóki.
Inóki u mî Njadédi. Njadédi u mî Mahalalil.
Mahalalil u mî Kainan.
³⁸ Kainan u mî Inos.
Inos u mî Séti. Séti u mî Adam.
Adam u mî Chóó Lémi.

4

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mátiyu 4:1-11; Mak 1:12-13

¹ Dini ghi n:ii ngê Njon ngê Yesu mbwaa paa kmênê ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu d:ud:umbiy:e a nt:ee ngê. Yesu ngê Njódan mbwááni a kuwo ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê w:amí mbêmê úwo.

² Setan ngê y:i doon:aa dódó, u yi u ngwo doo kwo, Dpodoni Chóó Lémi ngê u kwo a y:ângo, apê, yi dpodo pêdê kuwo ngê.

Wo podoy:a Yesu ngê nté dêpwo pîpî.

³ Dini ghi n:ii ngê dómu u ngwo kele, Setan ngê kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi Tp:oo, kî chêêpî ngma a ngini, nté ngê pyódu ngi, ma ngi.

⁴ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó, Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi. Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini. *

⁵ U kuwó dini ghi ngê Setan ngê Yesu mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu límílímí ngê y:i u kwo mênê kêma too. *

⁶ Setan ngê kwo, Ala tpile yilí nga waní kê té, yoo yintómu yi kada waní kaa ngi, wanyi y:enê dé. Kwo, Yi tpile yintómu a chóó a nêni dé, a chóó n:aa y:enê té. Kwo, Pini n:ii aní ngmidi, u ntââ adí y:enê dé.

⁷ Kwo, A dnye nye nyêmí knomomê, ye ala tpile yintómu yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi.

⁸ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi nmí Yâpwo njini chi chââchââ,

* 4:4: Deut 8:3 * 4:5: Njon 12:31; 14:30

kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo. *

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê u kwo, Setan ngê Njedusalem dê ñuw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. Setan ngê kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi tp:oo, mumdoon mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka,

¹⁰ mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêêpî ngi.

¹¹ Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,

Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,
nyî dê chêêpî u mênê daanyinê dêê dê.

¹² Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u dîy:o puku yedê ala kópu a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a tókótókó. *

¹³ Setan ngê Yesu doo dódó, u kópu yintómu chedê ngê, ngmênê dêê wo, wod:oo Yesu mwiyé mêtê kuwo ngê. *

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mátiyu 4:12-17; Mak 1:14-15

¹⁴⁻¹⁵ Yesu Nkálili Wee u kwo mêtê diyé wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê y:i dpîmon:aa dpodo, p:aani p:aani yi ngêpê ngomo knî yi k:oo líme wo ngê myedpîmon:aa dêêpî. Yi wee u kwo pi yintómu knî y:oo u pi yi ny:ee ngópu, dnyimo chaa kîgha.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mátiyu 13:53-58; Mak 6:1-6

* **4:8:** Deut 6:13-14
Hipîlu 2:18; 4:15

* **4:12:** Deut 6:16; 1 Kódin 10:9

* **4:13:**

16 Yesu Nasalet kwéli kaa wo, y:i mê diyé wo. Lîme wo dini ghi n:iî ngê dyimê wo, yoo yi k:iî ngêpê ngomo k:oo kee dniye. Dnye ngêpê, u kuwó dini ghi ngê kópu yilî n:iî Mósisi ngê a d:êê too, pi ngmê ngê knî ngma a kp:aa ngê, Yesu u nkwo ghêêdî wo, puku kpââ u l:êê dîy:o yi kada mînê ghê wo.

17 Chóó Lémi u kópu dyuu n:iî Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngomo t:âât:ââ pyu ngê yi puku Yesu ka a núwo. Yi puku até yi pywáí ngê, ala kópu dyuu yi a pyw:ângo, pi knî yi ngêêdî a kp:aa ngê, yepê,

18 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kîgha nê.

Yinê a ngmidi noo, a ka pê,

Ngópuch:anê knî ye a kópu mb:aa chin:aa tpaépê dé.

A ka pê, Mbwa k:oo yélini a wee, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê a pw:iipw:iî nmyo.

A ka pê, Yélini my:oo a pyede, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywáípywáí té.

A ka pê, Yélini pi dono kwulo a pyede, kwulo dp:uu dyé té. *

19 A ka pê, Pi knî ye dp:uu vyi ngi,

Daa kêmakêma nmí Lémi ngê u yoo a ngêêpî.

20 Yesu ngê puku dmi mê kuwo ngê, ngomo t:âât:ââ pyu ka mê y:ângo. Chóó u ya têdê mêdaa diyé wo, yi kada mînê yaa wo, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Ala ngwo a dêêpî. Ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dnye y:enê.

* 4:18: Is 61:1-2

21 Wod:oo dêêpî kn:ââ ye chópu, yepê, Kópuni nmye d:a kp:aa, awêde a chóó dî ntiye.

22 Kópu mb:aa ye yilí vyu, yi nuu u kópu ngê pyaa dniye. Noko yepê, Kí kópu mb:aa lónté a tpaê té, daa ndiye pyu ndîi, Njósép tp:oo.

23 Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yepê, Ala mgongo kópu a ka wanmyinê vyi ngmê, a ka nye, Mumdoon yi kpeede, ye ñyóóchóó mé pyi ngi. Yepê, Ala kópu a ka am:ii vyi ngmê, Pi knî y:oo ala kópu nmo a vyi ngópu, Nê ngê kópu ndîi yilí Kîpêênnyêm a d:uud:uu ngê, a ka nye, ala ngwo yinté kópu knî nmî ngópu ngmê d:uu ngi, ye u ngwo nga wanmo kêlîmî mbê dmi.

24 Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê.

25 Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha u dye ghi ngê Yisîléli tpémi Chóó Lémi ka dêdnnya a kêlîmî. Yepê, Chóó Lémi kée ngópu, u komo kapî pyu Ilacha ka dêdnnya a ng:aa. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê tpii dêpê gh:ay ngê, m:ââ pyile d:ââ wéni. Yepê, Yi ngwo m:uu ghê wo, nté chedê ngópu, dnye dómudómu. *

26 Yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o kuknwe yilí doo dómudómu, ngmênê Chóó Lémi ngê Ilacha ngmê ka daa dy:ââ ngê, Ilacha ngê daangmê ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi u ngwo mb:ii too, Ilacha kn:aa dyámê pee p:uu dy:ââ ngê, Sadepata pyââ y:i ngmémî ngópu, yi m:uu u dye ghi ngê yi pyópu daa pwene. *

27 Yepê, Yinté kópu mu ala, Ilasa u dye ghi ngê,

* 4:25: 1 Kings 17:1,7; 18:1; Njems 5:17 * 4:26: 1 Kings 17:8-16

k:omo tpile Yisîléli tpémi yi vy:o pi yilî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya, ngmênê Ilasa ngê daangmê ngópu. Yepê, Pi mu ngmidi pyi ngê, daa Yisîléli pi, u pi Naaman, Sidiya pi. *

²⁸ Yi ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee tumo, a w:ee ngópu, apê, Kí pini nmî p:uu a mgongo.

²⁹ D:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, ghêêdí dniye, Yesu mgîmî ngópu, kuwa núw:o ngópu. Yi p:aani u maknopwo paa ghi ngmêdoo ya. Yesu y:i núw:o ngópu, apê, Y:i nm:uu d:ii, apê, pw:oo we.

³⁰ Ngmênê yi kêlê a pwii wo, yi vy:o mî loo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Mak 1:21-28

³¹ Yesu Kîpêênnyêm loo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Lîme wo knî yi k:oo yoo dpîmo ndiye kîgha dé.

³² Kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u díy:o kópuni ye dpîmo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé.

³³ Lîme wo ngmê ngê ngêpê ngomo k:oo pi ngmêdoo ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi pini ngê yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e mbwolo,

³⁴ kwo, Yesu Nasalet pi. Kwo, Lukwe nmo ng-manyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, nyi u nuu u pi.

* **4:27:** 2 Kings 5:1-14

35 Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi kmêna ngê yi pini yi ngópu mbwódo danê ngê, dyââpe u ngwo daa t:ângo, wod:oo yi pini a kuwo ngê.

36 Pi yintómu ngwéti dniye, noko yepê, Kî lónté kópu. Noko yepê, U wêdêwêdê ndîi, u pi mye ndîi, kmêna knî y:oo u dnye dpî ny:ee ngmê, u ngwo dpî ngm:ii kalé té.

37 Yi kópu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, Yesu u pi ngê yi wee a ngêêdî.

*Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê
Mátiyu 8:14-17; Mak 1:29-34*

38 Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu Saimon u p:aa pee loo, u ngomo k:oo kee wo. Saimon u mbywé pyââ doo mbii, Yesu ka yuu até yedê y:ee ngópu, kwo, U ntââ wany:uu pyi?

39 Yesu u kwo loo, u nkîgh:ê mî ghê wo, yi mbii ka kwo, Ye pyópu a kuwo ngi. Wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mê ghêêdî wo, nté ye mê y:ângo.

40 Kââdí dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê yélini yi yoo dnye mbii, yi yéli y:oo yi pwopwokopwe yoo Yesu ka a núw:o tumo. K:omo tpile daa mbii ngmidi ye doo ya, ngmênê Yesu ngê kêê yi mbêmê ngmêngmênté doo yiyé, doo pyipyi dé.

41 Mbii pyu yoo yi vy:o n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yoo yi komo y:oo dnye kapî, dnye kââ, Yesu ka kópu, Nyi Chóó Lémi Tp:oo. Yesu ngê danêmbum ye doo kwódukwódu, mu kópu u dîy:o ala kópu yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a

ngmidi ngê, kî vyîlo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kôpu pi yintómu yi lama ghêlî k:ii yaa we. Yesu ngê yi kmêna yintómu ngm:ii kalê too.

Yesu ngê Kîpêênnyêm u ngwo a kuwo ngê

Mak 1:35-39

⁴² Womumo mw:aa mgîdî vy:o, Yesu ngê kada a y:ângo, pi kwéli dêpwo a ya, y:i loo. Pi knî y:oo dnye nmy:uu. Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Ng:ii mwiyé mî ya kmêle.

⁴³ Yepê, Doo u ntââ ala p:aani u mo daanî ya. Yepê, P:aani p:aani kópu mb:aa ye myenîn:aa tpaê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye nîmo danêmbum. Yepê, Yi dpodo íedê Chóó Lémi ngê a kaa noo.

⁴⁴ Yi dyámê pee p:uu p:aani p:aani dpîmo lêpî, yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa dêêpî.

5

Yesu ngê u mwiyé mwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mátiyu 4:18-22; Mak 1:16-20; Njon 1:35-51

¹ Dye ghi ngmê ngê Yesu Nkenesadet Kpé Lêê u nkîghê atédoo kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye doo tpaê. Pi yilî ngê pyodo, dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, Yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmî ny:oo.

² Yesu ngê tii pââ p:uu dinki miyó até yi módu, woni Saimon mbwémi Andru yi dinki, woni Njems mbwémi Njon yi dinki. Yi yéli nipi dnyimo dpodo. Yesu ngê apê, Yi dinki dê atédê pêêdî d:oo, apê, yi peede u pwoò dê mu ghêêghêê d:oo.

³ Yesu ngê Saimon ka kwo, Saimon. Kwo, Ninki gh:ay yó, k:oo n:aa wowo, kyedekyede mu mwada y:i núw:o nédi, pi knî ye y:i nîmo dêêpî. Saimon p:uu y:oo yi kópu d:uu ngópu, dinki mwada kêténi núw:o ngópu, Yesu k:oo doo a ya, yoo u ngwo doon:aa ndiye kîgha dé.

⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlí ngê, Saimon ka kwo, Dinki kpé u kwo núw:o koo, pwoo y:i anyi kée yó. *

⁵ Saimon ngê kwo, Mâawe. Kwo, Ala mgîdî dp:o vy:u, pwoo k:oo te doo gho. Kwo, Ngmênê kópuni a ka chí vyi u l:êê díy:o, pwoo kpé u kwo nmono kéké.

⁶ Dini ghi n:ii ngê pwoo kée ngópu, te yilí a gho, daa kêmakêma te knî y:oo pwoo pî chaa ngópu,

⁷ wod:oo yi pyipe knî ye dnye kpede, yepê, Nmyi dinki al:ii a núw:o yó, anyi ngee nmédi. Wod:oo yi pyipe yoo y:i loo, mî ngee tumo, dinki dê yi k:oo te yilí ché ngópu, daa kêmakêma pî vy:êê knopwo.

⁸ Dini ghi n:ii ngê Saimon Pita ngê yi kópu yi módu, Yesu yu km:ee dyimê wo, yu mbodo dê y:e k:ame ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kwo, nyi nmî pwo pini ndêndê. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe, mu kópu u díy:o nê pi dono. Kwo, Doo u ntââ a nkîgh:ê daanyi kwo.

⁹ Saimon u yoo knî yi k:ii yi ngwétingwéti u kópu ngê pyodo,

¹⁰ Sepédi tp:oo dê Njems mbwémi Njon yi ngwétingwéti u kópu ngê mye pyodo. Yesu ngê Saimon ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ntee nye te vyuwó yédi, mu dini ghi ngê yinté anyin:aa pi vyuwó. *

* 5:4: Njon 21:3-7 * 5:10: Luukí 11:23

11 Wod:oo yi dinki dê tii pââ p:uu a pêêdî dumo, yi tpile yilî yintómu y:i a kuwo tumo, Yesu u kuwó ghê dniye.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mátiyu 8:1-4; Mak 1:40-45

12 Yesu p:aa ngmê doo ya, y:i pi ngmê u kwo a loo. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya. Dini ghi n:iî ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, kwodokwodombiy:e k:ame ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, Máâwe. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê.

13 Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dí chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê.

14 Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, nmê miyó dp:uu núw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni nga dí d:uu u ngwo pêêê w:ee y:e. *

15 Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:êê mî chaa ngê, pi yintómu knî y:oo Yesu u pi mî ny:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi dêpwo a ya, Yesu dnye yâmuyâmu, woni knî y:oo u yi doo kwo, U kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:oo u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne.

* **5:14:** Lev 14:1-32; Luukí 17:12-14

16 Yesu ngê dpîmo a kuwokuwo dé, pi kwéli dêdpîmo a ya, y:i dpîmo lêpî, u Mî ka y:i dpîmon:aa ngêpê. *

*Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê
Mátiyu 9:1-8; Mak 2:1-12*

17 Wo ngmê ngê Yesu ngomo ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé. Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo y:i myednye kwo. Yi yéli daa p:aa ngmidi a ndê dniye, woni yoo Nkálili Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njuda Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njedusalem a ndê dniye. Pi pyipyi u lêê díy:o, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê Yesu u ntââ ngê doo ya.

18 Pi ngmê knî y:oo ngmîédmi mbêmê pi ngma a dnyiné ngópu, Yesu kwéli doo ya, yi p:aani pee a núw:o ngópu. Yi pini kpâlî dê ntóó dê. U yi y:e doo kwo, Nmî pyipe Yesu u ngópu nm:uu tpyé, nyi pyi ngê.

19 Ngmênê maa dêpwo ya, pi yilî ngê pyodo, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Wod:oo yi pini ngomo pw:ono km:êê ngópu, ngomo pw:ono puu ngmêmîné t:ee ngópu, yi pini u ngmîédmi mbêmê yedê ngê y:i a ghîpî ngópu, Yesu u ngîma mî yé ngópu.

20 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da núw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kêlîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A mbwó, nono yilî yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngê mêdaawa kpada ngi.

21 Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo noko dnye danêmbum, noko yepê, Kî pini ngmênê u kwo

* 5:16: Mak 1:35

n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdí. Noko yepê, Chóó Lémi mu ngmidi ngê yiné wa vyi, awo, Nono yilí dí chedê. Noko yepê, Doo u ntââ pi ngê yinté kópu d:uudpî vyi.

²² Kópuni tumu vyi tumo, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o yenté nmye nuu mbumu té.

²³⁻²⁴ Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yiné a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka waní vyi, Nono yilí dí chedê, Chóó Lémi ngê nono yilí u kuwó dê kéé té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kêlímî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kêlímî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, ngmítédmi a ngini, p:o lili.

²⁵ Yi ngwo yi pini yi vy:o ghêêdí wo, ngmítédmi n:i mbêmê doo dpî a ghêêdí, Chóó Lémi u chaa kîgha kn:ââ y:i a chópu, u p:o dí.

²⁶ Pi yintómu ngwéti dniye, mye nkíngê mbê dniye, apê, Nmî pwo pini nmî vy:o ayi kwo. Chóó Lémi chaa kalê ngópu, apê, Nyepênyepê u kópu knî awêde ngmudu m:uu.

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmidi ngê

Mátiyu 9:9-13; Mak 2:13-17

²⁷ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:i kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi. Yi pini ndapî ngêêpî u ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi.

²⁸ Wod:oo ghêêdí wo, u tpile yintómu a kuwo ngê, Yesu u kuwó ghê wo.

²⁹ U kuwó dini ghi ngê Lipi ngê Yesu u l:êê dîy:o kmaapî ndî ngma a pwââ, u ngomo k:oo. Yi

kmaapî têdê tákisi ngêêpî pyu yilî mî ta, pi yilî mye ta, nipi dnye kmaapî.

³⁰ Pádisi yoo dêêpî pyu yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o tákisi ngêêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii nmye kmaapî té, nmye mbwaa ndanî té.

³¹ Yesu ngê yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê.

³² Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi dîy:o nê loo, yenipi, Nmyi dono kéé tóó, Chóó Lémi ka mê diyé dmyeno.

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum

Mátiyu 9:14-17; Mak 2:18-22

³³ Yesu ka kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté dpî kpîpî ngmê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo a ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi yoo yi p:uu ndiye pyu knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi. Kwo, Yinté myedny:oo d:uud:uu, nté myedny:oo kpîpîkpîpî.

³⁴ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê.

³⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mêdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wêni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

³⁶ Yesu ngê yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê kpîdí kamî dpî pwila, daawa chaa, kpîdí mbwee p:uu puu u ngwo daawa a kââdí. Yepê, Yi kópu wa d:uu knomomê, u kpîdí kamî wa dyênê, kpîdí pee kamî daa kpîdí mbwee u pee, miyó dê dono ngê wa pyaa knî. Yepê, Kpîdí pee kamî, kpîdí pee mbwee daa numo yi pee dé, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dé.

³⁷ Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a núw:o, doo u ntââ u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii.

³⁸ Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té.

³⁹ Yepê, Wain mbwee n:ii nmye ndanî ngmê, u nt:u kópu nmyi l:êê ghi mbwee dé. Yepê, N:ii ngê wain mbwee dpî nda, kamîni dini ghi n:ii ngê dpî d:uu, dpî mb:ii, dpó, Wain mbwee yi mb:aamb:aa. Yepê, N:ii ngê u l:êê ghi mbwee daawa kée té, a kópu kamî u mênê daawa yââ.

6

*Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyyu
Mátiyu 12:1-8; Mak 2:23-28*

¹ Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwó tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê

yedê dnye vyyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo, *

² Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o nmî lîme wo ngê nmye dpodo té? *

³ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:iî ngê Dépidi u yoo knî yi k:iî mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angénté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? *

⁴ Yepê, Dini ghi n:iî ngê Dépidi ngê Sóól a kuwo ngê, u yoo knî yi k:iî mbêpê dniye, nté daa núw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:iî ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too.

⁵ Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpaê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mátiyu 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶ Lîme wo m:uu ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo kee dniye, yoo doo ndiye kîgha dé. Pi yi vy:o ngmêdoo kwo, u wéni pee kóó ntóó.

⁷ Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo y:i myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo,

* **6:1:** Deut 23:25 * **6:2:** Ex 20:10 * **6:3:** 1 Sam 21:1-6

apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyîkondyîko. *

⁸ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, kóó ntóó ka kwo, A gh:êêdé, pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. Wod:oo yi pini ghêêdí wo, Yesu ka loo, yoo yi ngîma mîné ghê wo.

⁹ Yesu ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? *

¹⁰ Doo y:enê dé, kóó ntóó ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Yinté d:uu ngê, kóó mb:aamb:aa ngê mê pyodo.

¹¹ Yi kópu kada pini yoo yi nódo dnyinté daa kele, d:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, noko yepê, Ló kópu u ngwo ngmanmî d:uu. *

*Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too
Mátiyu 10:1-4; Mak 3:13-19*

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu ngmê mbêmê loo, Chóó Lémi ka doon:aa ngêpê, mgîdí mê wââ kwólu.

¹³ Dini ghi n:ii ngê wa wo, p:uu ndiye pyu knî ye ka wo, yepê, Al:ii a pwiyé dmyeno. Pi y:a mê miyó ngmidi ngê, u dyépi ngê pyódu too.

¹⁴ Yi pi dmi Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Pilipi Mbatolomyu limo wono,

¹⁵ Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alîpayas tp:oo. Saimon yono, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii

* **6:7:** Luukí 13:14; 14:1-5 * **6:9:** Njon 7:21-23 * **6:11:** Luukí 11:53-54

u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma lede knî y:oo dny:oo y:enê nmo.

¹⁶ Njudas mê ngmê, Njems tp:oo. Njudas Kédiyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî, myedpîmo pi pyipyi
Mátiyu 4:23-25

¹⁷ Mbu mbêmê dini ghi n:ii ngê mêtê ghêpê dniye, mbu vuuwo kuwó ndîi ngmê mbêmê taa dniye. Yi pi dêpwo ghêdê, Yesu u paa u dî pwaa ngópu. Yi yéli yi vy:o p:uu ndiye pyu yilî doo kwo. Yélini Yesu ka lee dniye, daa p:aa ngmidi a ndê dniye, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani a ndê dniye, Njedusalem tpémi myedê lee dniye. Ntii chedê yoo myedê loo, Taiya p:aani dê Saidon a ndê dniye. Yi yéli daa Nju tpémi.

¹⁸ Woni knî y:e u yi doo kwo, Yesu u dêêpî kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:e u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. Wod:oo Yesu ngê pyi too. Yélini kmêna knî y:oo dyênê tumo, mye pyi too.

¹⁹ N:ii knî y:oo kêê p:uu dnyimo yiyé, u wêdêwêdê mbêmê dnyimo pyiyépyiyé. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo dnye kadakada.

Yesu mbu paa u ngwo doo dêêpî
Mátiyu 5:1-12

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo doo y:enê dé, yepê,

K:omo tpile nmyo pinté yoo,
ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmyoo,
kóó k:oo wa kaa nmyo.

21 Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye dómudómu té,

ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o dîyo wanmy:uu pile dmi.

Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye mbê té, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o dîyo anmyin:aa yumu. *

22 Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê a l:êê dîy:o pi knî ye wanmyi diya dmi, wa mb:ii nmyo, amye kéé nmyo. *

23 Yepê, Yi dono vy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye, myoo pywálî dniye, dono ngê kîngî pyaa dmi, mu kópu u dîy:o yi mgîni vyîmî u pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e wunê kîmyedê d:uu tumo.

24 Yepê, N:ii dé ndáápi yoo, dmyinê nkîngê.

Yepê, K:omo tpile nmyi ndapî ndîi dé, mb:aamb:aa ngê nmye pyede, ngmênê dîyo yi kópu machedé ngê wa pyaa dmi, dono anmyinê pyw:ee ngmê. *

25 Yepê, N:ii dé u ntââ mbêmê nmye pyede, dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa dómudómu.

Yepê, N:ii dé a yumu té, dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa mbê.

26 Yepê, Pi yintómu knî y:oo adnyi chaa kîgha nmyomômê, ye dmyinê nkîngê. Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo ndêndê ngê dnyimo a kapî, pi knî y:oo dêdnyimo a chââchââ dé. Yepê, Yélini y:oo

* 6:21: Tpyuu 7:16-17 * 6:22: Njon 16:1-2; 1 Pita 4:14 * 6:24: Njems 5:1-6

yi chóó yi kópu dyuu dnyimo a tpaê dé, pi knî y:oo vyîlo yidnyimo chaa kîgha dé.

Yesu u dêêpî kópu dyuu

Mátiyu 5:38-48; 7:12

²⁷ Yesu ngê yepê, Yélini a ka nmyinê ng:aa té, ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo dono nmye adnyi d:uud:uu, ngmênê ntââ ye nangê vy:u. Yepê, Yélini ye anmyi diya dmi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, kópu mb:aa y:e dmyinê d:uud:uu dé. *

²⁸ Yepê, N:ii ngê dono nmye wa d:uu, u l:êê dîy:o dmyinê ngêpê. Yepê, N:ii ngê nmyi mgapî u yi adî kwo, u mb:aamb:aa Chóó Lémi ka moo dmy:ee yó. *

²⁹ Yepê, Pini n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê ngê. Yepê, Pi ngê nmyi nkuwo kpîdí dê t:âmo knomomê, nmyi mbwo kpîdí myoo t:âmo ngê, u kwo nangê kwódu.

³⁰ Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi tpile ngmêê ngî knomomê, u kwo nangê vyi, A ka mêêê ki.

³¹ Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé.

³² Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîi ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila?

* **6:27:** Lóma 12:20; 1 Pita 3:9 * **6:28:** Lóma 12:14

Yepê, Kêle, Pi dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê.
 Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi
 nódo choo ya.

³³ Yepê, Nmyi yoo knî yi k:ii anmyi numo ngêêpî
 knomomê, yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîi kópu.
 Yepê, Yoo dono mye yinté dé, a numo ngêêpî nyédi.
 Yepê, N:ii dé doo u ntââ dé, daawa ngee nmyo,
 wanmyi ngee t:oo, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa
 nmye ngmêwa d:uu.

³⁴ Yepê, Pi ka ndapî anyi y:oo, u kuwó dini ghi
 ngê amoo wumo knomomê, Chóó Lémi ka yi kópu
 daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono y:oo yi kópu mye
 d:uud:uu ngópu, noko ndapî a yémî ngópu, numo
 piy:e mê wumwe nyédi. Yepê, Ngópuch:anê knî
 ye ndapî ngmanmyi y:ee ngmê, wumwe u pi ye
 daanmyi vyi ngmê, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa
 nmye ngmêwa d:uu.

³⁵ Yepê, Ala kópu kamî dmyinê d:uud:uu. Yepê,
 Yélini y:oo dono nmye a d:uud:uu ngópu, ye
 mêmmyinê mb:aamb:aa. Yepê, Ngópuch:anê knî ye
 ndapî dmyinê yémî, wumwe u pi ye mênangê vyi.
 Yepê, Yinté anmyi d:uud:uu, ye u Dîghê Lémi ntee a
 tóó, yinté anmyi ya. Yepê, K:omo tpile yoo dono dé,
 Chóó Lémi daa kwunokwuno ngópu, ngmênê kópu
 mb:aa ye yilî wunê d:uud:uu ngê.

³⁶ Yepê, Nmyi Mî ka yoo ntee dpî ch:anê dmi,
 yinté yoo nmye myedny:oo ch:anêch:anê. *

Pi u pi dyede

Mátiyu 7:1-5

³⁷ Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê dyênê,
 nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. Yepê, Pi knî

* **6:36:** Epeso 4:32

yi kn:aadi te kópu ndîê ngê nangmê pyódu, nmyi kn:aadi te kópu ndîê ngê u nkwo daawa pyódu t:oo. Yepê, Pi knî yi dono kópu nmyi kuwó dpî kée tóó, nmyi dono kópu yinté yi kuwó u nkwo wa kée t:oo.
*

³⁸ Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê u nkwo ada a yeedeyeede nmyo, mtíkó ngê kêê nmye daawa a t:oo, mb:aamb:aa ngê wa a nt:ââ. Yepê, Pi knî ye angêntoo yeedeyeede ayinmyi kîgha, Chóó Lémi ngê yintoo yeedeyeede nmye amyedê kwolo. *

³⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ng-wolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ng-wolo dé dono ngê myekîngî pyaa knî. Yepê, Miyó dê ngwolo kopwe dê, ye lónté adpî paa? Yepê, Maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amî dyimê knî. Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Pi knî ye maa mb:aa né kêma, yi pini u lama maa mb:aamb:aa ngê choo ya, yi máádi kîngî kn:aadi.

⁴⁰ Yepê, Pwoo l:âmol:âmo n:ii ngê nmyi nuw:o adî kîgha, doo u ntââ yi pini u kada daanmyimo y:aa dmi. Yepê, Kópuni yilí u mênê adnyi ya, anmyi ndê t:oo, doo u ntââ kn:aa kópu daamunmyi ndê ngmê. Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo yi l:êê ghi dmi ní wátí té, yi pini u dono kópu kîngmê ya, mu kópu u dîy:o yi kópu dmi p:uu amye ndê ngmê.

⁴¹ Yepê, Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ng-madî ya knomomê, lukwe dîy:o ndîê kópu ngê nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadî ya tpile kmono pee ndîê nmyi ngîma mye pyede.

⁴² Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka wanmyi vyi ngmê,

* **6:37:** Mát 6:14; Njems 2:13 * **6:38:** Prov 19:17

Nmî mbwó, tpile kmono pee ngîma nmo wupî. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi lama daa tóó nmyi chóó nmyi ngîma tpile kmono pee ndîi mye pyede. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mwiyé dpo ngî tóó, u kuwó dini ghi ngê yélî mb:aamb:aa ngê am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyââpe mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê pwaa té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum

Mátiyu 7:16-20; 12:33-35

⁴³ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chikini n:ii nkwodo kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwodo d:uudpî kaalî, myenté pwópwó n:ii nkwodo dpî kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwodo mêt:uudpî kaalî.

⁴⁴ Yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadí ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyiné w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwodo kéme kîgha daanyiné ngee, dpumo nkwodo t:aa kîgha myedaanyiné ngee.

⁴⁵ Yepê, Yoo myenté. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyílo ye tpapê ngê. Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpapê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpapê too. *

* 6:45: Njems 3:10-12

*Ngomo wuwó pyu dê yi mgongo danêmbum
Mátiyu 7:24-27*

⁴⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o a pi ndîi ngê nmye pyépi ngmê, a ka nmyimo, Nmî Lémi. Yepê, A dnye daa nmyi ng:aa. *

⁴⁷ Yepê, Pini n:ii a ka wunê lêpî yédi, a kópu dyuu wumê ng:aang:aa ngê, myewumê cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye ngmên:aa kîgha. *

⁴⁸ Yepê, Ngomo dini ghi ngê dpî wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpî wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. Yepê, K:omo tpile ló yópu ndîi ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpî tpaá.

⁴⁹ Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye my:oon:aa kîgha. Yepê, Yi pini ngê u ngomo dnyinté dpî wó, k:ââ u mgî dnyinté dpî ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpî wiye té. Yepê, Yópu ndîi dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo límî k:ii dpî tpaá, dpî tpikimbiy:e.

7

*Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu
u ngwo pyi ngê
Mátiyu 8:5-13*

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlí ngê, yed:oo Kîpêênnyém loo.

² Lóma lede yoo yi kada pini ngmê y:i doo ya. Yi pini u dpodo pyu yoo yi vy:o u dpodo pyu ngmê, u nuu u pi, doo mbii, daa kêmakêma doo pwopwo.

* 6:46: Mát 7:21 * 6:47: Njems 1:22

³ Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê Yesu u pi nyongo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo u kada pini knî u kwo ngmê dy:ââ ngê, yepê, Ala kópu u kwo nyi vyi yó, U ntââ wa a lê, a dpodo pyu amî pyi.

⁴ Yesu ka a lee dniye, yi kópu u kwo mî vyi ngópu, kwo, K:omo tpile daa Nju pi, Lóma pi, ngmênê pi mb:aa. Kwo, U ntââ u dpodo pyu wany:uu pyi.

⁵ Kwo, Nmî yoo Nju tpémi yi k:ii nmî nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê u nódo a tóó, chóó u ndapî ndîi kéé ngê, nmî ngêpê ngomo u ngwo nmî wó.

⁶ Wod:oo Yesu ngê ngm:êê too. Kada pini u ngomo chedê daa kêmakêma dnye taataa, kada pini ngê u pyipe yoo Yesu ka m:uu dy:ââ ngê, kwo, Kada pini ngê atéda dy:ââ nmo, nmodê, Nyi a ngomo k:oo kîdangê nî, mu kópu u dîy:o d:aa u ntââ, nmodê, doo u ntââ a ngomo k:oo daawa a kee.

⁷ Nmodê, Yi kópu u l:êê dîy:o u kwo d:oo n:ee. Nmodê, Nyi muchoo a ya, ngmênê kópu ngma a vyi ngê, a dpodo pyu u ngwo a pyiyépyiyé.

⁸ Nmodê, Kópuni nyi ngê wunê tpapê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Nmodê, Kópuni a kada pini ngê a ka dpó vyi, dpî d:uu. Nmodê, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Nmodê, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntênê dpî d:uu. Nmodê, Nyi ngê a dpodo pyu u l:êê dîy:o pyiyépyiyé u pi a vyi ngê, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé.

⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênypê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu ye diyé wo, yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o wuntoo kêlîmî pyu d:oongmê módu.

¹⁰ Kada pini ngê yélini Yesu ka dy:ââ too, dini ghi

n:i ngê u ngomo k:oo diyé dniye, apê, Kada pini u dpodo pyu kîmaa pyiyé.

Yesu ngê kuknwe tp:oo u ngwo mêtê pyidu ngê

¹¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, pi mêtê yilí yi k:i p:aa ngmê lee dniye, u pi Néénî.

¹² Dini ghi n:i ngê yi p:aani chêêpî mbwa chedê taa dniye, yi p:aani tpémi y:oo pi ntóo kuwa ngma a pw:i ngópu, u kmênêkmênê tédê dnye íeíe. Pini n:i ntóo dnye dnyinêdnyinê, yi pini kuknwe ngmê tp:oo, u tîdê mbwó dêpwomu ya, d:o mu ngmidi. Yi p:aani pi yilí yi kuknwe u k:i dnye ya.

¹³ Dini ghi n:i ngê nmî Lémi ngê yi kuknwe módu, u kwo ch:anê wo, kwo, Namê mbê. *

¹⁴ Wod:oo ntóo u pyiné ngwódu, ngmítédmi p:uu kêê yó. N:i knî y:oo dnye dnyinêdnyinê yi paa u dí dmi puwâ, wod:oo Yesu ngê yi pini ntóo ka kwo, Kî pini, a dnye nyeni, a pyidu, ntênê yey.

¹⁵ Wod:oo yi pini a pii wo, ntênê yaa wo, danêmbum kn:ââ mêtê chópu, Yesu ngê u pye ka mêtê y:ângo. *

¹⁶ Pi yintómu nkîngê mbê dniye, Chóo Lémi dnye chaa kîgha, noko yepê, Chóo Lémi u komo kapî pyu ndîi nmî vy:o ngmatédê t:aa. Noko yepê, Chóo Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ da chaa.

¹⁷ Kópuni Yesu ngê d:uu ngê yi wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo yaa wo, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo mye yaa wo.

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:ââ doo

Mátiyu 11:2-19

* **7:13:** Luukí 8:41-42,49-55
4:36

* **7:15:** 1 Kings 17:21-24; 2 Kings

18 Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, chóo p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ngê kópuni yilí doo d:uud:uu, u kwo a nté tumo, wod:oo Njon p:uu ndiye pyu miyó ye mbwolo,

19 nmî Lémi ka dy:ââ doo, yepê, U kwo dpî póo cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ?

20 Dini ghi n:ii ngê Yesu ka lee knopwo, kwo, Njon Baptist ngê nga atédê dy:ââ nyo, nyedê, U kwo dpî póo cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ?

21 Yi ngwo dini ghi ngê, yi tpódu yi ngópu Yesu ngê mbii pyu daa ngmidi pyi ngê, woni yi mbii u mo u mo dé, ngwolo kopwe daa ngmidi mye pyi ngê. Yélini y:e yi kmêna dnyimo kwo, yi kmêna ye ngm:ii kalê too.

22 Njon p:uu ndiye pyu dê ye yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilí Njon ka dpumo nté tóo. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilí Yisaya ngê wuné a d:êê too, né ngê ka ntiyentiye té. Kwipi, Yélini dédnyimo vwuwo, yélini mêka y:enê ngmê. Kwipi, Yélini dédnyimo m:ii, mêka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kîmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwââ dé, dnye mêka nyêmî ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dniye, mêmíyedê pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anê knî y:oo Kópu Mb:aa a nyêmî ngmê. *

23 Kwipi, Pini n:ii ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

24 Dini ghi n:ii ngê Njon p:uu ndiye pyu dê y:oo

* 7:22: Is 35:5-6; 61:1; Mát 15:30-31; Mak 7:32-37; Luukí 4:18; 5:12-13; 7:12-16

kada a y:ee ngópu, Njon ka mê diyé knopwo, Yesu pi knî ye Njon p:uu doo danêmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amî mbêmê modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyêmi? Yepê, Kêle.

²⁵ Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpîdî mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kêle. Yepê, Pini n:ii u kpîdî mb:aa dé, u nté ndapî yilî, w:amî mbêmê daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi.

²⁶ Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ, yi pini yi vyîlo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu yintómu mêtê kuwo too, yi pwo pini ngê mê tóó.

²⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapî pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:ey:ee pyu ngada wanî kââ,
maa yinê amînê yé.

²⁸ Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngmênê n:ii yoo a yoo kamî vy:o wa ghê dmi, Njon amêtê kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

²⁹ Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, pi yilî mye yi k:ii, Njon u kópu dyuu ny:ee ngópu, apê, Ndê kópu, apê, Chóó Lémi u maa mb:aa kînmî kn:aadi ngê. Yepê, Yi yéli yintómu Njon ngê mbápitisîm kalê too,

³⁰ ngmênê Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi u maa kn:aadi ngópu, Njon u wépi pwaa

ngópu. *

³¹ Yepê, Yi yéli lónté yéli. Yepê, Lukwe dîy:o Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo.

³² Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo.

³³ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpaê, ngmênê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kêdê ghéti.

³⁴ Yepê, K:omo tpile nté dîni kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî ngê, ngmênê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpo, Nkéli núknwe nmye yila, mye nkéli mbwaa ndanî pyu ndîi. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kêdê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo. *

³⁵ Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê.

Yesu ngê pyópuni u dono yilî chedê ngê

³⁶ Pádisi ngmê, u pi Saimon, Yesu ka kwo, A p:aa pee nté dp:uu ndii, wod:oo yi pini u ngomo k:oo kee dniye, kmaapî tédê dnye ya.

* 7:30: Mát 21:32 * 7:34: Luukí 5:30; 15:2

37 Yi p:aani pyââ ngmêdoo ya, mââ ti módó. Yi pyópu ngê yi nyongo, apê, Yesu Saimon u ngomo k:oo ka tóó, u k:ii ka kmaapî té. Yi pyópu ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa.

38 Saimon u ngomo k:oo kee wo, Yesu u nkîgh:ê mî ghê wo, yu km:ee dyimê wo, y:i doo mbê, Yesu yu kpâpu dê ngimi ngê a ndê doo. Dini ghi n:ii ngê mbê a kêlî ngê, mbodo gh:aa dmi pywâlî ngê, Yesu yu dê u ngwo mê pyi doo, mye nt:uu kalê doo, tpileni d:ââ a núwo, yu kpâpu dê yi mbêmê a pii ngê.

39 Yi Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, u gha vy:o apê, Kî pini ngê Chóó Lémi u komo ndêndê ngê wo kapî, ye pyópu n:ii ngê a vyêpîvyêpî, pêdê w:ee, pêdê, Kî pyópu ngê pyââ dono, u wépi paa puwâ.

40 Yesu ngê Pádisi ka kwo, Saimon. Kwo, Kópu nga ngmên:aa tpapê. Saimon ngê kwo, Máâwe. Kwo, Vyi ngi.

41 Yesu ngê kwo, Pi miyó dê y:oo ndáápi ngmê ka ndapî knî ngmê dmy:ee ngópu, kwo, Dîyo am:ii wumo té. Yesu ngê kwo, Woni ngê limoy:a dmy:ee ngê, woni ngê limo yono y:a dmy:ee ngê.

42 Kwo, Yi pini dê y:e wumwe doo u ntââ ngê pyodo, wod:oo yi ndáápi ngê yi tpódu yi tp:uu dê chóó mêtê kêlî doo. Kwo, Saimon. Kwo, Nga n:aa póó. Kwo, Ló pini nódo yi ndáápi u nuu ghi ntênê wa yââ?

43 Saimon ngê kwo, Ndo. Kwo, N:ii u tp:uu ndîi yedê kêlî ngê. Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi.

44 Yi pyópu ka diyé wo, Saimon ka kwo, Ala pyópu p:uu chi nuw:o. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo d:a kee, mbwaa a ka choo kpo, a yi dê u ngwo pídí ghêê dê, ngmênê ala pyópu ngê mbê

n:ii dê kwolo, u ngimi ngê a yi dê u ngwo dê ghêê dê, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê maa pyi dê.

⁴⁵ Kwo, Dnyinté che chipé nê, ñ:uu a kpâa pee p:uu choo dyíngo, ngmênê yidí t:aa ala pyópu ngê a yi dê yi p:uu muka nt:uu, doongê yó.

⁴⁶ Kwo, Dnyinté che chipé nê, olipi wulu a mbêmê choo yó, ngmênê ala pyópu ngê tpileni d:ââ da ñuw:o, tuu mb:aa, a yi dê yi mbêmê da pii.

⁴⁷ Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Ala pyópu ngê kópu mb:aa n:ii yilí a nga dê d:uu, u ngwo d:a w:ee, d:ê, Ala pyópu nódo a nuu ghi dnyinté daa tóó, mu kópu u díy:o u tp:uu ndîi kíd:a kêlí, u dono yilí dí chedê té. Kwo, N:ii u tp:uu daa ndîi yed:a kêlí, a nuu ghi nódo dnyinté a tóó.

⁴⁸ Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Nono yilí dí chedê té.

⁴⁹ Yélini yi kmaapî têtê dnye ya, noko yepê, Kí pini ngmênê u kwo n:uu? Noko yepê, Mumdoó dono dpî chedê té?

⁵⁰ Ngmênê Yesu ngê yi pyópu ka kwo, A ka che kêlímî mb:anê, nono yilí u ngwo dí chedê té. Kwo, Nono yilí mênangê nuw:onuw:o dé, chi lêpî, mb:aamb:aa ngê mêchin:aa ya.

8

Pyópuni yoo Yesu p:uu dnye ya

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó kní yi k:ii p:aani p:aani lee dniye, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu kópu mb:aa pí kní ye dpîmon:aa tpapê. *

* **8:1:** Mát 27:55-56; Mak 15:40-41; Luukí 23:49; 24:10

² Pyââ ngmê knî y:oo Yesu mye ngm:êê ngópu. Yi pyópu yoo woni knî Yesu ngê wunê a pyi too, woni knî y:e yi kmêna mye ngm:ii kalê too. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyââ ngmê, Yesu ngê pyópuni u kmêna pyudu knî wunê a ngm:ii kalê too.

³ Pyââ myomoni u pi Njówana, u moo u pi Chusa, King Helodi p:uu dpodo pyu yoo yi kada pini. Pyââ pyoloni u pi Susana. Yi pyópu knî y:oo yi chóó yi ndapî dnyimo kéké, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii u ngwo dnyimo mbonombono dé.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴ Pi yilí tp:oo témi tap Yesu ka loo, daa p:aa ngmidi a ndê dniye. Dini ghi n:ii ngê nipi a wó, Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,

⁵ Pi ngmê witi w:uu nt:ene têtê loo, têtê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mí dyimê dniye, yoo yi pwo doo m:ii, ímê knî y:oo ma tumo.

⁶ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mí dyimê dniye, têtê mdoo kwéli dêpwo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pii dniye, kâádí ngê nt:ââ too, mu kópu u díy:o têtê daa nt:umunt:umu, nkumu u mênê dêpwo ya.

⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mí dyimê dniye, y:i mí pii dniye, tpyé ngê ma too.

⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têtê ghi mb:aa mbêmê mí dyimê dniye, y:i mí pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yintómu yi nkwodo yonoy:a yonoy:a kele. Dini ghi n:ii ngê mgongo ye a kélí ngê, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Kópuni

nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinë nuw:onuwo.

*Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo
Mátiyu 13:10-17; Mak 4:10-12*

⁹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Mgongoni chi kwolo, u nt:u kópu lukwe?

¹⁰ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilí nmye wanî tpaépê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u dîy:o k:omo tpilé dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uuwodê w:ee ngmê.

*Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu
Mátiyu 13:18-23; Mak 4:13-25*

¹¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Mgongoni dî kwolo, ala u nt:u kópu. Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, pi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye yinté a tpaépê too. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalí, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalí. *

¹² Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, nímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dmi dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalí, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té.

¹³ Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, límí k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu

* **8:11:** 1 Pita 1:23

daa dye ghi daadî yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Yi tókótókó tédê límî k:ii ngê dpo ghay dmi, u ngwo dpî kpîpî nê.

¹⁴ Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o u kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî. *

¹⁵ Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé, yoo mb:aa, Chóó Lémi u dnye y:oo a nyêmî ngmê, Chóó Lémi d:uudpî kpîpî ngmê, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaalî. *

¹⁶ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgîdî dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgîdî wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilî u ngwo dpî m:uu ngmê.

¹⁷ Yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedé pywálî dmi.

¹⁸ Yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, mu kópu u dîy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, dîyo knî m:uu u kwo wanî y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa ngee, u nuwo wa a kuwo.

* **8:14:** Luukí 18:18-27 * **8:15:** Njems 1:22

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátiyu 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹ Yesu kwéli doo dêêpî, u pye ghee knî y:i taa dniye. U yi y:e doo kwo, Nm:uu m:uu. Doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu yoo vy:o a gho.

²⁰ Pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Mÿe ghee knî kuwa ka wee, ka poopoo ngi.

²¹ Ngmênê Yesu ngê yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a nyêmî ngmê, yini yoo yi niye ghee knî. *

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mátiyu 8:23-27; Mak 4:35-41

²² Wo ngmê ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi kii, dinki k:oo até yi wo dniye. Yesu ngê yepê, Kpé lêê mwada pee lee kmêle. Wod:oo kada a y:ee ngópu.

²³ Dini ghi n:ii ngê kédi ngópu, wod:oo Yesu dpî wo. U kuwó dini ghi ngê yópu ndîi ngma a pwaa wo, vyuwó ndîi ngê pyaa dniye, daa kêmakêma dinki pî vy:êê wo, pwopwo yidnye nuw:onuw:o.

²⁴ Wod:oo Yesu u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe, Mââwe. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. Yesu yedê pii wo, vyuwó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vyuwó yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndîi mê kââ.

²⁵ P:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o a ka dp:ee kêlímî té. Ngwéti dniye, nkîngê ngê y:ay:a mye pwiyé dniye, noko yepê, Kí lónté pini? Noko yepê, Vyuwó yópu y:oo u dnye kêdê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

* **8:21:** Luukí 11:27-28; Njon 1:11-13

*Nkedîsa pi ngmê u danêmbum**Mátiyu 8:28-34; Mak 5:1-20*

²⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Léê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya.

²⁷ Yesu lyoko yi ghay wo, yi p:aani pi u kwo ngma a loo, kmêna yilî u ngwo doo kwo. Yi pini ngê u p:aa ló dini a kuwo ngê, kn:ââ mbwii dpîmo m:ii. Kpomo u mênê, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé, yi kpomo knî yi mênê dpîmo kwo.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwó Ndîi Tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Kwo, Nga atédê nkêpê mb:anê, nangê kpada nê.

²⁹ Yi kópu u kwo vvu, mu kópu u díy:o Yesu ngê kmêna ka mwiyé vvu, kwo, Ye pini a kuwo ngi. Daa ng:êéntómu yi kmêna ngê yi pini dpîmo mbêpê kîgha. K:omo tpile yi p:aani tpémi y:oo yi pini dnyimo mgîmîmgîmî, kóó yu puwóma ti ngê dnyimo kudukudu dé, ngmênê mēdpîmo pwapî dé, pi kwéli dêdpîmo a ya, yi kmêna ngê y:i dpîmo ñeñe.

³⁰ Yesu u kwo póó wo, kwo, Mî n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dídyênî. Yi kópu vvu, mu kópu u díy:o kmêna yilî u ngwo doo kwo.

³¹ Yi kmêna knî y:oo Yesu ka kwo, Munmîkó, nmî kpadakpada tédê nangê dy:ââ nmo.

³² Mbwêmê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêmê dnye kmaapî. Yi kmêna yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. Yesu ngê yepê, U ntââ.

³³ Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê knî yi p:uu mî kaa dniye. Yi

mbwêmê w:uu yintómu paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³⁴ Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vyyuwo, dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo núw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye núw:o ngópu.

³⁵ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. Pini n:ii u kmêna ngm:ii kalê too, Yesu yu km:ee doo ya, apê, Nmo ntee pini ngê mêka tóó, mēdaa ghétighéti, kpídí u paa mêka t:a. Nkingé ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye.

³⁶ Yélini yi ngópu Yesu ngê yi pini u kmêna ngm:ii kalê too, wo yélini ye yi kópu a nté ngópu.

³⁷ Nkedîsa Wee u kwo tpémi d:ud:umbiy:e nkîngé ngê y:ay:a pwiyé dniye, wod:oo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ anyiné kuwo nmo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo.

³⁸ Pini n:ii u kmêna yoo Yesu ngê ngm:ii kalê too, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêle, chi ya.

³⁹ Kwo, P:o mê dini, Chóó Lémi ngê kópu ndîi n:ii nga dê d:uu, pi knî ye chin:aa tpapê. Wod:oo kada a y:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê yi pini yi wee u kwo p:aani p:aani loo, Yesu ngê kópuni u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mêdê pyidu ngê

Mátiyu 9:18-26; Mak 5:21-43

⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye,

pi yilî m:uu ngópu. Yi yéli y:oo Yesu dnye t:âât:ââ, mînê tipé ngópu.

41 Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Yesu yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, U ntââ a p:o ng:i mwiyé am:i lee knî.

42 Yi kópu Yesu ka dmy:ee ngê, mu kópu u dîy:o tp:oo módó doo a mbii, daa kêmakêma doo pwopwo. Yi dmââdí u tîdê mbwó dêpwomu ya, u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya. Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mê yilî yi k:i lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

43 Pyââ yi vy:o ngmêdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mê miyó ndîi, wêê p:uu dêpê vyâ. K:omo tpile kpeede yilî p:uu dnyimo dpodo, ngmênê dêdnyimo pyipyi.

44 Yi pyópu Yesu u kuwó a ta, u kpîdí p:uu kêê a yó, wod:oo wêê a vyâ.

45 Yesu ngê yepê, Kêê a p:uu n:aa dê yé? Pi yintómu knî y:oo a wópu ngópu. Pita ngê kwo, Mâawe, mêkidimê póó. Kwo, Pi kînga dîdyênî.

46 Ngmênê Yesu ngê kwo, Daa ye kópu p:uu n:aa danê. Kwo, Pi ngmê ngê kêê a p:uu kédê yé, u l:êê dîy:o a wââ u ngwo dê kee.

47 Yi pyópu ngê apê, Até ngê da pywâlî nê, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu yu km:ee mî dyimê wo. Kópuni u l:êê dîy:o Yesu p:uu kêê yó, u ngwo pyiyé wo, pi yintómu yi ngêêdí Yesu ka a nté ngê.

48 Yesu ngê kwo, A ch:am, a ka che kêlîmî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Yi kópu machedê, u nuw:onuw:o ngê kêê kîdangê t:oo. Kwo, P:o mê

dini.

⁴⁹ Yesu ngê u danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Ñm:ee módó ngê pi nga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî mââwe ngê mêdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mêkidingê ñuw:o.

⁵⁰ Yesu ngê yi kópu yi nyongo, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkíngê. Kwo, Chi kêlímí, mé pyiyépyiyé.

⁵¹ Dini ghi n:iî ngê ngomo chedê taa dniye, Yesu ngê ngomo k:oo pi daa kmungo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon, yi dmââdí u pye mí yi k:iî vyîlo dé yi km:êê too.

⁵² Pi yintómu knî y:oo yi dmââdí ntóó dnye mbumu, u l:êê dîy:o myednye mbê. Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpí.

⁵³ Yesu dnye yumuyumu, mu kópu u dîy:o yi lama doo ya, apê, Kêdé pw:onu.

⁵⁴ Ngmênê Yesu yi dmââdí kwulo kele, kwo, Kí dmââdí, a pyidu.

⁵⁵ Wod:oo u ghê dmi u kwo mêdê diyé wo, yi ngwo mêdê pii wo. Yesu ngê u pye mí ye yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo.

⁵⁶ U pye mí yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, ngmênê Yesu ngê ye kwódu ngê, yepê, Kópuni dí d:uu, pi knî ye nangê vii.

9

Yesu ngê u dyépi y:a mé miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mátiyu 10:5-15; Mak 6:7-13

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, anmyin:aa pi pyipyi, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé.

² Yepê, Pi knî ye n:aa dyede nmyo, ala kópu ye dmyinên:aa tpaê, yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yepê, Myedmyinên:aa pi pyipyi.

³ Yepê, Nmyi tpile nangmê núw:o. Yepê, Nmyi kiyé nangmê núw:o, nmyi tpile péé nangmê núw:o, nté nangmê núw:o, ndapí nangmê núw:o, nmyi nkuwo kpîdî myomoni myenangmê núw:o. *

⁴ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u dî yi p:aani mēdny:oo a kuwokuwo.

⁵ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daadnyimo nyêmî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u tēpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. *

⁶ Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dniye, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpaê, myednyen:aa pi pyipyi.

* **9:3:** Luukí 10:4-11 * **9:5:** Luukí 10:11; Dpodo 13:51

*Antipas Helodi Yesu p:uu u ngwo doo nuw:o
Mátiyu 14:1-12; Mak 6:14-29*

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi kópu dnyimo pyodopyodo, Antipas Helodi Nkálili tpémi yi king ngê doo ya. Yi kópu knî yi pi dmi yi nyongo, u nuw:o yilí ngê u ngwo u kwo pyodo, mu kópu u dîy:o pi ngmê knî y:oo kópu, Njon Baptist kîmédê pyidu.

⁸ Woni knî y:oo kópu, Ilacha kîmaa t:aa, woni knî y:oo kópu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmê kêda pyidu.

⁹ Helodi ngê u gha vy:o apê, Njon Baptist mbwámê kînî chápwo. Apê, Pini n:ii u kópu dyuu n:aa nyêmî té, apê, wu n:uu? Apê, Yi pini a chóó u nkwo ngêp:aa m:uu.

*Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono
ngê*

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Njon 6:1-15

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dyépi yoo mêdê diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo, u kwo mîné nté tumo. Yesu ngê yi mo núw:o too, p:aa ngmê mî tee dniye, u pi Mbetísaida.

¹¹ Yoo yi nt:anê kada a y:ee ngópu. Kwéli mî tee dniye, yoo ndîi y:i mye loo. Yesu ngê a chipé too, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye doo danêmbum, n:ii dé dnye mgînî vyîmî mye pyi too.

¹² Dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono ghê wo, p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî u kwo lee dniye, kwo, Kí yéli mê dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi, yi chóó yi dpî tédê dmi ngmênyinê pyw:ee y:e, mu kópu u dîy:o daa p:o nmo pyede.

¹³ Ngmêné Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo

ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mê ntini daamo a tóó. Kwo, U yi nga a kwo, Kî yéli yi ntââ ntini anm:uu pwila?

¹⁴ (Mââ limo yono yono y:a y:i doo ya.) Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê limoy:a a pyódu yó, mbwódo yaa dniye.

¹⁵ Yinté d:uu ngópu, mbwódo yaa kalê tumo.

¹⁶ Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, apê, Pi knî ye yee téne.

¹⁷ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo ngópu.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mátiyu 16:13-19; Mak 8:27-29

¹⁸ Wo ngmê ngê Yesu u mo até yidoo ngêpê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo yedê lee dniye, ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu?

¹⁹ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, nyi vyîlo.

²⁰ Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo.

21 Yesu ngê yi kópu dpodombiy:e ye kwódu ngê, yepê, Pi ka nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1

22 Yesu p:uu ndiye pyu knî ye chóó p:uu ye modoo danêmbum, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngmênê kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Yi yéli y:oo dono kópu yilí a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu.

23 Yesu ngê pi yintómu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi p:uu mêtíngê nuw:o, k:omo tpile a l:êê dîy:o adí wélílí mgíní vyímí, ngmênê dpo ngm:êê nêne. *

24 Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adí nuw:o, awo, Kíngí vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amí ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamí u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adín:aa ya. *

25 Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adí nuw:o, u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u

* 9:23: Mát 10:38-39 * 9:24: Njon 12:25

ngópu adí ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo.

²⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu, n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndî ngê wa pyódu, M:aa, u enjel knî yi k:ii yi pi dmi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu. *

²⁷ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlí daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mîné ghê wo

Mátiyu 17:1-8; Mak 9:2-8

²⁸ Wiki ngmê mî loo, Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, y:i dnyen:aa ngêpê. Yi pini pyile knî yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon.

²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu doo ngêpê, kwódo ng:oo dmi tpalê wo, u kpîdí d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu mbele.

³⁰ Yi ngwo pi miyó Yesu u k:ii dnye danêmbum, yi pi dê Mósisi pini dê Ilacha.

³¹ Yi tpódu myedpîmo a wuu mbele. Mósisi ngê Nju tpémi dono vy:o Yichip u mênê ntee a pw:ii too, Yesu u lama doo ya, Daa kêmakêma yinté kópu Njedusalem ngmênîmo d:uud:uu. Yi kópu p:uu dnye danêmbum.

* **9:26:** Luukí 12:9; 2 Tim 2:12

³² Yi dini ghi ngê Pita u pyipe dê yi k:ii dnye dpî. Yi nyaa dniye, Yesu u wuu yi pwo yimî kée ngê, Yesu u nkîgh:ê Mósisi pini dê Ilacha m:uu dumo. *

³³ Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo Yesu dpîmo a kuwokuwo, Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmînê t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. Ngmênê doo u lama doo mbumu.

³⁴ Pita ngê danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, wod:oo nkalî too pee yi pwo ngmê yó, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye.

³⁵ Yi nkalî too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a Tp:ee, a chóó né ngmidi ngê, u kwo ntênê dmyinê ng:aa. *

³⁶ Yi dnyeni machedê ngê yi pyodo, apê, Yesu u mo mu kwo. Kópuni yi ngópu pyodo, pi ka ghêlî daa vyi ngópu. Yi kópu tumu yi mênê doo ya.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê nyuno pwopwo u ngwo doo ya

Mátiyu 17:14-18; Mak 9:14-27

³⁷ Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi pyile knî yi k:ii mbu vyuwo a ghêpê dniye, pi yilí Yesu ka loo.

³⁸ Yi yéli yi vy:o Yesu ka pi ngma a ka wo, kwo, Mââwe. Kwo, U ntââ a tp:ee mu ngmidi wany:uu m:uu? Kwo, Nga daawa ch:anê?

³⁹ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, a kââ yédi, ntóó têpê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê

* **9:32:** Njon 1:14; 2 Pita 1:16-18 * **9:35:** Luukí 3:22

u kwo dpî pwii knî. Kwo, Dye ghi yintómu yi kmêna ngê a tp:ee dpodombiy:e a kpakakpaka ngê.

⁴⁰ Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kídî nkêpê mb:anê, yed:ê, U ntââ wu kmêna anmyi ngm:ii kalê ngmê? Kwo, Ngmênê doo u ntââ ngê y:e dê pyódu.

⁴¹ Yesu ngê yepê, Nmyo lónté yéli. Yepê, Nmyo yoo dono, lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kêlímí té. Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlímí. Yi pini ka kwo, N̄m:ee al:ii a núw:e.

⁴² Dini ghi n:ii ngê yi tpémi Yesu u kêténi doo lèpî, u kmêna ngê dpodombiy:e vyâ, têpê mbêmê danê ngê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi tpémi pyi ngê, u mí ka mē y:ângo.

⁴³ Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye, Chóó Lémi u pi ndî ngê u ngwo pyódu ngópu.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mátiyu 17:22-23; Mak 9:30-32

Yesu ngê pi knî yi ngópu kópuni doo d:uud:uu dé, pi knî y:oo yi kópu dnyimo nyepênyepê dé, ngmênê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,

⁴⁴ Ala kópu nmyi nuwo kídangê kuwo, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê.

⁴⁵ P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, u pi ndî ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyu, dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póo dniye, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum

Mátiyu 18:1-5; Mak 9:33-37

⁴⁶ Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe. Yi vy:o pini n:ii u pi ndîî ngê doo ya, yi kópu p:uu dnye kwopwepe. *

⁴⁷ Tumu kópuni dnye tpaê dé, Yesu ngê a w:ee too, wod:oo tp:ee ngma a ngêêdî, u nkîgh:ê kââ, yepê,

⁴⁸ Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adî vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo, amyedî cháâcháâ nê. Yepê, Myenté, Pini n:ii ngê adî cháâcháâ nê, daa a mo adî cháâcháâ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedî cháâcháâ. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii u pi daa ndîî, vyîlo yi pini yidmyinê cháâcháâ. *

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Mak 9:38-40

⁴⁹ Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi knî yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u díy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê.

⁵⁰ Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini.

Samédiya tpémi y:oo Yesu u wépi u ngwo pwaan gópu

⁵¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Daa kêmakêma a dye ghi dyámê mbêmê machedê ngê a pyodopyodo, pi knî y:oo Njedusalem wa vya nê, ye

* **9:46:** Luukí 14:11; 22:24-27

* **9:48:** Luukí 10:16; Njon 13:20

daa kede wo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii paa u nuw:o Njedusalem mê yé ngópu.

⁵² Maa p:uu p:aa ngmê u nkîgh:ê taa dniye, Samédiya tpémi yi p:aa ngmê. Yesu ngê u yi doo kwo, Y:i nm:uu dpî dmi, wod:oo pi kada miyó kââ, apê, Tpile yilî nmî kada paan:aa l:âmo y:e.

⁵³ Ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu, mu kópu u díy:o Njedusalem dnye lêpî. Apê, Yinê ye nmo yoo dono. Apê, Lukwe díy:o ala p:aani wa dpî dmi. *

⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê Njems mbwémi Njon y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e knopwo, Yesu ka kwo, Nmî Lémi, Chóó Lémi ka ala kópu vyi koo, Mbóó p:uu ndyuw:e ngma a ghêpê we, wu p:aani tpémi ndê ngê paa ma téne. *

⁵⁵ Ngmênê Yesu ye diyé wo, yi kópu ye kwódu ngê,

⁵⁶ wod:oo kn:aa p:aani mê lee dniye.

*Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu anî yâmuyâmu
Mátiyu 8:19-22*

⁵⁷ Dini ghi n:ii ngê maa p:uu dnye paa, pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Kwéli anyi lê, ana a yâmuyâmu ngi.

⁵⁸ Yesu ngê kwo, Mumdoos anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî tédê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, ímê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpî tédê daa tóó, a ghê vyîmî tédê myedaa tóó. Kwo, Mumdoos nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê?

* **9:53:** Luukí 10:33; Njon 4:9

* **9:54:** 2 Kings 1:9-16

59 Pi m:uu ka kwo, Cha a yâmuyâmu nê. Ngmênê yi pini ngê kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo we, an:uu kmênê, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi. *

60 Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o, ngmênê nyi, a ngm:êê nédi, yoo Chóó Lémi u yoo vy:o a chin:aa kapî dé.

61 Pi m:uu ngê Yesu ka kwo, A Lémi, ana a yâmuyâmu ngi, ngmênê a yoo knî ye nd:uu mwiyé nîmo tpapê.

62 Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nee k:oo tpiipi kn:aa ada a vyuwo, nee wo mbêmê wa knî. Kwo, N:ii kn:aa adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu angênté adîn:aa dpodo. *

10

Yesu ngê pi pyud:oy:a mê miyó yi dpodo tédê dpodo tédê u ngwo dy:ââ too

¹ U kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê pi mê pyud:oy:a mê miyó ngmidi ngê, yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo.

² Yepê, Chóó Lémi u yâpwo tédê y:i nté dédê ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa too. Yepê, Yâpwo tédê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê dîy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê.

³ Yepê, Dpî lee dmyeno. Yepê, Y:ee tîmêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi.

⁴ Yepê, Ndapî nangmê núw:o, ndapî yiyé tédê u tpile nangmê núw:o, nmyi yi dópo kn:aani nangmê núw:o. Yepê, Gha pi yoo nmye adnyin:aa a

* 9:59: Luukí 14:26,33 * 9:62: Pilipay 3:13

vyuwo. Yepê, Maa p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Lîmîlîmî ngê dmyinên:aa dpodo, mgî kîdmyengê pwaa ngmê.

⁵ Yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpaê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:ii a ngee nmyine.

⁶ Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adî pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî tpaê, yi kópu ye amêda a diyédiyé. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té.

⁷ Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo kwo, kn:aa mêkingê lee knî. Yepê, Yi tpódu yi ngomo k:oo dny:oo kwo, y:i dny:oo kmaapî, mu kópu u dîy:o pi módó daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee. *

⁸ Pini n:ii dê p:aani n:ii dpîmo taataa knomomê, yi p:aani tpémi y:oo yi tpódu yi dnye dê dpîmo nyêmi knomomê, ntini n:ii yi l:êê dîy:o adnyi l:âmol:âmo, dny:oo pîpî,

⁹ yi p:aani u pwopwokopwe dpî pyi téne, ala kópu ye dny:oo tpaê, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê u yoo chóó u ngwo ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê.

¹⁰ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, pi knî y:oo yi wépi dê adnya a pwapî dê, ye yi ngópu kâa puu ghê dny:oo a wowo, ala kópu tâa ye dny:oo tpaê,

* **10:7:** 1 Kódin 9:6-14; 1 Tim 5:18

11 Nmyi p:aa u têpê nyi yi yodo p:uu nye vyavya, ala kópu u ngwo dpo w:ee yó, Ala dp:oo Chóó Lémi u yoo. Yepê, Ala kópu ye myedny:oo tpaépê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u yoo chóó ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê Chóó Lémi ngê daada a y:enê nmyo, wa mb:ii nmyo, mu kópu u dîy:o dmyi mb:ii nyo. *

12 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té.

13 Yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê, Mbetísaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mb-wudu yi ngópu yilí ní chópu, ngmênê yi dono doongê kée tumo. Yepê, Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu yinté kópu ndîi w:aangmê d:uu ngê, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilí límîlímî ngê pí kée tumo, yi mbodo dmi pêdê ny:ii ngópu, tpéé kópu myepî vyi ngópu.

14 Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kódasin p:aani dê Mbetísaida tpémi dnyinté daawa kpada té.

15 Yepê, Kîpêênnyêm tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yí chóó yi pí dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

16 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pini n:ii ngê nmyi dnye dmi a nyêmî ngê, daa nmyi mo nmyi dnye dmi ye nyêmî ngê, a dnye myeye nyêmî ngê. Yepê, N:ii ngê dpî mb:ii nmyo, daa nmyi mo

* 10:11: Dpodo 13:50-51; 18:6

dpî mb:ii nmyo, myoo mb:ii nê, daa a mo dpî mb:ii nê, n:ii ngê a dy:ââ noo, myoo mb:ii.

Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó u ngwo mêdê diyé dniye

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó mêdê diyé dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Dpodo têdê w:aa nm:uu pyw:ângo. Kwo, Mî mbêmê daa mbii pyu yoo yi mo nmeen:aa pyipyi dé, n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, my:oo pyi too, yi kmêna y:e nmî ngm:ii kalê too.

¹⁸ Yesu ngê yepê, Nyââ, Lîmî u wuu ndîi ngê ntee a tóó, ngmênê mêdaa ya yédi, yinté tpile ngmênî módu. Yepê, K:omo tpile dyámê mbêmê tpémi yi pwo Setan u pi ndîi ngê doo ya, ngmênê ala ngwo da ghay, mbwódo d:uu d:ii. *

¹⁹ Yepê, U ntââ ngê dî pyódu nmyo, k:omo tpile mg:ee tpile pé yi vy:o anmyin:aa m:ii, ngmênê kópu nmye daangmêwa pyódu. Yepê, Setan ngê ló kópu nmye ngmadî d:uud:uu, wa dîpî. *

²⁰ Yepê, Ala kópu nangê vyi, W:aa dpo pyw:oo, pi knî y:e yi kmêna nmî ngm:ii kalê too, ngmênê ala kópu dpî vyi yó, W:aa dpo pyw:oo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yoo kamî vy:o dê kaa nmo. *

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Mátiyu 11:25-27; 13:16-17

²¹ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu a nt:ee ngê, w:aa a pyw:ângo, u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nîné chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kópuni dyuu

* **10:18:** Njon 12:31; Tpyuu 12:8-9 * **10:19:** Mak 16:18 * **10:20:** Pilipay 4:3; Tpyuu 3:5; 20:12

a ka nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîi knî y:oo dêpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi daa ndîi, y:ooda w:ee t:oo. Kwo, Nýóó nuw:o u pono nye vyápê. *

²² Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilí n:ii n:aa tpaépê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tóó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kêma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adî ya. *

²³ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, yi mo ye yepê, Kópuni nmye mumu t:oo yi l:êê dîy:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.

²⁴ Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, king yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yilí nmî ny:ee té, my:oo m:uu té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dniye. *

Yesu pi ka vuywo p:uu pi knî ye u ngwo doo mgongo

²⁵ Yélini y:oo Yesu dnye ng:aang:aa, yi vy:o dêêpî pyu ngmêdoo kwo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî dóó, wod:oo ghêédí wo, Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ló kópu ngmaní d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu?

²⁶ Yesu ngê kwo, Nangê lónté? Kwo, Puku yedê angênté a tóó?

²⁷ Yi pini ngê Yesu ka kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa

* **10:21:** 1 Kódin 1:26-28 * **10:22:** Njon 3:35; 10:15 * **10:24:** 1 Pita 1:10

ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nýóó nuu ghi nódó ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódó yinté myechoo ya. *

²⁸ Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. Kwo, Yi kópu dê anyi d:uud:uu dê, ye ghê kamî u ngwo anyinê pyw:oo. *

²⁹ Pi yilí yi nuu ghi dmi yi dêêpî pyu nódó dêpwo ya, wod:oo u yi u ngwo doo kwo, Yesu ngê ala kópu a ka vyi ngê, Daa pi yintómu yi nuu ghi dmi nódó yichoo ya. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ka póó wo, kwo, Ló yéli yi nuu ghi dmi a nódó ngmadí ya?

³⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nju pi ngmê, Njedusalem a ndê wo, Njedikó doo lèpî. Maa p:uu kpáápi knî y:oo mgímî ngópu, dnye vyee, u ndapî t:âmo ngópu, u kpîdí mye t:âmo tumo, ntóó kée ngópu, maa p:uu a kuwo ngópu, ngmênê ghê tp:oo doo ya.

³¹ U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu ngmê ngê yi máádi a kwólu. Dini ghi n:ii ngê yi pini módu, daa ngópu, u kwo mî loo.

³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu ngmê ngê yi máádi myedê kwólu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini ntóó módu, myedaa ngópu, u kwo myimî loo.

³³ Kwo, U kuwó dini ghi ngê Samédiya pi ngmê ngê yi máádi até myeyedê kwólu. Kwo, K:omo tpile Samédiya tpémi nmyinê nmye yoo dono dé, ngmênê yi Nju pi Samédiya pi ka ch:anê wo.

* **10:27:** Deut 6:5; Lev 19:18 * **10:28:** Lóma 10:5; Nkal 3:12

³⁴ Kwo, U kwo loo, yimo knî yi p:uu wain a pii ngê, olipi wulu myedê pii ngê, yimo kwéli dnye ya, kpîdî pee ngê kwédi kê too, apê, Mb:aamb:aa ngê mê paa pyaa we. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pini ntóó chóó u ndonki pyipwo yó, p:aa ngmê núwo. Kwo, Yi p:aani ngomo ngmêdoo kwo, maa p:uu n:ii knî ye ngîdî dpîmo a ghayghay, y:i dnyimo dpî. Kwo, Yi ngomo k:oo kee knopwo, Samédiya pi Nju pi ka y:i doo vyuwo.

³⁵ Kwo, Womumo mw:aandiye Samédiya pi ngê yi ngomo chóó ka ndapî miyó y:ângo, kwo, Ala pini ka chi vyuwo. Ndapî ntémwi p:uu anyi dyênê, amêma amênê wumo té.

³⁶ Yesu yi dêêpî pyu ka póó wo, kwo, Kpaa pyu knî y:oo pini n:ii vya ngópu, u nuu ghi wu pini pyile knî yi vy:o n:uu nódo yó?

³⁷ Dêêpî pyu ngê kwo, Pini n:ii ka ch:anê wo. Yesu ngê kwo, Yinté kópu vyílo yichin:aa d:uud:uu.

Mata mbwémi Méli yi danêmbum

³⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii p:aani p:aani dnye lêpî, p:aa ngmê taa dniye. Yi p:aani pyââ mbwémi miyó doo ya, yi pi dê Mata mbwémi Méli. Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:i taa dniye, Mata ngê mênê dóó kalê too, yepê, Dîyo a ngomo k:oo nté dp:uu ma yó.

³⁹ Y:i taa dniye, mbwódo yi yaa dniye, Yesu ngê yoo doo ndiye kîgha dé. Méli a loo, yu km:ee mî yaa wo, Yesu doon:aa ng:aang:aa. *

⁴⁰ Mata u nuw:o dono ngê pyodo, apê, Kî mââwe yi t:aa, lukwe dîy:o nté dyêédî ngmîdî dnye chono, wod:oo Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nga d:oo ch:anê

* **10:39:** Njon 11:1-2; 12:2-3

wo, a mo anî nté ch:eech:ee? Kwo, Méli daanyiné dy:ââ, daamî ngee nê?

⁴¹ Yesu ngê kwo, Mata. Kwo, Kidimê nod:enod:e. Kwo, Kópu yilí kidimê nuw:onuw:o.

⁴² Kwo, Kópu mu ngmidi u ntââ. Kwo, Méli u nuw:o kópuni p:uu a kwo, yi kópu yi mb:aamb:aa. Kwo, Yi kópu u kwo daanî kwódu. *

11

*Yesu ngê kópuni vyyu, nmî Mî ka ngêpê p:uu
Mátiyu 6:9-13; 7:7-11*

¹ Wo ngmê ngê Yesu ghi ngmê até yedoo ngêpê. Dini ghi n:ii ngê u ngêpê a kêlî ngê, p:uu ndiye pyu ngmê ngê kwo, Nmî Lémi, Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu yoo yi nuwo ngêpê ntee kwólu, kwo, yinté nmî nuwo my:oo kwéli. *

² Yesu ngê yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êênî, apii

Munmîkó M:aa,
pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ ngi.
Nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii a chépi.

³ Wonêwodiyédiyé u ntââ ntini nmo cha a kuwo.

⁴ Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kéé too, nmî dono kópu yinté nguwo myoo kéé té, mēdaanyi nuw:onuw:o dé.

Nmî tókótókó ndîi tēdē nangē nūw:o nmo.

⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, mgídí nūknînūknî p:uu u mbwó ka wa lê, awo, A mbwó, nté pee a ka ngma a ki.

* **10:42:** Mát 6:33; Njon 6:27 * **11:1:** Luukí 5:33

⁶ Kwowo, A pyipe ala ngwo ngmêdê t:aa, nté a ngópu daa tóó, ló ntini u kwo ngmanî y:oo.

⁷ Yepê, Yi pini ngê u mbwó ka ala kópu wa vyi, awo, Ala dpî dye ghi, nté a ka mêkidimên:aa dmyinê. Kwowo, Keñe kînga dp:o kuwo, nmî mup-woknî aténgê dpî dpî dmi. Kwowo, Daanê pyidu, myedaanî gee ngi. Kwowo, W:êênî wochi t:aa.

⁸ Yepê, K:omo tpile yi pini daawa pyidu, u mbwó ka nté daawa y:ee knomomê, ngmênê u mbwó ngê dyaa u kwo wa chedê, mywene u ngwo myedaadî kwo, ye wa pyidu, u mbwó ngê tpileni u yi adî kwo, u kwo wa y:oo. *

⁹ Yepê, Kópuni u l:êê dîy:o anmyi ngêpê, yi kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinê pyw:ee ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa depedepe, nmye wa kpêmî. *

¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngê u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa y:oo, pini n:ii ngê adî nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:ii adî depedepe, keñe u kwo wa kpêmî.

¹¹ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo ngê te mbyuu u kwo wa dmyinê, ye mt:enge mbyuu u kwo daawa y:oo, awêde wa pw:onu.

¹² Yepê, Myenté, tp:oo ngê kpée w:uu u kwo wa dmyinê, pêla ngê mg:ee daawa ngî, u kwo daawa y:oo, awêde wa kiye.

¹³ Yepê, K:omo tpile dono nmyi mênê a tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmâadîma ye tpile mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyyuwo tédê nmyi Mî ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngê u Ghê Dmi u kwo wa

* 11:8: Luukí 18:5 * 11:9: Njon 14:13-16

dmyinê, daawa dóó, ndêndê ngê u kwo wa a y:oo.

*Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu
Mátiyu 12:22-30; Mak 3:20-27*

¹⁴ Wo ngmê ngê Yesu ngê pi ngmê pyi ngê. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi pini ló dini a dyênê ngê, dnye dêpwo kîgha. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê a kuwo ngê, wod:oo yi pini modoo danêmbum. Pi knî yi mênê ghê ghipé wo, yi nyepênyepê u kópu ngê mye pyodo.

¹⁵ Ngmênê woni knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too.

¹⁶ Woni knî y:oo Yesu dnya a tókótókó, kwo, Mumdoo Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi.

¹⁷ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilî Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamyé dyênê ngmê.

¹⁸ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.

¹⁹ Yepê, Nmye ngênî póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini

Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too.

²⁰ Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adî y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngî kaa nmyo.

²¹ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mêdaanyimo ngî té, awêde u kaa taa ngê wa vya ngi.

²² Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, u kaa taa dpo ngî té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiye a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yiné mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dí kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

²³ Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalê té. *

*Pi ka u kmêna u ngwo modo diyé
Mátiyu 12:43-45*

* **11:22:** Tpyuu 20:2 * **11:23:** Luukí 9:50

24 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ tédê ka wumê vwuwo yédi, dpo, Yi n:uu yââ. Yepê, U yââyââ tédê d:uuwodê pyw:ee knomomê, ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, yi mînê diyédiyé.

25 Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó.

26 Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî yi lêê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wááli knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mêdaa yinté. *

Pyââ ngmê ngê Yesu ka kópuni vvu, u pye p:uu

27 Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, yi yéli yi vy:o pyââ ngmê Yesu ka dpodombiy:e a mbwolo, kwo, Pyópuni ngê tpyé nyoo, u ngmo ngê myedê mbono nyoo, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya.

28 Ngmênê Yesu ngê kwo, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu adnyi nyêmî dé, amyidnyi chââchââ dé, vyîlo yi yéli Chóó Lémi ngê wa ngee té, yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi.

Yesu Njóna p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 12:38-42

29 Dini ghi n:ii ngê pi yilí Yesu ka lee dniye, yepê, Lukwe díy:o dnyinté a ka nmyinê kélímî té. Yepê, Nmyo yoo dono. Yepê, Lukwe díy:o a ka dmye

* 11:26: Njon 5:14

vyi ngmê, Mumdoo Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngmênê dîyo kópu ndîi mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu dîyo a nga ngmêwa pyódu.

³⁰ Yepê, Ninipe tpémi y:oo ntee a w:ee ngópu, apê, Yâpwo Ndêndê ngê kí Njóna nmo yiné a dy:ââ ngê, yepê, yélini ala ngwo a pyede, ala kópu yinté myepêdê w:ee y:e, awo, Wu Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmo yiné a dy:ââ ngê. *

³¹⁻³² Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyíko nmyo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kée tumo. Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêmê pi, ngmênê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe dîy:o a dnye dp:ee nyêmî ngmê. Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwín ngê wamye ndyíko nmyo, mu kópu u dîy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêmê pi, ngmênê Sipa tpémi yi kwín ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee châachâa nê.

Lam ndêndê u danêmbum
Mátiyu 5:15; 6:22-23

³³ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídí dpo ghay, n:ii ngê lam dpo

* **11:30:** Njóna 3:4-10; 1 Kings 10:1-10

vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, myedaawa a mgiye, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgídí wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilî u ngwo dpî m:uu ngmê.

³⁴ Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dê dê kuwo dê, doo mya noo, yi pini ngê u lam da mgiye, u kópu yilî yintómu mgídímgídí dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dê dê pywálí dê, dê mya nê, yi pini u lam ya nkwodo a kwo, u kópu yilî yintómu lam wo a pyede.

³⁵ Yepê, Nmyi ngwolo dmi pywálí tóó, nmyi lam kídmyinêngê mgiye t:oo.

³⁶ Yepê, N:ii ngê u lam d:uuwodê mgiye, u kópu mgídí vy:o d:uungmêdpî ngmo, mu dini ghi ngê yi pini ngê Chóó Lémi u lam wo kópu yilî yintómu wa m:uu té.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi pi dmi u ngwo a ghîpî ngê

Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40

³⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye danêmbum a kêlí ngê, Pádisi ngmê ngê u ngomo k:oo kmaapî têtê íuwo.

³⁸ Yesu ngê kóó dê mwiyé daa ghêê doo, kmaapî têtê u ngwo yaa wo. Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, ghê u mênê ghipé wo, apê, Kî pini ngê lukwe dîy:o nmî dêêpî kópu doo châpu ngê, kmaapî têtê módó dê yââ, kóó dê doo ghêê doo. *

³⁹ Ngmênê nmî Lémi ngê kwo, Nmyo Pádisi yoo nmyi d:ââ pîléti yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe dîy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê,

* **11:38:** Mát 15:2

Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé.

⁴⁰ Yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngê nmyi too pee l:âmo too, nmyi gha dmi yinê mye l:âmo too. Yepê, Lukwe dîy:o too pee u kópu dé nmyinê nmye ndîi kópu dé, gha u kópu dé nmyinê nmye tédê kópu dé.

⁴¹ Yepê, Nmyi kêê yedê tpileni a pyede, ngópuch:anê knî ye dmyinê yémî dé, yed:oo nmyi gha k:oo tupwó mēdaadî ya, nmyi too pee p:uu tupwó myedaadî ya.

⁴² Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu a vyyu, yepê, Ntini n:ii pi ngê yâpwo tédê dpo núw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dny-inté dp:ee cháâcháâ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:émî ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênê nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu, lukwe dîy:o tédê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o pi knî ye dp:ee vyyuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vyyuwo nyédi, lukwe dîy:o nmyi nódo Chóó Lémi u nuu ghi daa tóó. Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Tédê kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîi kópu tédê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Tédê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé.

⁴³ Yepê, Pádisi yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Ngêpê ngomo k:oo nmyi chóó kada nmyimo yââyââ

nyédi, u yi nmye a kwo yédi, Pi knî y:oo naa têdê mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ nmo.

44 Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Kwodombê mb-wee maa p:uu ngma ya yédi, n:iî u lama daa ya yédi, kpî knî yi pwo a m:iî yédi. Yepê, Yi kpî ntee dé, nmyo yinté yéli, pi knî yi lama daa ya yédi, tupwó ndîî nmyi gha vy:o a tóó.

45 Dêêpî pyu ngmê ngê Yesu ka kwo, Ye kópu kîchi vyi té, nmî pi dmi myeche ghîpî.

46 Yesu ngê kwo, Dêêpî pyu yoo, myedmyinê nkîngê. Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê nmyi chóó yilî ngê nmyi pyódu ngópu, pi knî ye dpodo ndîî ngê nmyi pyódu tumo, yi dpodo têdê d:ud:umbiy:e dp:ee ngêêpî tumo.

47 Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Ngmênê nmyi chóó nmyi kn:ââ knî y:oo y:oo a vya tumo.

48 Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mwâ a vya tumo, nmyinê nmye gha kópu yi d:uu ngópu, mu kópu u dîy:o y:oo a vya tumo, yi pwopwo u mti dmi u nkwo nmyi t:ee tumo.

49 Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê ala gha kópu a vya, apê, Ala yéli ye a komo kapî pyu yoo a dyépi yoo wanê dy:ââ té, ngmênê ala yéli y:oo wa mb:iî t:oo, woni wa kpaka t:oo, woni amye vya t:oo.

50-51 Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnya a vyeé dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, Kéén ngê Epel mwâ a vyâ, nkoo nmo, a vyeé u

yi nmye mye kwo. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnyinté a mya tumo, Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo kpada too. Yepê, Kêlí ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Sekîdaiya Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yilí mye t:âmo tumo, ngmênê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, ye Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa ghay. *

⁵² Yepê, Dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, N:ii u lama puku kpââ a tóó, yi pini ngê u ntââ Chóó Lémi puku yedê wa a pyw:oo. Yepê, Yi puku dmi ngomo ntee tpile, u kii nmyi ngópu a tóó, ngmênê pi knî ye yi ngomo dp:ee kpêmîkpêmî ngmê. Yepê, Nmyi chóó yi ngomo k:oo dp:ee koko nyédi, n:ii ngê u yi a kwo, dpo, Yi ngomo u mênê nî kee, u maa u kwo nmye nkokonkoko ngópu.

⁵³ Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, Yesu ka d:ud:umbiy:e nod:e dniye, Yesu ngê yi p:aani pee u ngwo a kuwo ngê. U kuwó dini ghi ngê dpodom-biy:e dnya a tókótókó, kópu yilí yi p:uu u kwo dnye póó.

⁵⁴ U yi y:e doo kwo, Yesu nmî dóó, kn:aadi te kópu ngmê vyi ngê, u ngwo p:oo ndyíko.

12

* **11:50-51:** Gen 4:8; 2 Chr 24:20-21

*Yesu pi dódó p:uu u ngwo doo danêmbum
Mátiyu 10:26-27*

¹ Pi yilí tp:oo témi tap Yesu ka lee dniye, u kwo dnye kadakada. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pádisi yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Pi dódó pyu yoo, kópuni a tpapê tumo, daa d:uud:uu tumo. Yepê, K:omo tpile pi dódó daa ndî nmyi vy:o adî ya, ngmênê d:ud:umbiy:e wa dyênê nmyo.

² Yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálî dmi.

³ Yepê, Tumu kópuni mgîdí vy:o anmyi vyi t:oo, w:êênî wa ny:ee t:oo. Yepê, Tumu kópuni d:omo yu kn:ââ u mênê kwayi ngê anmyi vyi t:oo, díyo naa têdê tââ wa kaa dmi.

*Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum
Mátiyu 10:28-33; 12:32; 10:19-20*

⁴ Yesu ngê yepê, A pyipe yoo, pi knî ye namê nkîngê. Yepê, Al:êê dîy:o wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, kópu nmye daamuwa d:uu ngmê.

⁵ Yepê, Ye anmyi nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyílo, u kwo yidmyinê nkîngê.

⁶ Yepê, Kópuni dî vyi, nmye mênî tpapê, Pi knî ye namê nkîngê. Yepê, Mtyîmwe daa ndîî níméni tp:oo, knî ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi.

⁷ Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyîmwe ntee yéli, dnyinté nmye dédê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi

mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkíngê.

⁸ Yepê, Pini n:ii ngê pi knî ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma yi pini u nkwo daanîmo wópu, a kêê k:oo wan:uu kââ.

⁹ Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngîma wa a wópu nê, yewo, Ye pini daa Chóó Lémi u Pi Ndêndê, p:uu dîné dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma yi pini u nkwo wanîmo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ.

¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adî peede tpapê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kéé knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kéé, mēdaawa a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kéé té.

¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kada pini knî y:oo ó king knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi kópu knî ye nuw:o ngê kêê nangê t:oo.

¹² Yepê, Kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o nédê mwiyé ada a t:emî dé.

Yesu kmungo pyu yoo yi p:uu u ngwo doo mgongo

¹³ Yesu yélini ye doo danêmbum, yi vy:o pi ngmê ngê kwo, Mââwe. Kwo, M:aa dini ghi n:ii ngê

pwene, a mbwó ngê tpile yintómu u mo a ngî too. Kwo, U kwo vyi ngî, Knî a ka ngma a kê ngê.

14 Yesu ngê kwo, Kî pini. Kwo, N:uu ngê nmyi kóté kîgha pyu ngê pyódu noo.

15 Pi knî ye yepê, Kmungo pyu yoo yi nj:ii ngê kêê u ngwo nangê t:oo, mu kópu u dîy:o pi u ghê ndêndê daa tpile knî yi p:uu a tóó. *

16 Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, ndapî u ngópu dêpwo ghêdê, tpile u ngópu myedêpwo ghêdê. *

17 Yepê, Chóó u nuw:o k:oo apê, Pudumakó w:uu ngmên:aa kaakaa, ndapî ndîi u ngwo wanî kmênê.

18 Apê, A stówa my:oon:aa pyidupyidu, a ndapî d:ud:umbiy:e ndîi ngê u ngwo wa pyódu.

19 Apê, U kuwó dini ghi ngê a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, anê, Nê pi ngmê, tpile ka mêdîné nuw:o, m:ââ yilî yi k:oo anî lîme, anî kmaapî, daanî dpodo, d:ud:umbiy:e anî gha vyîlê. *

20 Yesu ngê yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê kwowo, MODO podo. Nyi mtíkó pyu ndîi. Awêde mgîdî vy:o nye pwopwo, ñmile yintómu n:uu ngê wa ghay dmi.

21 Yesu ngê yepê, N:ii ndapî mu ngmidi p:uu adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu daadî nuw:o, yi pini yinté pini ngê wa pyódu, mbodo podo.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:25-34

22 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pîpî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî pyódu, kpîdîni

* 12:15: 1 Tim 6:9-10
4:13-15

* 12:16: 1 Tim 6:17

* 12:19: Njems

nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu.

²³ Yepê, Nté kpîdí daa ndîi kópu dê, nmyi ghê dmi yi ndîi kópu.

²⁴ Yepê, Nîmê knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê núw:o ngmê, ngomo k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, Chóó Lémi ngê yinê dpo mbono té. Yepê, Dp:ee nîmê ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo. *

²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê adî pyodopyodo, ngmênê doo u ntââ nmyi ya daadîi ngê daanmya a pyépi.

²⁶ Yepê, Yi kópu nmye doo u ntââ, lukwe dîy:o kn:aa kópu knî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê a pyede.

²⁷ Yepê, Yinênê knî yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpîdí p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi. Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapî ndîi, u kpîdí mb:aa dé, ngmênê yinênê knî y:oo Solomon u kpîdí mêtê ch:ii tumo. *

²⁸ Yepê, K:omo tpile chii mênê yi awêde a kwo, mââ m:ii ndê ngê dpî ma, ngmênê Chóó Lémi ngê nêê yi nkwodo dpî kââ, kpile ye yinê wunê yémî. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamye kpîlê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kêtîmî té.

²⁹ Yepê, Nté mbwaa yi pyw:émî nmyi

* **12:24:** Psalm 147:9; Luukí 12:7 * **12:27:** 1 Kings 10:23-25

nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî ya.

³⁰ Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kêlîmî nyédi, vyîlo yi kópu knî yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mî u lama ka tóó, yi tpile daadnyi ya knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyódu.

³¹ Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndîi kópu ngê nmye choo ya, yi tpile dé nmye u ngwo wa a kê té.

³² Yepê, K:omo tpile dp:ee yoo ndîi, ngmênê pi knî ye nkîngê ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi Mî ngê u yoo chóó adî y:enê, yi yéli yi kada pini knî y:oo wa pyódu nmyo.

*

Daa tpile ndapî yi p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:19-21

³³⁻³⁴ Yesu ngê yepê, Pini n:ii u ngópu ndapî a tóó, dyámê mbêmbê, wonêwodiyédiyé a nuw:onuw:o ngê, dpo, L:âmo mokîdangê ngee ó pi ngê kîngî t:âmo. Yepê, U kpîdí mb:aa knî yi p:uu mye nuw:o yédi, dpo, Tpile we ngê kîngî dyênê té. Yepê, Nmyi tpile yilî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê nmye kîngî pyaa dmi, nmyi ndapî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu. Yepê, Nmyi tpile yilî kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adî kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmbê kîngî kwo, ngmênê mbóó p:uu choo kwo. Yepê, Nmyi tpile yilî pi knî ye dpî y:ee tóó, nmye wa pwila t:oo, yi ndapî dpo ngî yó, ngópuch:anê knî ye dpî y:ee yó. Yepê, Yi ndapî Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê nmye amîmê wumo. Yepê, Doo u ntáá yi yáni mb:aa kpáápi knî y:oo daawa t:âmo ngmê, tpile we knî y:oo myedaawa dyênê ngmê.

* **12:32:** Luukí 22:29-30

Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye kópuni vyu, u t:âât:ââ p:uu

³⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, A kuwó mgídî wa a ghay, ngmênê dpî ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê, nmyi dpodo u kpîdî dmi nmyi mbwo kîdmyenêngê ngee t:oo, nmyi lam dmi kîngî pw:oo dmi, dny:oo pîpî. *

³⁶ Yepê, Lémi knî y:oo yi dpodo pyu yoo wunê kuwokuwo tumo, yedpo, Dmyinê t:âât:ââ nmo, kîd:oongê dpî dmi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi yoo dpo diyé dmi, keñe p:uu wunê depedepe nyédi, yi dpodo pyu knî y:oo keñe ye dpî kpêmî t:oo, yi lémi yoo yi nté dpo têêdí ngmê.

³⁷⁻³⁸ Yepê, Yi lémi ngmê ngê mgî wa a pwaa knomomê, mgídî nûknînúknî p:uu wamî t:aa, u dpodo pyu knî yi p:uu ada a nuw:o, awo, A dpî té, ó a t:âât:ââ nê? Yepê, N:ii u dpodo pyu yoo daadnyi dpî, yi kada pini adnyi t:âât:ââ, yi pini u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile u dpodo pyu yoo, ngmênê chóo u nté wa a têêdí, ye wa y:oo. Yepê, Wamye chaa kalê té, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wamye pyaa dmi.

³⁹ Yi kópu p:uu Yesu ye myedoo mgongo, yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa tóo wéni n:ii ngê kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adî ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê. *

⁴⁰ Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóo Lémi u

* **12:35:** Mát 25:1-13; 1 Pita 1:13; Mak 13:32-37 * **12:39:** Mát 24:43-44; 1 Tes 5:2

Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyîlo yi dini ghi ngê wanê t:aa.

Yesu chóó u yoo yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:45-51

⁴¹ Pita Yesu ka póó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Ye mgongo nmî mo nmo chi kwolo, ó pi yintómu knî yi k:ii?

⁴² Nmî Lémi ngê yepê, A yoo yi kada pini ngê wanmyi pyaa dmi. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmidi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a chápwo, yi nté ndapî ye chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîi yi adîn:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmidi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîi ngê adî ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo?

⁴³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilî yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu,

⁴⁴ dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilî yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu.*

⁴⁵ Yepê, Ngmênê yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu knî yi kada pini alanté adî nuw:o, awo, Nmî lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, adî núknweńuknwe, mbwaa adî ndanî, u ngwo adî ghétighéti, dpodo pyu dpodo módó yoo adî kpakakpaka dé,

* **12:44:** Mát 25:19-23

⁴⁶ ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpada, kuwa yéli yi vy:o wa kââ.

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Dpodo pyu n:ii u lama u lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo yédi, ngmênê a mgeemgee yédi, u dpodo daawa dóó knomomê, ye u lémi ngê yi pini dpodombiy:e wa kpada. *

⁴⁸ Yepê, Ngmênê n:ii u lama dnyinté a ya yédi, ngmêdpî kn:aadi, u lémi ngê dpodombiy:e d:uudpî kpada. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu dnyinté a kwo, dnyinté adî chââchââ. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo chââchââ.

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum

Mátiyu 10:34-36

⁴⁹ Yesu ngê yepê, M:aa u yâpwo tédê chââ ntee tpile ngê dé pyódu, nté woo kapî y:i doo u ntââ. Yepê, Ala kópu u l:êê díy:o nê loo, nê, Yi chéli nîmo vuyuwó. Yepê, U ya a nga a kwo, Yi chéli d:ââ nîmo vuyuwó.

⁵⁰ Yepê, Daa kêmakêma dono u mênê anîné wupwo, yi dono p:uu nuw:o ngê dé dyênê nê, u dí yi p:eeni kópu a nga wa pyódu.

⁵¹ Yesu ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kââdikââdí u l:êê díy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo kââdikââdí u l:êê díy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê.

⁵² Yepê, Yoo chámêchámê kn:ââ wunê kídî chaa, dye ghi yintómu a l:êê díy:o yoo adnyi numo

* 12:47: Njems 4:17

chámêchámê. Yepê Pi mupwoknî limi knî kwéli adnyi ya, a l:êê dîy:o wanîmo chámê té, pyile miyó dê yi p:uu adî d:uu, miyó myenté pyile knî yi p:uu adî d:uu.

⁵³ Yepê, Yi pini mupwo noko dnyinté adpî ya, u kpâm tp:oo módó k:ii noko dnyinté adpî ya, u n:ââ k:ii noko dnyinté amyidu ya.

Yesu ngê pi knî ye u ngwo vyu, yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê

Mátiyu 16:2-3

⁵⁴ Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Dini ghi n:ii ngê nkalî nmye mumu ngópu, nye, Daa kêmakêma tpii wunê ghayghay, yepê, yed:oo tpii dpo ghay.

⁵⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídî vy:o pudu yilî a kwo yédi, nye, Mââ kââdí y:ay:a wa pwiyé, yepê, yed:oo womumo kââdí y:ay:a dpî pwiyé.

⁵⁶ Yepê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe dîy:o dênmyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê.

Yesu yoo yi kóté kîgha p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 5:25-26

⁵⁷ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi nuw:o kwolo ngmê dé.

⁵⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adî kwo, Nî kóté kalê nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté tédê adî néne nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpî l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mêdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mêdaamî km:êê nmyo.

⁵⁹ Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, y:i anmyin:aa ya, u dî nmyi dono ntênê wanmyi pwîla t:oo. Yepê, Daa kêmakêma kóté têdê n:aa ñeñe nmyo, nmyi kópu dmi d:ââ l:âmo tóó.

13

Dono kuwokuwo u danêmbum

¹ Yi dini ghi ngê pi knî ngmê ta, Yesu ka mdoo a ñuwo ngópu, kwo, Nkálili pi knî ngmê y:oo Chóó Lémi ka kpêê dnye yiyé, kwo, Lóma lede knî y:oo kí vya tumo.

² Yesu ye póó wo, yepê, Lukwe dîy:o yinté pw:oo dniye? Yepê, Yélini pw:oo dniye, nmyinê nmye yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi, apii?

³ Yepê, Kêle, yinté daa tóó. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye yi yéli ntee pw:oo dniye, yinté am:ii pw:oo dmi.

⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngomo daadîi pwaa wo, Sailówam, pi y:a mê wááli vyâ, yepê, lukwe, yi yéli yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi?

⁵ Yepê, Kêle. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye yi yéli yi nt:anê wanmyi yaa dmi, wam:ii pw:oo dmi.

Yesu Nju tpémi yi p:uu u ngwo doo mgongo

⁶ Yesu ngê Nju tpémi ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê, u kuwe kn:ââ ngmêdoo kwo. Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Kuwe kîgha ngmênî ma, ngmênê dèpê pyw:ângo, *

* **13:6:** Mát 21:19; Mak 11:13

⁷ wod:oo u dpodo pyu ka kwo, M:ââ pyile kî yini kîgha d:oongmê ndîî, kwo, kp:anê ngi, daadî kwo.
*

⁸ Yepê, Ngmênê yi dpodo pyu ngê kwo, A lémi, ghêlî nangê kpono, m:ââ mu ngmidi u kwo yéni. Kwo, Têpê ngê mênî wuwó, tpile tp:oo knî yi kn:êê u mênê n:aa yiyé. *

⁹ Kwo, Kî m:aani ngê nt:u nkwodo daawa kaa knomomê, ye u ngwo dpî kp:anê ngi.

Yesu ngê duwoduwo módó u ngwo pyi ngê

¹⁰ Lîme wo ngmê ngê Yesu ngêpê ngomo k:oo doo déêpî. *

¹¹ Pyââ y:i ngmêdoo ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo, yi pyópu duwoduwo kwólu, m:ââ y:a mê wááli yinté doo m:ii, ntênê paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya.

¹² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê módu, kwo, A pwiyé, wod:oo Yesu ka loo. Kwo, A ch:am. Kwo, Kópuni ngê dyênê nyoo, dî chedê.

¹³ Wod:oo Yesu ngê kóó dê kpadama yé doo, kwo, Mbwó a pyidu ngi. Yi ngwo yi pyópu ngê mbwó yedê pyidu ngê, Chóó Lémi doo chaa kîgha.

¹⁴ Yi ngêpê ngomo u kada pini nod:e wo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê lîme wo ngê yi pyópu pyi ngê, wod:oo pi knî ye yepê, Wo wéni dpodo u wo, yi wéni knî y:oo nmyi pyipyi u l:êê dîy:o dmyina a lèpî, ngmênê daa lîme wo ngê.

¹⁵⁻¹⁶ Yesu ngê yi pini ka kwo, Nmyo k:omodanê pyu yoo, kópuni nmye tpapê tumo, yi kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Setan ngê ala pyópu ló dini

* **13:7:** Luukí 3:9 * **13:8:** 2 Pita 3:9,15 * **13:10:** Luukí 6:1-11; Njon 5:16; Ex 20:9-10

a kudu ngê, m:ââ y:a mê wááli doo duwoduwo. Kwo, Lîme wo ngê yi yedê dî pywáí, nmyinê nmye dono kópu yidí d:uu, ngmênê yinté kópu kîmy:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Lîme wo ngê nmyi hósi ndonki knî yi yedê kînmye pywáípywáí tumo, mbwaa paa nmye néne tumo, mbwaa y:i dp:uu nda ngmê. Kwo, Daa hósi ntee tpile yidí pywáí, ala lîme wo ngê. Kwo, Epîlaham u tii nédê pyópu ngmê yidí pywáí.*

¹⁷ Yélini Yesu p:uu dnye d:uu, yi kópu u mywene ye ghê wo, wo yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî nuu u kópu ye d:uud:uu too. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o dnye chaa kîgha.

Kwee u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:31-32; Mak 4:30-32

¹⁸ Yesu ye póo wo, yepê, Chóo Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté aní mgongo?

¹⁹ Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóo Lémi u yoo yinté yilî ngê amî pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndî ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwo do dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

Yis u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:33

²⁰ Myombó Yesu ngê yepê, Chóo Lémi u yoo kaakaa p:uu lónté aní mgongo.

²¹ Yepê, Alanté. Yepê, Mbîdédi nk:êênî tédê pyââ ngê yis knî tp:oo dpô ngî, k:omo tpile kpo ndî u

* **13:15-16:** Luuki 14:1-6

mênê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpî mbó.

Keñe kwólu puu tédê u danêmbum

Mátiyu 7:13-14,21-23

²² U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu p:aani p:aani yoo doo ndiye kîgha dé.

²³ Pi ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî lémi, pi yilí Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê, ó daa yilí?

²⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi keñeni t:âmo wunê tóó, yi keñe kwólu puu daa ndîi. Yepê, Yi keñe t:âmo koko, ndîi kópu ngê nmye choo ya, dpodombiy:e ghê dmyeno, yi keñe t:âmo paa kee dmyeno. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaapê, pi yilí y:oo u yi y:e wadî kwo, awo, Yi keñe t:âmo nm:uu kee dmi, ngmênê wa dêê dmi. *

²⁵ Yepê, Ngomo chóó wa gh:êêêê, keñe nmye wa a kuwo. Yepê, Kuwa anmya a kwo, keñe p:uu anmya a depedepe, kwonye, Nmî Lémi, keñe nmo a kpêmî ngi. Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi, a lama myedaa tóó.

²⁶ Kwonye, Ng:ii kînnee a yakmaapî, nmî p:o kînyoo a ndiye kîgha nmo.

²⁷ Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi a lama myedaa tóó. Nmyewo, A nkîgh:ê a y:ee dmyeno, nmyi l:êê ghi dmi dono dé.

²⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epîlaham mupwo káámi, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi kóó k:oo wanmyi m:uu t:oo, ngmênê kuwa anmyi

* **13:24:** Pilipay 3:12-14

kwo, yi ngwo tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, anmyi mbê, anmyi nod:enod:e, nmyi kpéngi ti dmi kelekele adnyi paa. *

²⁹ Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo am:ii m:uu t:oo, anye, Nípi ka yak-maapî té. *

³⁰ Yepê, Yi ngwo kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada.

Pádisi knî y:oo k:omo ngê Yesu ka mbwó u ngwo yé ngópu

Mátiyu 23:37-39

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili Wee u kwo modoo ya, ghêlí dèpê kuwo ngê, Pádisi knî u kwo ngmê loo, kwo, Kn:aa chi lêpî, king Antipas Helodi u wee a kuwo ngi, u yi u ngwo a kwo, Nyi nî vy:a.

³² Yesu ngê yepê, Ye pini chii w:ââ ntee pini, ala kópu u kwo nyi vyi yó, kwipi, Nê ngê yoo yi kmêna ka ngm:ii kîgha té, myeka pi pyipyi, máâ m:ii kêlê u dpodo wa chedê, kada u ngwo wa a y:oo.

³³ Yepê, Doo u ntââ al:ii daanî ya. Yepê, Máâ m:ii kêlê Nkálili Wee anê kuwo, Njedusalem anî lê. Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê Njedusalem a ngmídi ngê, u nuu u p:aa ngê pyódu ngê, ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u komo kapî pyu yoo y:oodnyimo a vyeé dé. Yepê, Chóó Lémi u komo wodînî kapî, ye al:ii pîdmyi vya nê.

³⁴ Yi Pádisi knî ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vwuwo pyu lukwe díy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni

* **13:28:** Mát 8:11-12 * **13:29:** Luukí 14:15

yoo chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkê ngê tp:oo w:uu núupee dê yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yinté nî w:êê nmyo, ngmênê a wépi nmyi pwaa ngópu.

³⁵ Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo, mêdaamunmyi m:uu nê, u dî wéni n:ii ngê anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

14

Yesu mgî k:oo ghayghay p:uu u ngwo ye doo danê

¹ Lîme wo ngmê ngê Pádisi yoo yi kada pini ngmê u ngomo k:oo Yesu doon:aa kmaapî. Yélini yi dnye ya yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo.

² Pi ngmê, kóó kpâlî mbó ngmê dé, Yesu ka loo,

³ wod:oo Yesu dêêpî pyu knî ye Pádisi knî ye póo wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu angênté a kwo? Yepê, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ?

⁴ Ngmênê u póo u kwo daa vya ngópu, kópu u kwo myedaa vyi ngópu. Wod:oo Yesu ngê yi pini pyi ngê, p:o mê dy:ââ ngê.

⁵ Wod:oo ye mê póo wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo lîme wo ngê mgî k:oo wa ghîi knomomê, doo u ntââ chóo mêdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê dîy:o u mî ngê yi tpémi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pêêdî. Yepê, K:omo tpile daa tp:oo yedê ghîi, ngmênê u pudumakó ayedê ghîi, k:omo tpile lîme wo, wamyedê pêêdî. Yepê, Daa pudumakó ntee tpile yidî pyi, ngmênê pi yidî pyi.

⁶ Yesu ka u kópu daangmê vya ngópu, dêê dniye.

Yesu kada yââyââ p:uu u ngwo ye doo mgongo

⁷ Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê dnye koko, kada pini yoo yââyââ tédê mb:aa mí yaa dniye. Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, *

⁸ Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê kmaapî tédê amênê dóó kalê nmyo, yââyââ tédê mb:aa ghêlí k:ii kada nangmên:aa yââ. Yepê, Nmyi lama daadí ya, yi pini ngê kada pini ndîi ngmêdumu dóó kwolo.

⁹ Yepê, Yi pini ngê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, Ghêlí k:ii kada pini u ya tédê dmyen:aa yaa dmi, nmyewo, mwada y:i nyinê yaa dmyeno, kada pini yoo al:ii a yââyââ té. Yepê, Mywene nmye wa ghê, pi kamî yoo yi vy:o anmy:uu yaa dmi.

¹⁰ Yepê, Yélini yi pi dmi tédê, yi vy:o p:ee dmyina a yââyââ, naa chóó ngê ala kópu chóó nmye choo a tpapê, A léma, a pwiyé dmyeno, léma yi vy:o myanyi yaa dmyeno. Yepê, Pi knî yi ngîma nmyi pi dmi ndîi ngê u ngwo wa pyódu.

¹¹ Yepê, N:ii ngê u pi chóó a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

*

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê ngomo chóó ka kwo, Dini ghi n:ii ngê nté nyimo l:âmol:âmo knomomê, m̄yipe yoo, m̄wó yoo, n̄eni yoo, ndáapi ndîi yoo nama a dóó kîgha dé, mu kópu u díy:o díyo yi kmaapî tédê kmaapî tédê u nkwo adnya a dóó kîgha ngi, yi ntini u ngwo moo ngomontaa ngmê. *

* **14:7:** Mát 23:2-3,6

* **14:11:** Luukí 18:9-14

* **14:12:** Luukí

6:32-35

¹³ Kwo, Ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolo kopwe dé p:ee yicha a dóó kîgha dé.

¹⁴ Kwo, K:omo tpile doo u ntââ dé, yi ntini daawa ngomontaa ngmê, ngmênê Chóó Lémi ngê dini ghi n:i ngê yoo mb:aa kpêênî wa a pyidu té, wamyedê pyidu ngi, ya mb:aa u ngwo wanyimu pyw:oo.

Yesu Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîi p:uu u ngwo ye doo mgongo

Mátiyu 22:1-10

¹⁵ Yélini yi dnye kmaapî, yi vy:o pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Dyámê mbêmê nipi kmaapî daa ndîi kópu. Kwo, Dini ghi n:i ngê Chóó Lémi ngê kmaapî tédê kóó k:oo wa a dóó kalê nmo, yi ngwo w:aa d:ud:umbiy:e wanmîmo pyw:oo, apii. *

¹⁶ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê ngê kmaapî ndîi u l:êê dîy:o wo ngmê ngmîdi ngê, pi yilî mîné dóó kwólu, yepê, a kmaapî tédê dp:uu taa dmyeno.

¹⁷ Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:i ngê dyimê wo, u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, Yoo a pwiyé we, ala kópu ye nyi vyi, Tpile yilî yintómu machedê, kmaapî ala.

¹⁸ Yepê, Wod:oo yi pini ye loo, u lémi u kópu ye doon:aa tpapê, ngmênê u kwo nganê mbê dniye. Yepê, Pi ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, A yâpwo tédê kamî kwéli adí ya, yi ghi nîmo mumu.

¹⁹ Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Pudumakó y:a dî pwila, p:o nîné néne té.

* **14:15:** Luukí 13:29; Tpyuu 19:9

20 Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Ala ngwo até dî yéé. *

21 Yepê, Yi dpodo pyu u lémi ka mê diyé wo, yi kópu yilí u kwo mîné nté ngê, wod:oo yi lémi d:ud:umbiy:e nod:e wo, apê, A wépi lukwe dîy:o da pwaa ngmê. Yepê, U dpodo pyu ka kwo, P:aani pee p:aani pee chi lêpî, ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolokopwe dé a núw:o té.

22 Yepê, Wod:oo loo, yi ngópuch:anê yoo a núw:o too, u lémi u ngomo k:oo km:êê too, u kuwó dini ghi ngê u lémi ka kwo, Pi knî m:uu yi p:aa dmi ka tóó.

23 Yepê, Wod:oo yi lémi ngê kwo, Kn:aa p:aani tpémi al:ii myedê núw:o té, a ngomo pêdê nt:ee y:e.

24 Kwo, Yélini mwiyé nê dóó kalê too, a nté pee tp:oo daangmêwa ma ngmê.

Mwiyé nuw:o u dyimê pywuu dé

Mátiyu 10:37-38

25 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê kada a y:ângo, doo paa, maa p:uu pi yilí kní y:oo dnye yâmuyâmu, wod:oo ye diyé wo, *

26 yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u l:êê dîy:o, u pye mî, u kpâm ghee knî, u tîdé mbwó yoo u mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalî. Yepê, Myenté, n:ii ngê chóó u nuu u kópu dé u mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu myedaawa kaalî.

27 Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Mu dini ghi ngê pi dono kní y:oo a yoo vy:o yéli adnyin:aa kpakakpaka dé, woni amyimî vya t:oo. Yepê, N:ii ngê a l:êê dîy:o dono daawa a vy:u, a l:êê dîy:o

* 14:20: 1 Kódin 7:33 * 14:25: Luukî 18:28-30

myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. *

²⁸ Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o, anmya a yâmuyâmu nê, ó daanmya a yâmuyâmu nê. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nkéli ndîî ngmênî pwila, lémi ngê u ngwo nî pyódu, yepê, yi pini ngê chóó u ndapî mb:aamb:aa ngê mwiyé dpo kp:aa ngê, mu kópu u dîy:o nkéli núknî a tóó.

²⁹ Yepê, Chóó u ndapî mwiyé dnyinté wa a kp:aa knomomê, u ndapî doo u ntââ ngê wa pyódu, u nêni knî ye amêdîn:aa nkêpê. Yepê, Wa dêê knomomê, nkéli daawa pwila knomomê, ye pi knî y:oo wa yumu ngmê, wamye nkwiti ngmê.

³⁰ Yepê, Yi pini p:uu adnyi danê, noko yewo, U yi u ngwo doo kwo, Kópu ndîî ngmênî d:uu, ngmênê kédê dîpî. Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o.

³¹ Yepê, Myenté, dyimê pywuu nmye munîné kuwo. Yepê, Lede yoo yi kada pini ngmê, dini ghi n:ii ngê alá kópu wa ny:oo, awo, Kn:aa lede yoo yilî kîyedê pwiyé dniye, nmî lede yoo daa yilî, yepê, yi pini mbwódo wa yââ, mb:aamb:aa ngê adî nuw:o.

³² Yepê, U yoo doo u ntââ ngê adî ya knomomê, ye yi pini ngê u pi knî angmê dy:ââ, wo lede yoo yi kada pini ka kwowo, L:êê u yi nmo daa kwo, mb:aamb:aa u yi nmo ye kwo, kópu mb:aamb:aa ngê mēpaa l:âmo koo. Yepê, Mwiyé daadî nuw:o knomomê, u lede yoo l:êê tédê wa dy:ââ tumomê,

* **14:27:** Luuki 9:23

wo yéli y:oo wa vya t:oo, kada pini wamye pw:onu.

³³ Yepê, Myenté, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. Yepê, N:ii ngê chóo u kópu dé daawa kéé té, doo u ntâa a p:uu daawa kaalí. *

K:omo ntii u mgongo danêmbum

Mátiyu 5:13; Mak 9:50

³⁴ Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Ntii vy:êmî tédê nmyi tp:ee ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwodo ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u n:uu daadî ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa pyódu?

³⁵ Yepê, Doo u ntâa. Yepê, U dpodo daadî ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, N:ii knî yi ngópu puu a pyede, yi kópu ny:ee y:e, p:uu dny:oo nuw:o. Yepê, N:ii ngê k:omo ngê wunê yâmuyâmu nê, mye yinté pini, u dpodo daadî ya, wanî kéé.

15

Sipi tp:oo lâmo ngêêpî u mgongo danêmbum

Mátiyu 18:12-14

¹ Wo ngmê ngê tákisi ngêêpî pyu yilí Yesu ka lee dniye, yélini Pádisi knî y:oo mwiyé kéé tumo, u kwo mye lee dniye, danêmbum tédê dnyen:aa ng:aang:aa. *

² Yesu yi vy:o doo kwo, mywene u ngwo myedêpwo kwo, wod:oo Pádisi yoo dêêpî pyu yoo dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe díy:o kî pini pi dono knî yi k:ii a yakmaapî té.

* **14:33:** Mát 5:27-28 * **15:1:** Luukí 5:29-30

³ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Kópu nmye ngmên:aa poopoo.

⁴ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, u sipi yonoy:a adî kwo. Yepê, W:amî mbêmê wa núw:o té, yi adnyin:aa kmaapî. Yepê, Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa núw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mé chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mé chu kmaapî tédê wa a kuwo té, yonoy:ani adîn:aa nmy:uu.

⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amênê pyw:oo, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, wa dnyinê, u nkono wa yé, p:o wa núw:o.

⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê u pyipe knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii, ye wa mbwólu, yewo, A da we, a sipi tp:oo n:ii nî nmy:uu, kîmêd:a pyw:oo, u kmaapî tp:oo dóo koo. *

⁷ Yepê, N:ii ngê dono u maa dpo kuwo, Chóó Lémi ka dpo diyé, yi pini u l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yini sipi yonoy:ani ntee pini. Yepê, N:ii yoo yi nuw:o dmi alanté a tóó, apu, Nmo mb:aamb:aa dé, yepê, yi yéli Chóó Lémi ka daawa diyé dmi. Yepê, Yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha mb:aamb:aa ngê daawa pyódu.

Ndapî l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

⁸ Yepê, Pyââ ngmê u ndapî y:a njini adî ya, yononi l:âmo wa a ngee knomomê, lukwe, ala kópu wa vyi, Mwo a p:aa? Yepê, Kêle, yi kópu daawa

* 15:6: Luukí 19:10

vyi. Yepê, Wadî nmy:uu, u tpile yintómu wa w:ee té, u ngomo maknopwo ghi wa a gh:ii, u dî amênê pyw:oo.

⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amêdê pyw:oo, u pyipe knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii, yewo, A da we, ndapî l:âmo n:ii nê ngópu, até mêt:a pyw:oo.

¹⁰ Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê pi ngê u dono yilî dpo kuwo té, Chóó Lémi ka dpo diyé, enjel yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yélini a ka wunê lèpî nyédi, yi dono wunê kuwokuwo tumo, Chóó Lémi ka mêtunê diyédiyé té. Yepê, Yi l:êê dîy:o nmyi gha dmi lukwe dîy:o mb:aamb:aa ngê daa tóó.

Pini n:ii tp:oo l:âmo a ngêpa wo u mgongo danêmbum

¹¹ Yesu ngê Pádisi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya.

¹² Yepê, Kaapeeni ngê u mî ka kwo, M:aa, ñmile yilî a mbwó k:ii ala ngwo nye yéépi. Yepê, Wod:oo yi mî ngê u tpile yintómu ye yópu.

¹³ Yepê, Wo wéni knî yi k:oo kaapeeni ngê u tpile woni pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, wod:oo kada a y:ângo. Yepê, Dyámê pee ngmê mbêmê chono daa loo, y:i doon:aa ya, u ndapî yilî u pyipe knî yi p:uu mî dyênê ngê, nipi dnyen:aa mbwaa ndanî.

¹⁴ Yepê, U tpile yilî yintómu l:âmo mîndê ngópu, yed:oo yi dyámê pee p:uu m:uu ndîi ngmê ghê wo, nté chedê ngê pyodo, yi pini ngê dómudómu myedé pyw:ângo.

¹⁵ Yepê, Yi p:aani pi ngmê p:uu doon:aa dpodo, u mbwêmê w:uu ka dpîmon:aa vuywo, ngmênê u

dpodo u pywuu doo u ntââ yidpîmo a ngêêpî, nté pee tp:oo yidpîmo pîpî.

¹⁶ Yepê, Ntini n:ii mbwêmê knî y:oo dnyimo a pyw:êmî, u yi u ngwo dpîmo kwo, Yi ntini my:aa ma, ngmênê doo u ntââ, yi ntini daapî ndîi.

¹⁷ Yepê, U nuw:o u kwo yimênê diyé wo, apê, Ng:aanî dómudómu. Apê, M:aa p:uu dpodo pyu knî y:oo dye ghi yintómu u ntââ ntini yiwunê pîpî ngmê.

¹⁸ Apê, M:aa ka p:o mênê lêpî, M:aa ka ala kópu an:uu vyi, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono.

¹⁹ Doo u ntââ ñm:ee ngê mêdaanî ya, ñmodo pyu ngê pyódu nédi.

²⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, u mí ka p:o mê diyé wo.

Yepê, Chono dêpwo a m:ii, u mí ngê y:i a módu. Yepê, Tp:oo u mí ka ch:anê wo, u mí ngê mbêpê a puwâ, maa p:uu mínê pyódu ngê, tp:oo u kede paa t:ângo, dmi ngmidi kpo, n:uu kpââ pee p:uu dyîngo.

²¹ Yepê, Tp:oo ngê kwo, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono, doo u ntââ ñm:ee ngê mêdaanî ya.

²² Yepê, U mí u kwo daa nod:e wo, u dpodo pyu knî ye yepê, Ngomo k:oo kpîdí mb:aa ngmê nya yó, límîlímî ngê u mbwo nyi t:ee yó, yu dópo dê yuwo mye t:ee dóó, pi yintómu yi lama yaa we, Ala a tp:ee njini.

²³ Yepê, Pudumakó tp:oo n:ii p:uu ntênê yilí a t:a, ngmênyi vya yó, kmaapí ndîi ngma a pwaa koo,

²⁴ mu kópu u dîy:o a tp:ee na a ka kî pwene, kîmêdê pyidu, na a ka l:âmo a ngêpa wo, ngmênê

até maa t:aa. *

²⁵ Yesu ngê yepê, Yi dini ghi ngê tp:oo kaa dpodo têtê doo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê p:o mêdo a diyédiyé, maa p:uu apê, M:aa k:ii nyi ngomo k:oo lukwe u dnyengi ka kwo, lukwe dîy:o ka yumu té, ka wéti té, ka kââkââ té.

²⁶ Yepê, U mî u dpodo pyu ngmê ka kpede mbê wo, u kwo póo wo, kwo, K:ii lukwe ngma a pyodopyodo, ló mââwe ngmêyi t:aa?

²⁷ Yepê, Yi dpodo pyu ngê kwo, M̄wó kîmêdê diyé, mî ngê nté pee u l:êê dîy:o ngmêkêdê l:âmo, mu kópu u l:êê dîy:o dîmî pwene, mêkêda diyé, vyîlo yi dnyengi ye kwo.

²⁸ Yepê, Tp:oo kaani d:ud:umbiy:e u mî ka nod:e wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yi ngomo k:oo nî kee. Yepê, Wod:oo u mî kuwa u kwo a pwii wo, kwo, Ngomo k:oo a kee.

²⁹ U mî ka kwo, Kî m:aani yilî kînê vy:ungo, m̄:uu wâpu noo dpodo. Kwo, Ngópu yilî dîpîngmê kn:aadi ngê, ngmênê yenté kópu a nga dipîngmê d:uu ngê, nunukwéti a pyipe knî yi k:ii nmo myedipengmê kpo.

³⁰ Kwo, N̄m:ee ngê ñapî yilî téli pyââ knî yi p:uu mî dyênê ngê. Dini ghi n:ii ngê p:o mêdê diyé, pudumakó u l:êê dîy:o lukwe dîy:o ngmêchi vy:a.

³¹ U mî ngê kwo, A tp:ee, al:ii dye ghi yintómu ng:ii nye tóo mo, tpile yilîni a ngópu a tóo, ñêni dé.

³² Kwo, Doo u ntââ m̄wó módó daapaa t:aa, mu kópu u dîy:o na a ka mîni pwene, kîmêdê pyidu, l:âmo mîni ngêpa wo, kîmêd:a pyw:oo.

* **15:24:** Epeso 2:1,5; 5:14; Kîlosa 2:13

Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Nmyo yi pini tp:oo kaa ntee pini dé.

16

Lémi dódó pyu u mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, u stówa ndîi ngmêdoo kwo. Yepê, Pini n:ii ngê yi stówa dpîmo y:enê, ndáápi p:uu dpîmo dpodo, u lémi u ndapî chóó dpîmo pîpî. Yepê, Ndáápi ngê yi kópu u tuu kââ pee dini ghi n:ii ngê nyongo,

² stówa y:enê pyu ka pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, A pwiyé we. Yepê, Ndáápi ka loo, ndáápi ngê kwo, Ngópu ngmêkîdí ny:oo, lukwe díy:o a ndapî nye pîpî. A stówa k:oo tpile yilí mb:aamb:aa ngê nyi l:âmo té, n:aa dyede ngi, a p:uu mêdaanyi dpodo.

³ Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ala kópu vyu, apê, A lémi ngê kuwa ka kapî nê, angênté wanî pyódu. Apê, Nê pi vy:ee, mêt:aa kîlî dpodo u ntââ, myenté doo u ntââ a nêni knî ye daanîn:aa ndapî dmyinê, mywene a nga amî ghê.

⁴ Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê nuw:o ghi ngma a pyw:ângo, apê, Pi yilí a pyipe ngê n:aa pyépi, dini ghi n:ii ngê a lémi ngê kuwa wa kaa nê, yi ngomo k:oo ngomo k:oo u nkwo anîn:aa kmaapî.

⁵ Yepê, N:ii dé yi tp:uu yilí yi ndáápi u piy:e dnye kwo, yini knî ye pi dy:ââ ngê, yepê, A pwiyé dniye. Yepê, Ngmêngmênté doo taataa, stówa y:enê pyu k:ii tumutumumu dpîmon:aa danêmbum.

⁶ Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ngmê ka kwo, Nîm:uuni a lémi u piy:e a kwo, yonoy:a. Kwo, N:aa ngêêpî ngi, puku yedê limoy:a módó n:aa vyee,

mwo mo u p:aa, mē limoy:a ñyóó modo kēlí ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi.

⁷ Yepê, Myomoni ka kwo, Ñm:uu yono yonoy:a a lémi u piy:e a kwo, n:aa ngêêpî ngi, puku yedê my:oo yonoy:a módó n:aa vyee, mwo mo u p:aa, wolo yonoy:a ñyóó modo kēlí ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi. Yepê, Stówa y:enê pyu ngê yinté doo kê, pi yilí u pyipe ngê u ngwo pyódu ngê.

⁸ Nmî Lémi ngê yi stówa y:enê pyu dono chaa kwólu, mu kópu u díy:o nuw:o ndîi u kópu yi d:uu ngê. Dyámê mbêmê tpémi nuw:o ndîi mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi, ngmênê pywápê u yoo, nuw:o tédê mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi.

⁹ Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yepê, Chóó Lémi nmyi pyipe ngê pyódu yó. Yepê, Ndapîni nmyi ngópu a tóó, ngópuch:anê yoo u ngwo dmyinê ngêêpî dé, Chóó Lémi ngê u nkwo wa ngee nmyo, ya mb:aa n:ii chedê ngê daawa pyódu, u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê. *

¹⁰ Yepê, Tpile pywupwi tédê pi ngmanyi dy:ââ, u l:êê díy:o ndapî u kwo anyi y:oo, n:ii ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, daangmêwa mgîpa kwolo, u ntââ yi pini ka ndapî ndîi am:ii y:oo, myedaawa mgîpa kwolo. Yepê, Ngmênê n:ii ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, wa dóó ngi, ñapî wa mgîpa kwolo, yi pini ka ndapî ndîi nangmê y:oo, wamyé dóó ngi. *

¹¹ Yepê, Chóó Lémi ngê ngópuch:anê knî yi l:êê díy:o ndapîni nmyeda kê, ye daanmyi y:ee knomomê, anmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa ndêndê nmye daawa a kê.

* **16:9:** Luukí 12:33-34; 14:12-14 * **16:10:** Luukí 19:17-26

12 Yepê, U ndapî wanmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa nmye daamuwa a kê.

13 Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó dé yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka dny-inté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi chââchââ ndî kópu ngê nmye choo ya, ndapî kmênêkmênê tédê kópu ngê nmye choo ya.

14 Yi danêmbum tédê Pádisi yoo ngmêdoo kwo, Yesu u danêmbum dini ghi n:iî ngê ny:ee ngópu, dnye yumuyumu, mu kópu u díy:o ndapî u yi mb:aamb:aa ngê y:e doo kwo.

15 Wod:oo Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Pi knî yi ngîma nmyi chóó nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi u lama dé. Yepê, Kópuni nmyi gha vy:o dpo m:uu, ngmênê u kwo dono, mu kópu u díy:o pi knî yi nuu u kópu dé, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo doo u nuu u kópu dé.

Yesu ngê Pádisi yoo yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo.

16 Yesu ngê yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadî pi knî ye yi kópu dyuu kîmyee a tpaêpê dé, myenmyee a tpiye dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu pi knî ye myenmyee tpaêpê dé, nmyi pi dmi u ngwo nmyee a kmîmî, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu yi chââchââ pi knî ye doo u nt:ââ ngê dpî pyódu, u nkwo nmyimo kéké dé, yi yoo kuwa nmyimo kapî dé. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo pi knî ye yenîmo, Nmyi

dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi.

¹⁷ Yepê, Ngmênê mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlî k:ii daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu mbêmê wa ndyîko nmyo, wamye kpada nmyo. *

¹⁸ Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Yééyéé u dêêpî kópu dyuu ndêndê chedê ngê daawa pyódu, doo u ntââ myedaanmyi ngmêê ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. Yepê, Myenté, pyópuni u moo ngê mwiyé dpî kpîpî, n:ii ngê yi pyópu wa nya, daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. *

Ndáápi pini dé Lasadas yi danêmbum

¹⁹ Yesu ngê Pádisi knî yi p:uu mgongo ngmê kwólu, yepê, P:êê nmye ngmênîné nj:ii, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi miyó, woni ndáápi ndîî, woni pinté. Yepê, Ndáápi u kpîdî mb:aa dé, u nté mb:aa, u tpile yilî yintómu mb:aamb:aa dé.

²⁰ Yepê, Pinté u pi Lasadas, ngópuch:anê, u pââ yimo vyi, dye ghi yintómu ndáápi u ngomo nkîgh:ê dpîmon:aa ya, y:i myedpîmon:aa dpî.

* **16:17:** Mát 5:18 * **16:18:** Mak 10:11-12; 1 Kódin 7:10-11

21 Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Ndáápi ngê ngee nêne, nté kmononi d:uu kê, a ka a kê ngê, ngmênê yi ndáápi ngê dêdpîmo ngêêpî, u kwo myedaa ch:anê wo. Yepê, Doo dómudómu, mye mg:eme wo, k:omo tpile w:ââ knî y:oo u yimo dnyimon:aa dêêdêê dé, ngmênê doo u ntââ daapodo ngm:ii kîgha dé, ndáápi ka myedaa ch:anê wo.

22 Yepê, Dini ghi n:ii ngê pwene, enjel knî y:oo Chóó Lémi kóó k:oo núw:o ngópu, Epîlaham u nkîgh:ê mî yé ngópu, y:i doon:aa ya. Yepê, U kuwó dini ghi ngê ndáápi mye pwene, ntóó kmênê ngópu, yed:oo ndiya mí gho, wélîlî ndîî mínê pyw:ângo.

23 Yepê, Yi vvyu wo, apê, Lasadas Epîlaham u nkîgh:ê moda tóó ó!

24 Yepê, Wod:oo Epîlaham ka mbwolo, kwo, Kââkââ, nga d:oo ch:anê wo, u ntââ Lasadas anyiné dy:ââ, mbwaa kuu k:oo kóó pyââ a kmênêkmênê, a dêê yedê wumî nkênkê kîgha, mu kópu u dîy:o mgîní vyîmî ndîî atéd:a pyw:oo, ndiya.

25 Yepê, Epîlaham ngê kwo, A kee, dyámê mbêmê munyoo a ya, y:i nuw:o ngî kwéli. Kwo, Tpile mb:aa ngópu dêpwo a ghêdê, Lasadas u ya dono, tpile u ngópu dêpwo a ya. Kwo, Ala ngwo ya mb:aa até dumu pyw:oo, ngmênê anyiné wélîlî mgîní vyîmî.

26 Myenté, kwo, nmî kêlî ghê nkéli weelyunkoo ntee ghi ye tóó, y:i maa daa t:a. Kwo, N:ii ngê u yi adî kwo, Nmye nê lê, doo u ntââ, nmye daawa a lê, myenté n:ii ngê u yi amya a kwo, Al:ii nê lê, myedoo u ntââ, daawa a lê.

27 Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, u ntââ Lasadas

M:aa u p:o wanyi dy:ââ, a mbwó y:i limi kîyedê tóó.

²⁸ Kwo, Ala kópu ye dp:uu vyi ngê, Nmyi mbwó nt:anê nangmê yââ, mîné wélîlí mgîní vyímî.

²⁹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo puku yedê ka pyede. Kwo, M̄wó knî y:oo dny:oo a kpââ dé.

³⁰ Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, kwo, yenté doo u ntââ, ngmênê pi kpêênî ngmêwa a pyidu, ye wa lê, yed:oo yi dono wa kée t:oo, a nt:anê daawa a yaa dmi.

³¹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni puku yedê a pyede daawa ny:ee t:oo, ye k:omo tpile pi kpêênî ngmêwa pyidu, u kwo myedaawa ng:aa mbê dmi, yi nuw:o dmi myedaawa ngmêê t:oo. *

17

Yesu ngê kópuni vyu, dono p:uu

Mátiyu 18:6-7,21-22; Mak 9:42

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii ngê yinté kópu yi máádi nkîgh:ê ngmada a néne, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê.

² Yepê, Pini n:ii u l:êê ghi mbêmê pi kamî knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chéêpî pââ ndîî nódó ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîî daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada.

* **16:31:** Njon 11:44-48

³ Yepê, Nmyi chóó nmye dmyina a vuywo.

Yepê, Nmyi mbwó ngê dono kópu angmê d:uu, ye u kwo dpî kwódu yó. Yepê, U dono dpo kuwo knomomê, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vuywo dpî kée yó. Yepê, Ntââ u ngwo nangê vy:u. *

⁴ Yepê, K:omo tpile wo ngmidi k:oo yi pini nmyi p:uu pyud:o adî dono knomomê, tpée kópu pyud:o wa vyi knomomê, nmyewo, Dî kn:aadi, daamunî d:uu, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vuywo pyud:o dpî kée yó, mênangê ngî. Yepê, Ntââ u ngwo myenangê vy:u.

Yesu ngê kópuni vuy, kêlîmî p:uu

⁵ Yesu u dyépi knî y:oo nmî Lémi ka kwo, Nmî kêlîmî ndîî ngê pyódu ngi. *

⁶ Nmî Lémi ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi kêlîmî daa ndîî tp:oo? Yepê, Chipa w:uu u mênê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndîî tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlîmî wo yintoo, ye kî nkêpe ka pîdmyi vyi ngmê, Kada yéni, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu ntênê paa d:uu, nt:ee paan:aa ghê. *

Yesu ngê u yoo yi pi dmi kmîmî u ngwo ye kwódu ngê

⁷ Yesu ngê u yi dêpwo kwo, A yoo knî y:oo yi pi dmi dny:oo kmîmî dé, yi kópu u l:êê dîy:o dyimê pywuu ye ngmê y:ângo, yepê, Pi mup-woknî ngmê yâpwo tédê adnyin:aa dpodo. Yepê, Lukwe, ntumokwodo yi pini ngê u kpâm ka wa vyi, kwowo, Chi lîme, nté n:aa ch:eech:ee?

* **17:3:** Mát 18:15-17 * **17:5:** Mak 9:24 * **17:6:** Mát 17:20; 21:21

⁸ Yepê, Kêle. Yepê, Yi pini ngê u kpâm ghee knî p:o kada wa kaa té, u kpâm ka kwowo, Chin:aa nté ch:eech:ee, kuwó nînê kwo. Yepê, Yi pini p:o dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nté tpyópu ndiya wa m:uu, lukwe, u kpâm wa chaa kwolo, kwowo, Y:ay:a chi pwiyé?

⁹ Yepê, Kêle, u dpodo y:i a tóó.

¹⁰ Yepê, Nmyo myenté dé. Yepê, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yintómu wanmyi châpu t:oo, ye nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. Yepê, Ala kópu dpî vyi yó, Dpodoni nmo a kpo, vyîlo yidu dóó, daa chaa kîgha u dpodo yidu dóó.

Yesu ngê pi y:a u ngwo pyi ngê n:ii knî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem dnye lêpî, Nkálili Wee Samédiya Wee yi kêlî ghê dnye paa.

¹² Daa kêmakêma p:aa ngmê dnye taataa, pi y:a maa p:uu a pyódu ngópu, too pee mbii leprîsi ye doo ya. Yi pini y:a knî y:oo Mósisi u dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, Yesu p:uu yi nkîgh:ê daa nî dniye, *

¹³ dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Yesu, nmî lémi, nga dp:oo ch:anê dniye?

¹⁴ Yesu ngê yi m:uu too, yepê, Njedusalem lee dmyeno, kpêê yiyé pyu ngê amí m:uu nmyo, wod:oo kada a y:ee ngópu. Maa p:uu too pee mbii yi p:uu machedê ngê pyodo. *

¹⁵ Yi vy:o pini ngmê ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Aténgê dí pyiyé, mêtê diyé wo, Chóó Lémi dpodombiy:e tââ doo chaa kîgha.

* **17:12:** Lev 13:45-46 * **17:14:** Lev 14:1-4; Luuki 5:14

16 Yesu yu km:ee dyimê wo, doo kwunokwuno. Yi pini daa Nju pi, Samédiya pi. *

17 Yesu ngê pi knî ye yepê, Pi y:a kîdí pyi, angênê mê chu.

18 Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o pini chu knî y:oo, Chóó Lémi doon:aa kwuno ngópu, kn:aa p:aani pi ngmê ngê u mo até d:uu kwuno.

19 Wod:oo Yesu ngê kwo, Gh:êêdé, kada a yéni, ngêlîmî u l:êê dîy:o chi pyiyé.

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê u yoo chóó ada a y:enê

Mátiyu 24:23-28,37-41

20 Pádisi knî ngmê Yesu ka póo dniye, kwo, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ chóó anté dini wa chaa? Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo y:enê doo u ntââ ngwolo ngê daanmyi m:uu ngmê. *

21 Yepê, Doo u ntââ pi ngê daawa vyi, Al:ii kn:ââ kêdé chaa, ó mwi kn:ââ kêda chaa, mu kópu u dîy:o wod:oo yi kópu nmyi vy:o ka tóó.

22 Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dîyo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wanmy:uu tpy:oo ngmê, anmyi t:âât:ââ, ngmênê lîmîlîmî ngê daawa t:aa. *

23 Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo ala kópu nmye wa vyi ngmê, nmyewo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê al:ii ka tóó, ó mu p:aani kîyedê tóó. Yepê, Ye n:uungmê ng:aa mb:anê, y:i nangmê ní.

24 Yepê, Daa p:aa ngmîdi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê, ngmênê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Lîmî ntee dpî pywálî, pi

* 17:16: Njon 4:9

* 17:20: Njon 3:3; 18:36

* 17:22: Luukí

21:7-8

yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê yinté amye m:uu ngmê.

²⁵ Yepê, Ngmênê ala dini ghi u yoo knî y:oo mwiyé wa mb:ii ngmê, dono u ngwo wa d:uu ngmê.

²⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé. Wéni n:ii ngê amêdê diyé, pi lama daadí ya. Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amya kwo.

²⁷ Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yéyéyé, u dî wéni n:ii ngê Nówa p:uu nkéli k:oo wo dniye, wo yéli vyi ngê vyâ.

²⁸ Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo daa yi lama ntee a pw:oo dniye, Loté u dye ghi ngê mye yinté. Yepê, Yoo dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnya a tpile pywupwi, dnya a nté woo kapî, dnya a ngomo wuwó.

²⁹ Yepê, Wéni n:ii ngê Loté ngê Sodom a kuwo ngê, ndê mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi p:aani d:ud:umbiy:e a vwuwó ngê, pi yintómu ma too.

³⁰ Yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, mye yinté, yoo dono daa yi lama yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

³¹ Yepê, Yi wéni ngê n:ii u ngomo maknopwo adî ya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêtîngê kee, u tpile kîdangmên:aa ngî. Yepê, Myenté pini n:ii u yâpwo tédê adîn:aa dpodo, u p:o mêtîngê diyé, u tpile kîngmê nya, límîlímî ngê dpî mbêpê we. *

* **17:31:** Mak 13:15-16

³² Yepê, Loté u kpâm p:uu nuw:o ngî kalê yó, pyópuni mêtê diyé wo, apê, A p:aa ndê ngê modo pîpî, u ngwo pwene.

³³ Yepê, N:ii chókó u ghê p:uu adî nuw:o, u ghê l:âmo wa a ngee, n:ii u ghê p:uu daadî nuw:o, ghê ndêndê wa a pyw:oo.

³⁴ Yepê, Yi mgîdí ngê pi miyó ngmîtédmîno adpî dpî, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê.

³⁵ Yepê, Pyââ miyó adpî ghee, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê.

³⁶ Yepê, Pi miyó yâpwo têtê adpî dpodo, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê.

³⁷ Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo u kwo pókó dniye, kwo, Nmî Lémi, yi kópu ló y:i wa pyódu? Yesu ngê yi pókó ye daa vyâ, ngmênê ala mgongo ye yi kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

18

Kóté y:enê pyu dono u mgongo danêmbum

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, u nt:u kópu, dye ghi yintómu Chókó Lémi ka dny:oo ngêpê, kîngî yé ngmê.
*

² Yepê, P:aa ngmê, kóté y:enê pyu ngmêdoo ya, Chókó Lémi dêdpîmo chââchââ, yoo myedêdpîmo chââchââ.

* **18:1:** Lóma 12:12; Kílosa 4:2; 1 Tes 5:17

³ Yepê, Yi p:aani kuknwe ngmêdoo ya, pi ngmê ngê u tpile knî mwiyé ngma a t:âmo ngê. Yi kuknwe kóté y:enê pyu ka dpîmo lêpî, kópu, Ngee nédi, pini n:ii ngê a tpile t:âmo too, u kwo vyi ngi, a ka mêtê kê téne.

⁴ Yepê, Dye ghi daadîi kóté y:enê pyu ngê yi kuknwe dêdpîmo ngêêpî, u kuwó dini ghi ngê apê, K:omo tpile Chóó Lémi dîni chââchââ, yoo myedîni chââchââ,

⁵ ngmênê kî kuknwe ngê dyaa yono a ka dê chedê, a ngîma dê kaalî, ala ngwo n:aa ngêêpî, yi kpáápi n:aa kóté kígha, kuknwe ka u tpile yintómu u kwo mêtunê diyédiyé kígha.

⁶ Nmî Lémi ngê yepê, Kópuni yi kóté y:enê pyu dono ngê vyu, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o.

⁷ Ye póó wo, yepê, W:êênî mgîdí vy:o Chóó Lémi ka chóó u yoo adnyi ngêpê knomomê, lukwe, u kwo wa ch:anê dmi, ó daawa ch:anê dmi, límîlímî ngê wa ngee té, ó daawa ngee té? *

⁸ Yepê, Mgî daawa puwâ, límîlímî ngê wa ngee té. Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê amênê diyé, a yoo vy:o pi yémi adî kwo. Yepê, Kuwa yéli y:oo kíngî chedê nmyo. Yepê, Yi kuknwe dmyina a nj:ii, ngêpê têtê chaa dmyinê chedêchedê, Chóó Lémi ngê u ngwo wa a ngee nmyo, wo yéli wa dêê dmi, daawa chedê nmyo.

Pádisi pini dê tákisi ngêêpî pyu yi mgongo danêmbum

⁹ Yélini y:oo apu, Nmo mb:aamb:aa dé, wo yéli dono dé, yi yéli yi p:uu Yesu ngê mgongo ngmê kwólu,

* **18:7:** Tpyuu 6:9-11

¹⁰ yepê, Pi miyó, Chóó Lémi u ngomo k:oo ngêpê têdê lee knopwo, woni Pádisi, woni tákisi ngêêpî pyu.

¹¹ Yepê, Pádisi ghêêdî wo, yoo yi ngîma u mo mîné ghê wo, alanté doo ngêpê, Chóó Lémi ka kwo, Mw:âákó a Lémi, dye ghi yintómu nyiné ngêêpî noo, u l:êê díy:o a l:êê ghi mb:aamb:aa dé, pi yilí ntee, d:aa yinté, d:aa kmungo pyu, d:aa kêêmî kapî pyu, d:aa pyââ ti pyu, d:aa kí tákisi ngêêpî pyu ntee pini. *

¹² Kwo, Wiki yintómu knî yi k:oo wo miyó dê yi k:oo nté dîní pîpî ngê, nga u ngwo nîné ngêpê yédi. Kwo, Ntini n:ií dpo pyw:oo, dîní mgîpa kígha ngê, dyuu y:a dp:o pyidu, yononi mbwó nmodo pyu knî ye dpî y:oo. *

¹³ Yesu ngê yepê, Pádisi yinté doo ngêpê, ngmênê tákisi ngêêpî pyu mwada y:i u mo a ghê wo, u dono knî yi l:êê díy:o k:ame doo kwo, tpéé kópu yilí doo tpapê, mbodo a ny:ií ngê, Chóó Lémi ka kwo, A Lémi, nga d:oo ch:anê wo, a dono yilí nguwo wanyi kéé té?

¹⁴ Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Tákiisi ngêêpî pyu u dono yilí p:ee chedê ngê pyodo, ngmênê daa Pádisi, mu kópu u díy:o n:ií ngê chóó u pi a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi têdê ngê wa a pyódu, n:ií ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîî ngê wa pyódu.

*Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo
núw:o tumo
Mátiyu 19:13-15; Mak 10:13-16*

* **18:11:** Luukí 16:15 * **18:12:** Mát 23:23,28

15 Pi ngmê knî y:oo yi tp:ee mbópó Yesu ka a núw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi m:uu tumo, ye kwódu ngópu.

16 Ngmênê Yesu ngê yepê, A ka a núw:o teñe, ye namê kwódu yé, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé.

17 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî ngê, n:iî ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî nyêmî, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:iî, kóó k:oo daawa kââ.

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mátiyu 19:16-30; Mak 10:17-31

18 Kada pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî ndiye kígha pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:iî chedê ngê daawa pyódu?

19 Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chí t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmidi yi mb:aamb:aa.

20 Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, m̄ye m̄i chí chââchââ dê. *

21 Yi pini ngê kwo, Tp:ee tédê noo a ya, yi kópu dyuu noo a chââchââ, ala ngwo myenî chââchââ té.

22 Yesu ngê yi kópu yi nyongo, kwo, Kópu mu ngmidi chuungê d:uu ngê, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê

* **18:20:** Ex 20:12-16; Deut 5:16-20

nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. *

²³ Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, mu kópu u díy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²⁴ Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini u tpile yilî yi p:uu a nuw:o, wod:oo pi knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angénté amî ghê.

²⁵ Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê.

²⁶ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê?

²⁷ Yesu ngê yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nmî p:aa dmi nmo kuwo too, anmînê yâmuyâmu ngi.

²⁹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, pini n:ii ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u kpâm ghee knî dpo kuwo té, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê,

³⁰ yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yilî ala dini ghi ngê amêdê pyw:oo, mu dini ghi ngê ghê kamî amyemînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

* **18:22:** Mát 6:20; Luukí 12:33

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Mak 10:32-34

³¹ Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó kn:aa núw:o too, yi mo yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala ngwo Njedusalem nmo lêpî té, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu kópuni a d:êê tumo, yi kópu yilî y:i wumê ntiyentiye té.

³² Yepê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê, wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi peede tpapê, a p:uu wadnyi tpyîpwi.

³³ Yepê, Wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu.

³⁴ P:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e dêpê w:ee tumo, apê, Lukwe díy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyu, dêpê w:ee ngópu.

Yesu ngê ngwolo kopwe ngmê pyi ngê, Njédikó

Mátiyu 20:29-34; Mak 10:46-52

³⁵ Daa kêmakêma Yesu p:uu Njédikó dnye taataa, maa nkîgh:ê pi ngmêdoo ya, ngwolo dê kopwe dê. Daa dpodo u ntââ, dye ghi yintómu maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê.

³⁶ Dini ghi n:ii ngê yoo u nkîgh:ê doon:aa lêpî, yi dnye dmi yi ny:ee too, ye póo wo, yepê, Lukwe ngmêdê pyódu?

³⁷ Kwo, Yesu Nasalet pi kîyedê pwiyé knî.

³⁸ Wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanê ch:anê?

39 K:omo tpile yélini u kada dnye kwo, u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombiy:e modoo kââ, kwo, Dépidi ntee pini. Kwo, U ntââ nga wanê ch:anê?

40 Wod:oo Yesu ngê paa u dî puwâ, yepê, Kî pini a ka a núw:o yó. Dini ghi n:ii ngê u kwo a núw:o ngópu, Yesu u kwo póo wo,

41 kwo, Lukwe nga ngmanî mdo? Yi pini ngê kwo, A Lémi. Kwo, U ya a nga a kwo, Yéî m:aa m:uu.

42 Yesu ngê kwo, Yéî mé mwini. Kwo, Ngêlímî mbêmê chi piyiyé.

43 Wod:oo yi ngwo yéî mé módu, Yesu u kuwó mye ghê wo, Chóó Lémi doo chaa kîgha. N:ii knî y:oo m:uu ngópu, Chóó Lémi myednye chaa kîgha.

19

Sîkiyîs u danêmbum

1 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njédikó taa dniye, tákisi ngêêpî pyu yoo yi kada pini ngê yi nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kédê t:aa.

2 Yi pini u pi Sîkiyîs, ndáapi pââ ndî.

3 U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî m:uu, ngmênê u kwo, angênté pini, ngmênê pi ghi dêêkwédi, pi knî yi vy:o a dêê wo,

4 wod:oo mbêpê a puwâ, Yesu u kada maa nkîgh:ê yi ngmêmî vy:ungo.

5 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu yi yini km:ee lee dniye, yi vyu dniye, apê, Sîkiyîs yi nkwodo mu kwo. Yesu ngê kwo, Sîkiyîs, lîmî k:ii a ghidi, awêde nmyi ngomo k:oo nîmo dpî.

⁶ Wod:oo Sîkiyîs u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, lîmîlîmî ngê a ghêpê wo, Yesu kóó mgîmî ngê, kwo, A p:aa pee lee kmêle.

⁷ Njédikó tpémi yélini y:i doo kwo, dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi dono u p:aa pee a lêpî.

⁸ Wod:oo Sîkiyîs mî ghê wo, nmî Lémi ka kwo, Nmî Lémi. Kwo, Tpileni yilî a ngópu a tóó, dyuu miyó ngê wanî pyódu, woni dyuu ngópuch:anê knî ye wanî y:oo, woni dyuu a ka wa a mbêpê. Kwo, N:ii dé wunê nî dóó too, yi ndapî nê t:âmo too, ntémwi nê t:âmo ngê, yi ntémwi ye mêdaanî y:oo, ngmênê páádi páádi ye am:aa y:oo. *

⁹ Yesu ngê kwo, Chóó Lémi ngê awêde da ngee ngi, nono yilî dî chedê té. Pi knî ye yepê, Nmyi mo dp:ee Epîlaham u yoo vy:o yéli, ala pini mye Epîlaham u tii nêdê pini ngmê.

¹⁰ Yepê, Yélini y:oo maa kn:aadi ngópu, vyîlo yi yéli yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmyi vy:o u ngwo a dy:ââ ngê, kwo, Chin:aa nmy:uu dé, a kêê k:oo myechin:aa kapî dé. *

*Yesu chóó u yoo y:enê p:uu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 25:14-30*

¹¹ N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Daa kêmakêma Njedusalem nmo taataa té, Chóó Lémi ngê Yesu nmî king ngê u ngwo wunê pyépi. Yesu u lama doo ya, daa yi ngwo king ngê aní pyódu, wod:oo yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu,

* 19:8: Ex 22:1 * 19:10: Njon 3:17; 1 Tim 1:15

12 yepê, Lémi ngmê, king ndîi ngê a ngmidi ngê, pi knî ngmê u kwo dy:ââ too, yepê, Yi lémi dpo pwiyé we, chóó u yoo yi king ngê wanî pyódu, u kuwó dini ghi ngê amê diyé, chóó u yoo adîn:aa y:enê dé.

13 Yepê, Kada ghêlí dêpê y:ângo, u dpodo pyu y:a knî a danê too, nkól pee ngmêngmênté ye y:ângo, yi nkól pee yi pywuu ndîi dé, d:ââ pyile yi dpodo u pywuu ntoo, nkól pee ngmê u pywuu mye yintoo. Yepê, Yi lémi ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Ndapîni nmye d:a kê té, dpî dpodo kalê tóó, a l:êê dîy:o knî mu u ngwo dpî kmênê yó, u dî dini ghi n:i ngê amênê diyé.

14 Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, kn:aa dyámê pee p:uu king ndîi ka loo. Yepê, Chóó u dyámê tpémi ye diya wo, wod:oo kópu u kuwó dy:ââ ngópu, king ndîi ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi pini nmî king ngê pyaa we. *

15 Yepê, Ngmênê king ndîi ngê yi kópu daa ny-ongo, yi pini yi king ngê pyódu ngê. Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dyámê pee p:uu mêtê diyé wo, u dpodo pyu y:a knî até yedê danê too, ye póó wo, yepê, Ndapîni nmye nê kê too, nmyi dpodo kalê tumo, ndapî yémi u ngwo m:i kmênê ngópu?

16 Yesu ngê yepê, Mwiyémwiyéni u kwo loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê y:a u ngwo nê kmênê ngê.

17 Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, nyi dpodo pyu mb:aa. Kwo, Daa ndîi dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, p:aa y:a knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. *

* 19:14: Njon 1:11 * 19:17: Luukí 16:10-11

¹⁸ Yesu ngê yepê, Myomoni u nkwo u kwo até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê limi u ngwo nê kmênê ngê.

¹⁹ Yi lémi ngê kwo, P:aa limi knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi.

²⁰ Yepê, U kwo m:uu até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê ala, kînoo ng:uu ñéñé.

²¹ Kwo, Nga nî nkîngê mbê wo, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, d:ii dódó u pi, nê, Ndapî l:âmo wanê ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Pi knî ye ntooni nye yémî ngê, daa yintoo mêmînyinê pwapî ngê, pââ ndîi yinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê.

²² Yepê, Yi lémi ngê kwo, Nyi dnyinté dpodo pyu. Kwo, Nyóó ngópu knî yi l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama ngee tóó, d:aa dódó u pi, pi knî ye ntooni n:aa yémî ngê, daa yintoo mêmînyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii dîni kapî ngê, vyîlo yini pîpî ngê.

²³ Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pîni puwâ.

²⁴ Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, Nkól pee kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu y:a a tóó, u kwo y:ee yó.

²⁵ Yesu ngê yepê, Yi yéli y:oo yi lémi ka kwo, Nmî lémi lukwe dîy:o? Kwo, U ngópu y:a ka tóó.

²⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, N:ii u ngópu tpile yilí a tóó, mu dini ghi ngê knî m:uu wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee té. *

²⁷ Yepê, N:ii knî y:oo a wépi pwaa ngópu, apê,

* **19:26:** Mát 13:12; Luukí 8:18

Nê nmî king ngê kîngî pyódu, yepê, a núw:o tóó, a ngópu anyi vya tóó.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê danêmbum ye a kêlí ngê, kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, p:uu ndiye pyu yoo yi kada doo kwo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Njon 12:12-19

²⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem ghêlí daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ,

³⁰ yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê nédê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywáí nyoo, a ka dpo núw:o nyoo.

³¹ Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe díy:o dpo néne ngmê, yepê, ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo.

³² Pini n:ii dê Yesu ngê dy:ââ doo, yi p:aani lee knopwo, ndonki p:uu kópuni ye vyu, yinté a pyw:ee ngópu.

³³ Yedêni ndonki nódo doo ya, dini ghi n:ii ngê k:ââ ghi p:uu dpîmo a pywáípywáí, yi ndonki chóó knî y:oo yepê, Lukwe díy:o dpo pywáípywáí ngmê.

³⁴ Yi tpódu y:oo yepê, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo.

³⁵ Wod:oo Yesu ka núw:o ngópu, yi nkuwo kpídí dē yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talē dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê.

³⁶ King ntee dnyimo cháâcháâ, Yesu yinté mye chápu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpídí a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talē tumo. *

³⁷ Dini ghi n:ii ngê mbu vuywo a ghêpê dniye, Njedusalem u nkîgh:ê, yélini yilî u kwo dnye kêlîmî, yi yéli y:oo Chóó Lémi dpodombiy:e dnye kwunokwuno, myednye chaa kîgha, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kópu ndîi yilî yi ngópu mwiyé a d:uu too.

³⁸ Kópu, Munmîkó Nmî king. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngê a pyódu nyoo, chaa kîgha koo. *

³⁹ Wod:oo Pádisi knî ngmê, yélini yoo vy:o dnya a kwo, Yesu ka kwo, Kí pini, m̄:uu ndiye pyu knî y:oo lukwe dîy:o a chaa kîgha ngi. Kwo, Ye kwódu ngi. *

⁴⁰ Yesu ngê yepê, Doo u ntâa ala p:aani módó daanî vy:u. Yepê, Tumu wo pyede, ye chêêpî knî y:oo y:oopê chaa kîgha nê.

Yesu Njedusalem tpémi yi dîy:o u ngwo doo mbê

⁴¹ Yesu p:uu Njedusalem modnyen:aa lêpî, Yesu ngê Njedusalem doo y:enê, u nuw:o p:uu doo kwo, u yoo u kwo ch:anê wo, wod:oo yi l:êê dîy:o doo mbê, myedoo tpyóókaa yiyaa, *

* **19:36:** 2 Kings 9:13 * **19:38:** Psalm 118:26 * **19:39:** Mát 21:14-16 * **19:41:** Njon 11:35; Luukí 13:34-35

⁴² apê, Ayii! Njedusalem tpémi ee! Apê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede, daanmyi mya nê. Apê, Kópuni a nga wanmyi d:uu ngmê, M:aa ngê ntââ nmye wa a vy:u. Apê, Awêde wodmyi mya nê, ye pîdmyi châpu nê, M:aa ngê a ntââ nmye daapêdê vy:u. *

⁴³ Apê, Mu dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo nmyi p:aa téli k:oo wa kaa ngmê, mbwa pw:ono maa ngmê wa a yé ngmê, mbêmê u ngwo wa lóo dmi,

⁴⁴ d:ud:umbiy:e wa vya nmyo, nmyi ngomo dé, nmyi p:aa u mbwa dé d:ud:umbiy:e wa dyênê t:oo, wa pwaa t:oo, chêêpîni knî y:oo nmyi wó tumo, yi p:uu ngmidi myedaadí ya. Apê, Yi kópu nmye wa pyódu, mu kópu u dîy:o nmyi Mbwámê dpîp:e mya ngópu.

Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u ngwo kee dniye

Mátiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Njon 2:13-22

⁴⁵ Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yimî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê a pw:oo too,

⁴⁶ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóo,

A ngomo kwéli a kwo,

ngêpê tédê ngê choo ya,

yepê, ngmênê kpaa tédê ngê dmye pyódu ngmê.

*

* **19:42:** Mát 13:14; Lóma 11:8 * **19:46:** Is 56:7; Jer 7:11

⁴⁷ U kuwó wéni kní yi k:oo Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo doo ndiye kîgha dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo Yesu nmî vy:a, *

⁴⁸ ngmênê doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u dîy:o pi yintómu u kwo dnye ng:aa, kada pini kní y:oo u mo dêpê pyw:ee ngópu. *

20

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo
Mátiyu 21:23-27; Mak 11:27-33

¹ Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé, u yi u ngwo doo kwo, Yoo yi nuw:o dmi nî ngmêê, Chóó Lémi kóó k:oo nî kaa té. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii kwodonkwodo u kwo lee dniye,

² kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê?

³ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo, yepê, a ka vyi yó,

⁴ n:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê?

⁵ Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi

* **19:47:** Njon 18:20 * **19:48:** Mát 21:46

mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpaê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e kêlîmî mbê dniye.

⁶ Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo chéêpî ngê wa vya nmo, mu kópu u dîy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê.

⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Pini n:ii u pi ngê a loo, nmî lama daa tóó.

⁸ Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu ungwó doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Mak 12:1-12

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vyyuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kígha dmyina a ngéêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîi y:i doon:aa ya.

¹⁰ Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lèpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nga ngmêdo kê y:e, a ka dpó núw:o ngi. Yepê, Ngmêndê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mí ta, u y:enê pyu knî y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mé dy:ââ ngópu.

¹¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu

ngmidi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye dy:ââ ngópu.

¹² Yepê, U kuwó dini ghi ngê pyoloni ye mye dy:ââ ngê, wain kpê y:enê pyu knî y:oo myemînê kpaka ngópu, ngm:ii kalê ngópu.

¹³ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó até yedoo nuw:o, apê, Ló kópu ngmaní d:uu? Apê, A tp:ee njini ye n:aa dyede. Apê, U nuu ghi a nódo ka tóó, doo u ntââ, daamînê mb:ii ngmê.

¹⁴ Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê wain kpê y:enê pyu knî y:oo m:uu ngópu, noko yepê, Kí wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay.

¹⁵ Yepê, Wod:oo vya ngópu, ntóó chii mênê mí kée ngópu.

Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chóó ngê ló kópu y:e angmê d:uu?

¹⁶ Yepê, Wa a lê, yi tpóknî wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâádí ngmê. Yi mgongo danêmbum yedê w:ee ngópu, Yesu ka kwo, Doo u ntââ, ye kópu nmo kîngê pyódu.

¹⁷ Wod:oo Yesu ngê doo y:enê dé, ye póó wo, yepê, Yi kópu mumdoo nmye daawa pyódu? Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mêyi pyodo. *

¹⁸ Yepê, Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdí, mbodo wa pwââ.

* **20:17:** Psalm 118:22

Yepê, N:ii mbêmê yi chêêpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu. *

¹⁹ Yi ngwo dini ghi ngê dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî ye nkîngê mbê dniye. *

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mátiyu 22:15-22; Mak 12:13-17

²⁰ Doo u ntââ kada pini knî y:oo Yesu yoo vy:o daapî mgîmî ngópu, wod:oo dpodombiy:e dneye y:enê, apê, Kn:aadi te kópu nmî ngópu ngma a tpaêê knomomê, ye Lóma lede yoo yi kada pini ndîi ka yuu nmînê yémî, u ngwo wa kpada. Tu-mutumu pi knî u kwo ngmê dy:ââ ngópu, yepê, Dmyinên:aa dódó.

²¹ Wod:oo Yesu ka yi lee dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndêndê ngê nye tpaêê ngê.

²² Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmî pywupwi, ó daanmî pywupwi?

²³ Ngmênê Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Kínga a dódó nê.

²⁴ Yepê, Tákisi ndapî a ngópu ngmê tpyé yó, ngmênî m:uu. U ngópu yi tpyé ngópu, ye póó wo, yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi

* **20:18:** Is 8:14-15 * **20:19:** Luukí 19:47-48

myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kââ u pi ye tóó mo.

²⁵ Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mêdmyinê yémî. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mêdmyinê yémî.

²⁶ Yoo yi ngîma u dódó ngê dêê dniye, kn:aadi te kópu daangmê vyu, wod:oo tumu yaa dniye, yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo.

Pyidepyide u danêmbum

Mátiyu 22:23-33; Mak 12:18-27

²⁷ Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpí pw:onu, mêd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê dîy:o Yesu alanté dnye dódó.

²⁸ Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi pinî u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. *

²⁹ Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene.

³⁰ Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mê ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene.

³¹ Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngî ngópu.

³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene.

* **20:28:** Deut 25:5

33 Kwo, Lukwe dîy:o pyidepyide u pi nye tpaê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.

34 Yesu ngê yepê, Ala dini ghi ngê pyââ mââ numo p:uu a yéyéé nyédi,

35 ngmênê Chóó Lémi ngê yélini yi p:uu wa a vyi, awo, Kí a yoo mb:aamb:aa, kpêênî u ngwo wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té, yi yéli numo p:uu mēdaadnyi yéyééé.

36 Yepê, Mēdaawa pw:oo dmi, mu kópu u dîy:o enjel ntee pini ngê adnyi ya. Yepê, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê adnyi ya, mu kópu u dîy:o kpêênî chóó wa a pyidu té. *

37 Yepê, W:êê mâawe n:ii ndêndê ngê nmye châachââ ngópu, Mósisi, yi pini pyidepyide p:uu myedoo a d:êê. Yepê, U puku yedê, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî, Chóó Lémi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi, Epîlaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. *

38 Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê u kwo yi ghê dmi a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyîlo yi yéli yi yâpwo. *

39 Dêêpî pyu ngmê knî y:oo kwo, Mâawe, yi póó ye mb:aamb:aa ngê chi vy:a, doo dóó nyoo.

* 20:36: 1 Njon 3:1-2 * 20:37: Ex 3:2-6 * 20:38: Lóma 14:8-9

40 Yi ngwo póó u kwo daamu y:ee ngópu.

Pini n:ií Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mátiyu 22:41-46; Mak 12:35-37

41 Yesu ngê dêêpî pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpaépê ngmê, Pini n:ií Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, King Dépidi u tii nédê pini ngmê?

42 Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o wéti u puku yedê Dépidi ngê ala kópu chóó a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé. *

43 Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya té, nyi yodo u maknopwo wanî yé té.

44 Yesu ngê yepê, Pini n:ií Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luukî 11:37-54

45 Pi yilî yi ngópu Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,

46 Dêêpî pyu yoo yi nj:ií ngê kêê nangê t:oo, n:ií knî y:oo u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîî ngê pyaa we, nmî kpídî dmi mb:aa kélé nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pîdny:oo cháâcháâ nmo. Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi.

* 20:42: Psalm 110:1

⁴⁷ Yepê, K:omo tpile kuknwe dpî dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yî ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadîi ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

21

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo

Mak 12:41-44

¹ Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnye ya, pi knî y:oo ndapî Chóó Lémi ka kwéli dnye yémî. Yesu ngê doo y:enê dé, apê, Ndáápi knî y:oo ndapî ndîi yilí mu kéké ngmê.

² Kuknwe my:oo módó, apê, Ndapî kmono miyó njini adí kée.

³ Pi knî ye yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndîi yi kée, ndáápi knî y:oo tédê yi kée ngmê,
*

⁴ mu kópu u dîy:o yi yéli yi ngópu ndapî ndîi ye tóó, tédê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapî n:ii kmono dê tóó mo, vyílo dê yi kée dê, u ngópu mêtêdêmu tóó.

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Chóó Lémi u ngomo p:uu dnye danêmbum, apê, Kî lóntoo chêépî ngomo, k:uuchêm u tpile p:uu myeka pyede, apê, tpileni pi knî y:oo y:ee tumo, k:ii kî t:ee tumo.

⁶ Yesu ngê yepê, Ngomoni p:uu nmye danêmbum té, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyódu. Yepê,

* **21:3:** 2 Kódin 8:12

Chêêpî pywápê ngmê n:iî ngê kî ngomo a wuwó ngópu, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadí ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo d:ud:umbiy:e wa pwaa ngmê. *

*Kópu dono yilí yi danêmbum
Mátiyu 24:3-14; Mak 13:3-13*

⁷ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka póo dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁸ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo, pi ngmê ngê kîngî dóo nmyo. Yepê, Pi yilí wa a lê, a pi adnyi tpapê, nmyewo, Ala nê vyílo. Nmyewo, Dini ghi n:iî nmo t:âât:ââ, ala yi dini ghi. Yepê, Ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo.

⁹ Yepê, Dini ghi n:iî ngê l:êê pââ ndî u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó yoo yi kada pini knî yi p:uu amyidnyi l:êê, ye nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o yinté kópu knî mwiyé angmêdnyi pyodopyodo, daawa têda dmi, yepê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi.

¹⁰ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê,

¹¹ dyámê pee knî ngmê wadî ghêê, pi yilí wa pw:oo dmi, daa ng:êêntómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, dye ghi knî ngmê ngê mbii ngmê ngê pi yilí adí néne. Yepê, Nkîngê u kópu dé adnyi pyodopyodo, mbóo p:uu kópu ndî amyidnyi pyodopyodo.

* 21:6: Luukí 19:43-44

12 Yepê, Yi kópu yilí ghêlí daawa pyódu, pi dono knî y:oo u yi y:e adí kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, mbwa k:oo u ngwo adnyi kmîmî nmyo. Yepê, A l:êê dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. *

13 Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê.

14 Yepê, Nmyi kóté kîgha u l:êê dîy:o, nmyi kópu dyuu u kadakada mwiyé kîdmyinêngê kapî,

15 mu kópu u dîy:o a chóó a komo nmyi kwo ayin:aa kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi a chóó wana a népwiñepwi, yélini nmyi p:uu adnyi d:uu, nmyi kóté kîgha ngê wa dêê dmi, yi pwo anmyin:aa a dimi. *

16 Yepê, Nmyi pye mî knî y:oo, nmyi tîdê mbwó knî y:oo, nmyi nêni knî y:oo, nmyi pyipe knî y:oo, y:oo adnyi ndyîkondyîko nmyo, nmyi vy:o woni knî u ngwo adnyi pwopwo.

17 Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi,

18 ngmênê nmyi vy:o pi l:âmo daangmêwa a ngêpa.

19 Yepê, Kîdmyengê kede dmi, myekîdmyengê mb:ii nê, nmyi l:âmo dmi u nkwo daawa ngêpa. *

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlí dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mátíyu 24:15-21; Mak 13:14-19

20 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê lede yilí knî y:oo Njedusalem wa a yina ngmê, u ngwo

* 21:12: Luukí 12:11-12 * 21:15: Dpodo 6:10 * 21:19: Hipîlu 10:36

dpo w:ee yó, apii, Daa kêmakêma ala p:aani wunê pw:oopw:oo ngmê. *

²¹ Yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vwuwo dp:uu mbwolo dniye. Yepê, Yélini Njedusalem adnyi ya, dpî mbêpê dniye, yélini kn:aa adnyin:aa m:ii, Njedusalem mêkingê diyé dmi.

²² Yepê, Yi dini ghi ngê a ntââ u ngwo wa a vy:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni yilî puku yedê a tóó, yi ngwo adnyi ntiyentiye dé. *

²³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. Yepê, Nju tpémini ala wee u kwo adnyi ya, dono ndîi wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi yi p:uu adî d:uu. *

²⁴ Yepê, Lede knî y:oo wa vya t:oo, woni kn:aa dyámê pee knî yi p:uu wa núw:o t:oo, y:i wop adnyin:aa dpodo. Yepê, Njedusalem d:ud:umbiy:e wa a pw:oo ngmê, yélini daa Nju tpémi dye ghi yintómu Njedusalem y:oo adnyi y:enê, u dî Chóó Lémi ngê wa vyi, awo, Yi yéli yi dye ghi machedê. *

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé Mátiyu 24:29-31; Mak 13:24-27

²⁵ Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo kópu ndîi d:ââ kââdî, pudu knî yi p:uu adnyi mumu dé, u ngwo wa nkíngê mbê dmi. Yepê, Chaa kwodo chaa kwodo

* **21:20:** Luukí 19:41-44 * **21:22:** Luukí 23:27-31 * **21:23:** 1 Kódin 7:26 * **21:24:** Tpyuu 11:2; Lóma 11:25

vyuwó ndîî ngê wa pyaa dmi, yi dnye dmi ndîî ngê wa pyaa dmi, yoo amyidnyi nkîngê. *

²⁶ Yepê, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi dîné dmi wa ghêê té, pi knî y:oo awo, Dyámê mbêmê ló kópu ngma a pyodopyodo, nkîngê ngê y:ay:a wa pwiyé dmi, yed:oo wa a vyóó dmi.

²⁷ Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîî ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîî ngê myaa pyódu, nkalî too pee dmi mbêmê ka kwo. *

²⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî yi kn:ââ dmi adî chapî, dpî ghêêdî dmyeno, mbóó p:uu dpî vyyu dmyeno, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa we, apii, Nmî Mbwámê kîyedê pwiyé knî. *

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:32-35; Mak 13:28-31

²⁹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Kpêdê p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno, myenté yi woni knî mye yi k:ii.

³⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu.

³¹ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Daa kêmakêma Chóó Lémi ngê kóó k:oo a kapî nmo.

* **21:25:** Tpyuu 6:12-13
13:11

* **21:27:** Tpyuu 1:7

* **21:28:** Lóma

32 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa t papê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghéli daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu.

33 Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Kuwókuwó wéni u t:âât:ââ u danêmbum

34 Yesu ngê yepê, Nmyi chóochóó nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Nté ndapî y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê, mbwaa ndanî ngê nmyi nuw:o dmi myekîdangê y:oo. Yepê, Kópuni dyámê mbêmê tpémi y:oo a nuw:onuwo t:oo, yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê. Yepê, Yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi wa y:ee knomomê, ye kuwókuwó wéni daa nmyi lama wa d:ii. *

35 Yepê, Chii ngê kpéé ntee dpî lvêêdí, yi wéni ngê yinté kîngê lvêêdí nmyo, mu kópu u díy:o pi yilí yintómu dyámê mbêmê yi wéni ye wa d:ii.

36 Yepê, Namê mgeemgee, dye ghi yintómu dmyinê ngêpê, yi kópu knî yi vy:o mb:aamb:aa ngê paan:aa lee dmyeno, Pi Ndêndê u ngîma paan:aa ghê dmyeno.

37 W:êênî Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo dpîmon:aa ndiye kîgha dé, ntumokwodo dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnyimo a kuwokuwo, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê dnyimo lêpî, kâa puu ghê y:i dnyimon:aa dpî.

38 Mw:aandiye yintómu pi yilí Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u kwo mēdnyimo lêpî, y:i dnyimon:aa ng:aang:aa.

* **21:34:** Luukí 17:27; Lóma 13:13; Epeso 5:18; 1 Tes 5:3

22

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Njon 11:45-53

¹ Nju tpémi y:oo yi naa ndîi daa kêmakêma dnye kuwo. Yi nááli u pi Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa, u pi mye Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa.

² Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. U yi y:e dêpwo kwo, Yesu yoo vy:o nmî mgîmî, mu kópu u díy:o pi knî ye dnyimo nkîngê.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vyyu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê

Mátiyu 26:14-16; Mak 14:1-11

³ Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi dini ghi ngê Setan yi Njudas u mênê kee wo,

⁴⁻⁵ wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii nipi dnyen:aa danêmbum, Yesu u mgîmîmgîmî u nuw:o ghi dyuu yidnya a pyw:êmî.

⁶ Njudas u nuw:o yi kópu ngmîdi mbêmê doo ya, dye ghi doo y:enê, apê, Pi yilí kwéli daadí m:ii, Yesu kwódo ngê yi ngwo anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mátiyu 26:17-19; Mak 14:12-16

⁷ Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo.

⁸ Yesu ngê Pita pini dê Njon dy:ââ doo, yepê, Choo lêpî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté kwéli nmîmo pîpî, tpile yilî y:i nmî kada nyi l:âmo nyoo.

⁹ Yesu ka póó knopwo, kwo, Tpile yilî ló y:i any:uu l:âmo?

¹⁰ Yepê, Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê. Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo,

¹¹ ngomo chóó ka dp:uu póó cho, kwipi, Nyi mâawe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii?

¹² Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîi dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo.

¹³ Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyyu, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

*Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu
Mátiyu 26:20-30; Mak 14:17-26; Njon 13:21-30; 1
Kódin 11:23-25*

¹⁴ Kâadî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, u dyépi yoo yi k:ii, yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, kmaapî tédê yi yaa dniye.

15 Yesu ngê yepê, A mgîni vyîmî u dye ghi n:ii noo t:âât:ââ, u ya a nga dêpwo kwo, Yi kópu ghêlí k:ii a nga pyaa we. Yepê, Yi ngwo a nga wodê pyodo, ye ala Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté nipi daapudu ma.

16 Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala a kuwókuwó nááli, a k:ii mêdaamunmî kê, u dí Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmyo. Yepê, Kópuni ala nááli u mgamê ngê a tóó, ala yi kópu, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip tpémi yi kêê k:oo mwo a pw:ii too, apii. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dono kwulo yinté d:ud:umbiy:e wa a pw:ii nmyo.

17 Wod:oo Yesu ngê kapî ngma a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, u dyépi knî ye yepê, Ala wain kapî a ngee yó, knîknî nda yó,

18 mu kópu u díy:o wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîî ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, kmaapî ndîî u ngwo anm:uu dóó.

19 U kuwó dini ghi ngê mbîdédi a ngêêdí, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dí d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya. *

20 Kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî mêtê y:ângo, wain k:oo a pii ngê, ye y:ângo, yepê, Ala a wêê. Yepê, Nmyi l:êê díy:o wêê a p:uu wa pwii, Chóó Lémi ka kââdí te kamî ngê yinê wa a kââdí nmyo. *

21 Yepê, Ngmênê nmyi vy:o pini mu ngmidi kuu. Yepê, K:omo tpile u k:ii nipi nmo kmaapî té, ngmênê daa kêmakêma yi pini a kwódo ngê a

* 22:19: Luukí 24:30 * 22:20: Jer 31:31-34

wowo. *

²² Yepê, Chóó Lémi ngê kópuni a p:uu ló dini a vyyu, yi kópu ndêndê ngê a pyodopyodo, ngmênê pini n:ii a kwódo ngê a wowo, d:ud:umbiy:e choo nkîngê.

²³ Wod:oo noko dnye póó, noko yipu, Nmî vy:o pini n:uu ngê kî kópu a d:uud:uu?

Lémilémi u danêmbum

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe, noko yipu, Yesu u kuwó n:uu ngma tóó, nmî kada pini ngê vyílo ayi pyódu.

²⁵ Yesu ngê yepê, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o yélini kada pini ngê dpî pyaa dmi, a lémilémi nyédi, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo yoo yi mbwámê dé.

²⁶ Yepê, Ngmênê yi kópu nmyi vy:o kîngê ya. Yepê, Tp:ee ngê pyââwe mââwe ntee a cháâcháâ too, nmyi vy:o pini n:ii u pi ndî ngê dê pyaa knomomê, yi pini ngê u tîdê mbwó yoo yinté myechoo cháâcháâ dé. Yepê, Pini n:ii nmyi kada adî kwo, u tîdê mbwó yoo myechoo ngêêpî dé. *

²⁷ Yepê, Nee k:oo ló pini yi lémi ndî, n:ii a lîme yédi, ó n:ii a mbiye yédi? Yepê, N:ii a lîme yédi, yini lémi ndî, apii, ngmênê nmyi vy:o dênnoo lîme, myedénoo lémilémi. Yepê, Yinté myedmyinê d:uud:uu, lémilémi ngê kêê nangê t:oo. *

²⁸ Yepê, Ngmênê mu dini ghi ngê nmyi pi dmi ndî ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile a tókótókó tédê pi knî y:oo a pi tédê ngê a pyódu ngópu,

* **22:21:** Psalm 41:9; Njon 13:21-22 * **22:26:** Mát 23:11; Mak 9:35

* **22:27:** Njon 13:12-15

ngmênê dpîp:e kuwo noo, nmyi pi dmi têdê ngê myedê pyódu ngópu.

²⁹⁻³⁰ Yepê, M:aa ngê ntee a ngmidi noo, yoo yi kada pini ngê a pyódu noo, yepê, yinté mu dini ghi ngê Yisiléli tpémi yi yoo dyêêdí y:a mê miyó wanmyi y:enê dé. Yepê, Yi dini ghi ngê a kêê k:oo nipi anmîn:aa yakmaapî.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Njon 13:36-38

³¹ Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Ala kópu ngî nyeni. Kwo, Setan ngê wunê kêda ch:ee nmyo, u yi u ngwo a kwo, Nê tókó té. *

³² Kwo, Ngmênê l:êê díy:o kîn:aa ngêpê yédi, k:omo tpile nyinê wópuwópu nê, ngmênê ngêlímí a ka d:ud:umbiy:e chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a ka amênyinê tpélimbiy:e, m_wó yoo dpî wêdêwêdê kalê té, yi kêlímí ndîi ngê dpî pyódu ngi. *

³³ Pita ngê kwo, A Lémi, daanê wópu ngi. Kwo, K:omo tpile mbwa k:oo wa km:êê ngi, a k:ii amy:ii kee knî, k:omo tpile l:êê díy:o wa vya nê, myedaanê wópu ngi.

³⁴ Yesu ngê kwo, Pita. Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaépê. Kwo, Kêmkê m ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpaépê, yenyé, Ye pini daa a lama pini.

Yesu dye ghi kamî p:uu u ngwo doo danêmbum

³⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê p:aani p:aani munî dy:ââ nmyoo, nmyi tpile dpîp:engmê núw:o

* **22:31:** Njóri 1:6-12; 2:1-6; 2 Kódin 2:11 * **22:32:** Njon 17:9-15; 21:15-17

ngópu, ndapî dpîp:e núw:o ngópu, nmyi yi dópo kn:aani myedpîp:e núw:o ngópu, yepê, lukwe, tpile ngmê u p:aa nmye ngmêmi yó? Kwo, Kêle, u ntââ mbêmê nmeen:aa ya, yoo mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyuwo. *

³⁶ Yesu ngê yepê, Ngmênê dye ghi kamî ngma ala, yinté nmye mēdaamudnya a vyuwo. Yepê, N:ii u ngópu paambwi u tpile n:ii a pyede, dpî núw:o teñe, n:ii u ngópu ndapî a tóó, myoo núw:o ngê. Yepê, N:ii u ngópu l:êê taa daa tóó, u nkwo kpîdî pi ngmê ka dpî y:ee ngê, u kwo wa pwila, u l:êê taa u ngwo ngmêpaa pwila ngê,

³⁷ mu kópu u dîy:o kópuni a p:uu ló dini a d:êê ngópu, pi knî y:oo a ntiyentiye ngmê. Yi kópu ala,

Yi pini p:uu pi knî y:oo wa vyi ngmê, Pi dono yila. *

Yepê, Kópu yilî n:ii a p:uu a d:êê tumo, pi knî y:oo a ntiyentiye t:oo.

³⁸ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nmî Lémi. Kwo, Nmî l:êê taa miyó ala. Yesu ngê yepê, Yinté danêmbum munto.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, mgîdî vy:o ntee dnyimo lêpî, yi mgîdî ngê yinté mye lee dniye, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê lee dniye.

⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yepê, Dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndî ngê daapaa pyaa we.

* **22:35:** Luukí 9:3; 10:4 * **22:37:** Is 53:12; Luukí 22:52; 23:32-33

41 Wod:oo a kuwo too, ntee daa kuughê loo, yu mbodo dê y:e y:i mî ghê wo, y:i doon:aa ngêpê.

42 U Mî ka kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó.

43 Wod:oo enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, Yesu yimi mê wêdêwêdê kwólu.

44 U nuw:o dyênê wo, u ghê a kee wo, dpodom-biy:e modoo ngêpê, wod:oo kiyé t:ââ u ngwo yedoo ya.

45 U kuwó dini ghi ngê ngêpê yedê kêlî ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, dpî têtê m:uu too, mu kópu u dîy:o yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo.

46 Wod:oo yepê, Lukwe dîy:o nmye dpî té. Yepê, A pii dmyeno, dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîî ngê daapaa pyaa we.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Njon 18:1-11

47 Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyîngo.

48 Ngmênê Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o chipéchipé mbêmê Chóó Lémi u Pi Ndêndê pi dono knî ye yinê kêmakêma?

49 Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê a w:ee ngópu, apê, Yesu awêde a mgîmîmgîmî ngmê, wod:oo Yesu ka póo dniye, kwo, Nmî Lémi, yi p:uu l:êê kmêle, apii?

50 Wod:oo ngmê ngê u taa a ngêêdî, apê, Lede yoo nî vya té, apê, ngmê mbwámê nê chápwo, ngmêê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê.

51 Ngmêê Yesu ngê yepê, Yi p:uu l:êê munto, wod:oo yi lede ngwene mé kââ.

52 Yélini Yesu u mgîmîmgîmî u l:êê dîy:o a lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo, kada pini yoo mye yi k:ii, yi yéli ye Yesu ngê yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kêlê a ka dmyinê lee dmi.

53 Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o y:i w:êênî dpíp:e mgîmî noo. Yepê, Nmyo mgîdî u yoo, Setan ka nmye ng:aa té, mgîdî vy:o dmye mgîmî nê.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72

Njon 18:12-18,25-27

54 Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo núw:o ngópu, u kóté kîgha u l:êê dîy:o. Pita ngê doo yâmuyâmu dé, tumutumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa, wod:oo yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo.

55 Nkuwo u l:êê dîy:o ndyuw:e ndîi y:i ngmê kpê ngópu, Pita u k:ii ndoo chedê yaa dniye.

⁵⁶ Dpodo módó ngmê ngê ndyuw:e u wo Pita yi módu, doo y:enê, pi knî ye yepê, Pini n:ii dmyiné núw:o ngmê, kî pini p:uu kîdpîmo ya.

⁵⁷ Ngmênê Pita ngê a wópu ngê, kwo, Kî dmââdî, ye pini daa a lama pini.

⁵⁸ U kuwó dini ghi ngê pi ngmê ngê myeyi módu, kwo, Nyi wu pini p:uu ndiye pyu ngmê. Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, nê kuu.

⁵⁹ Daa ndîi dye ghi yimî loo, pi m:uu ngê u pyipe knî ye yepê, Kî pini nmo ka k:omodanê, u dnye ngî ny:ee yó, Nkálili pi nmye yila, yi dnyeni nmye ka kígha.

⁶⁰ Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, kópuni p:uu a ka nye danê, a lama daa tóó. Danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, wod:oo kêmkêm ka wo.

⁶¹ Yesu yi ngwo Pita ka diyé wo, doo y:enê, wod:oo Pita ngê nmî Lémi u kópu mê nuw:o kwólu, apê, Ala kópu a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyiné wópuwópu nê,

⁶² wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, y:i doon:aa mbê.

Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 26:67-68; Mak 14:65

⁶³ Yélini yi kêê k:oo Yesu doo kwo, yi yéli y:oo dnye nkwitinkwiti, myednye kpakakpaka.

⁶⁴ Dini ghi n:ii ngê dnye nkwitinkwiti, kpîdî pee ngê u ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngî? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi.

⁶⁵ U pi dyênê ngópu, daa gha kópu u kwo yilí vyi ngópu.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalé ngópu

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Njon 18:19-24

⁶⁶ Dini ghi n:ii ngê wa wo, Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, nipi a da wo, Yesu u ngwo dnye kóté kîgha.

⁶⁷ Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, nyi vyîlo y:ii kwo knomomê, ye nmo vyi ngi. Yepê, Nmye n:aa tpapê knomomê, Ala nê vyîlo, ye a ka daanmyinê kêlîmî mbê dmi. *

⁶⁸ Yepê, Myenté, nmye n:aa póo knomomê, kópu a ka myedaanmyinê vyi ngmê,

⁶⁹ ngmênê daa kêmakêma Pi Ndêndê Chóó Lémi u nkîgh:ê wumê yââyââ, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u che p:ââ pee. *

⁷⁰ U kwo póo dniye, kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo? Yepê, Nmyi chóo kídmye vyi ngmê.

⁷¹ Wod:oo noko yepê, Kî pini u chápwo pyu u yi nmo daamu a kwo, chóochóo kêdê ndyîko, chóo u kópu dyuu nmî chóo kudu ny:oo, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kâádî. Noko yepê, Pw:oo we, daadî ya.

23

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Njon 18:28-38

¹ Kada pini yintómu yi ngwo a ghêêdí dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ndîi Paléti ka Yesu núw:o ngópu,

* **22:67:** Njon 10:24-26; 3:12; 8:45 * **22:69:** Dpodo 7:56

² p:uu yipe tee kn:ââ yi ngwo a chaá ngópu, kwo, Ala pini aténgê dp:o mgîmî, pi knî ye ala kópu a tpaépê ngê, yipu, Kada pini n:ii Lóma wunê tóó, tákisi u kwo namê pywupwi. Kwo, Yi kópu mbêmê pi yilî da pyidu té, u yoo vy:o u ngwo dê kaa té. Kwo, Ala kópu ye mye tpaépê ngê, Chóó Lémi ngê a ngmídi noo, nmyi king ngê wunê pyépi nê. *

³ Paléti ngê p:oo ngê, kwo, Mumdoo nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Nyóó kîchi vyi. *

⁴ Wod:oo Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, pi yilî yi k:ii, yepê, Ala pini u kpadakpada u kópu d:oo ngmê pyw:ângo.

⁵ Ngmênê Paléti ka dyaa dnye chedêchedê, kópu, Pi yilî wunê pyidupyidu too, dnyinté wunê tpyuu té. Kópu, Nkálili Wee u kwo kn:ââ a chópu, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yoo myemênê pyidu too, u dî ala Njedusalem myimî ta.

Paléti ngê Antipas Helodi ka Yesu u ngwo dy:ââ ngê

⁶ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu yi nyongo, pi knî ye póó wo, yepê, Mumdoo ala pini Nkálili pi? Kwo, Nyââ, Nkálili a ndê wo.

⁷ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Yesu Helodi kóó k:oo pini ngmê, wod:oo Helodi ka dy:ââ ngê, mwada p:aani pee. Yi ngwo Helodi Njedusalem naa tédê myedoo ya. *

⁸ Helodi ngê Yesu yi módu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mu kópu u dîy:o u pi ló dini a nyongo, dye ghi daadîi u yi u ngwo doo kwo, Ní m:uu, mbwudu a ngópu ngmê chaá ngê. *

* 23:2: Luukí 20:20-26 * 23:3: 1 Tim 6:13 * 23:7: Luukí 3:1

* 23:8: Luukí 9:9

⁹ Wod:oo Helodi ngê Yesu doo póópóó, ngmênê Yesu ngê kópu u kwo daangmê vyu.

¹⁰ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye yi k:ii, dpodombiy:e ghê dniye, Yesu p:uu yipe tee kópu yilí t:ee ngópu.

¹¹ U kuwó dini ghi ngê Helodi u lede knî yi k:ii, Yesu dnye nkwitinkwiti, d:ud:umbiy:e daa châpu ngópu. Kpídí mb:aa u mbwo ngmê t:ee ngópu, Paléti ka u ngwo mê dy:ââ ngópu.

¹² Yi wéni ngê Paléti pini dê Helodi numo pyipe ngê mê pyaa knopwo, mu kópu u dîy:o Paléti ngê Helodi châpu ngê, kóó k:oo pini u kwo ngmê dy:ââ ngê. Mwiyé noko dpîmo a diya.

Paléti ngê Yesu u vyeê têdê u ngwo dy:ââ ngê

Mátiyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Njon 18:39-19:16

¹³ Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, yoo yi kada pini yoo, pi yilí mye yi k:ii, nipi mêdê danê ngê,

¹⁴ yepê, Ala pini a ka kîdmyinê núw:o ngmê, a ka kîdmye vyi ngmê, a ka nyimu, Yoo yilí kîyedê pyidupyidu té, chóó u pee ngê ka kapî té. Yepê, Wunê nmyi ngópu kídí kóté kwolo, pwopwo u kópu p:uu d:oongmê pyw:ângo,

¹⁵ Helodi ngê yinté kópu p:uu myedoo pyw:ângo, a ka kîmêda dy:ââ. Yepê, Pwopwo u kópu p:uu daa t:a mo daa t:a.

¹⁶ Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii.

¹⁷ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u

pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpaapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii.

18 Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngmênê pi yintómu dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Daanyi pw:ii. Kwo, Vya ngi. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi.

19 (Yi Mbadapas ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye.)

20 Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, wod:oo pi knî ye mbwolo, yepê, Kêle. Yepê, Yesu vyîlo yinî pw:iipw:ii,

21 ngmênê pi knî y:oo dpodombiy:e kwo, Kîdosi nêdê t:ee ngi. Kwo, Pw:oo we, daadî ya.

22 Paléti pyolombó ye mê póo wo, yepê, Ló dono kópu ndîî ngmê d:uu ngê? Yepê, Pwopwo u kópu p:uu d:oo ngmê pyw:ângo. Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii.

23 Ngmênê Paléti ka dêdnye ng:aa, dpodombiy:e u kwo modnye kââ, kópu, Kîdosi nêdê t:ee ngi. Yinté dnye kââ ee, u dî yi pono mí vyápê wo,

24 lede knî ye yepê, kîdosi nêdê nyi t:ee yó.

25 Paléti yi pono vyápê wo. Pini n:ii l:êê pyu ndîî Mbadapas, pi vyee u l:êê dîy:o mbwa k:oo mwiyé a kee wo, pwopwo y:i doon:aa t:âât:ââ, yi pini pw:ii ngê, ngmênê Yesu u vyee têdê dy:ââ ngê.

Yesu kîdosi nêdê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Njon 19:17-27

26 Lóma lede knî y:oo Yesu u vyee têdê núw:o ngópu. Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Sadéni pi, Njedusalem doo lêpî. Lede knî y:oo yi

pini mgîmî ngópu, Yesu u kîdosi u kîgha yé ngópu, kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngi. Wod:oo Yesu u kuwó doo kwo, u kîdosi doo dnyinêdnyinê.

²⁷ Pi yilî yi kuwó doo kwo, dnye yâmuyâmu dé. Pyââ knî yi vy:o my:oodoo kwo, Yesu u l:êê dîy:o dnye mbê.

²⁸ Yesu ye mênê diyé wo, yepê, Njedusalem pyââ yoo. Yepê, A l:êê dîy:o mbê mu yé yó, nmyi chóo nmyi l:êê dîy:o dmyinê mbê, nmyi tp:ee dmââdîma yi l:êê dîy:o myedmyinê mbê.

²⁹ Yepê, Dye ghi ngmê kîyedê pyiyé knî, yi ngwo nmyi kpadakpada ndî wanmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi tp:ee dmââdîma nmyi ngópu adnyi vyee dé, ala kópu wanmy:uu vyi ngmê, anye, L:omo m:aa tpamê wo, a tp:ee l:omo m:aa tpyó.

³⁰ Yepê, Yi ngwo nkîngê ngê y:ay:a wanmyi pwiyé dmi, u yi nmye adî kwo, anye, Mbu nmî pwo a vuyuwó dniye, lîmîlîmî ngê u ngwo p:oo pw:oo dmi. *

³¹ Yepê, Ala lede yoo yi p:uu dênoo d:uu, ngmênê dono a nga a d:uud:uu ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi p:uu anmyin:aa d:uu, angêntoo dono u nkwo nmye angmê d:uu ngmê.

³² Pi mê miyó yi vyee têdê mye núw:o dumo, pi dono dê.

³³ Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dînê. Yesu kîdosi nédê y:i mî t:ee ngópu, pi dono dê kîdosi nédê y:i myimî t:ee dumo, woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu.

* **23:30:** Hos 10:8; Tpyuu 6:16

³⁴ Yesu ngê u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kî yéli y:oo kópuni a nga dê d:uu ngmê, daa yi lama dê d:uu ngmê. Kwo, Yi kópu m̀odo kn:ââ vyuwo dpî kéé ngi, m̀enangê ngî. Yesu u kpîdí yêê tumo, yi kpîdí knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? *

³⁵ Yélini y:i doo kwo, yi yéli y:oo dnye y:enê. Yi ngópu Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dnye nkwitinkwiti, noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê kî pini a ngmidi ngê, yoo ntee doo ngêêpî dé, ye ch́óoch́óo yinté mye ngee ngê. *

³⁶ Lede knî y:oo myednye nkwitinkwiti, k:omo ngê wain u kwo dnye dp:eedp:ee,

³⁷ kópu, Mumdoó nyi Nju tpémi yi king, ñyóóch́óo m̀e ngee ngi.

³⁸ U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ñedê u pwo t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king.

³⁹ Pini n:ii dê u nkîgh:ê t:ee dumo, ngmê ngê kwo, Chi dîpî. Kwo, Nyi lónté kada pini. Kwo, Mumdoó Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, ye ñyóóch́óo m̀e ngee ngi, mye ngee nyédi.

⁴⁰ Ngmênê woni ngê yi kópu u kwo kwódu ngê, kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, Lukwe, Chóó Lémi ka d:ii nkîngê? Kwo, U ngmidi ngmê u pi vyílo y:ii nkwitinkwiti. Kwo, Nipi nganmo mgîní vyîmî té.

⁴¹ Kwo, Kópuni nyi kn:aadi too, u dîy:o nye mgîní vyîmî mo, ngmênê kî pini ngê kópu daangmê kn:aadi ngê. Kwo, Lukwe dîy:o nye nkwitinkwiti.

⁴² Yesu ka kwo, Yesu, dini ghi n:ii ngê king ngê anyi pyódu, ñgêê k:oo dpî kaa nédi.

* **23:34:** Mát 5:44; Psalm 22:18 * **23:35:** Psalm 22:7-8

⁴³ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaépê, awêde ghi mb:aa nipi nye lêpî mo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Njon 19:28-30

⁴⁴ Yi dini ghi ngê kâádî mbóó ñukníñukní p:uu doo kwo, yi dyámê pee mbêmê mgîdí a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kâádî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. *

⁴⁵ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdí ndîi n:ii doo ya, yi kpîdí ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdí chóó mínê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwodo a yaa wo, knâpwo dí. *

⁴⁶ Yesu kîdosi ñedê modoo ya, u mî ka dpodom-biy:e ka wo, kwo, M:aa, a ghê dmi nga d:a kê, a ngini. Yi kópu yi vvy, wod:oo pwene.

⁴⁷ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi lede yoo yi mâáwe ndîi kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu pwene, Chóó Lémi chaa kwólu, apê, Kî ndêndê ngê pi mb:aa, u kn:aadi te kópu daa tóó.

⁴⁸ Pi yilî, n:ii knî y:oo Yesu u pwopwo tédê dnyen:aa y:enê, dini ghi n:ii ngê yi ngópu pwene, yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê díy:o dnye yii, yi p:aa pee p:aa pee mê diyé dniye.

⁴⁹ Yélini Yesu u lama dnye ya, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a y:enê. Pyópuni yoo Nkálili Wee u kwo Yesu p:uu mwiyé a kaa dniye, u k:ii Njedusalem lee dniye, yi yéli yi vy:o myednye kwo.

* **23:44:** Luukí 18:31; Amos 8:9 * **23:45:** Hipîlu 9:2-3,6-8

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Njon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Kada pini ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi p:aani Njuda Wee u kwo a tóó. Yi pini pi mb:aa, apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ límî k:ii ngê paa chaa ngê. K:omo tpile kada pini knî yi vy:o doo kwo, ngmênê Yesu u pwele châpwo têdê, u vye têdê yi vy:o daa ghê wo.

⁵² Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yi pini Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mînê ch:ee ngê.

⁵³ Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Njósép loo, Yesu ntóó kídosi nédê a ngópu, kpídî pee ngê a kmongo ngê, ntóó núwo, kpomo u mênê mí yó. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé a ché ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u l:êê dîy:o.

⁵⁴ Yi wéni Pídade, womumo líme wo.

⁵⁵ Pyópuni knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnya a yâmu yâmu, Njedusalem u k:ii myimî taa dniye, yi pyópu knî y:oo Njósép ngm:êê ngópu, Yesu ntóó kpomo u mênê yi ngópu mí kmênê ngê.

⁵⁶ U kuwó dini ghi ngê yi p:aa pee mê diyé dniye, apê, Tpileni tuu mb:aamb:aa dé, knî ngmênênmî nya, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té, ngmênê yi ngwo kâádí gho, yi líme wo kn:ââ chópu, mēdaa lee dniye. Yi dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, líme wo ngê dnye líme.

24

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Njon 20:1-10

¹ Pyópuni knî y:oo tpileni tuu mb:aa mwiyé a l:âmo tumo, Sandé mw:aa mgîdî vy:o núw:o tumo, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té.

² Kpomo chedê dini ghi n:ii ngê taa dniye, apê, Chêêpî ndîi kpomo t:âmo lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo,

³ wod:oo kpomo u mênê kee dniye, ngmênê nmî Lémi Yesu ntóó daa m:uu ngópu.

⁴ Yi kópu dêpê w:ee ngópu, yi nuw:onuwo u kópu ngê pyodo, wod:oo pi miyó anya a pwiyé knopwo, apê, Mu kwo mo, yi kpídí dmi dê muyedê wuu mbele mo. *

⁵ Nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, yi tpódu châpu dumo, mbwódo dyimê dniye, k:ame ye ghê dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Pini n:ii ghê a t:a, lukwe dîy:o kpêênî m:een:aa nmy:uu ngmê.

⁶ Yepê, Al:ii daa tóó, yepê, kêda pyidu. Yepê, Yi kópu dyuu wunê munmya a vyyu, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o modoo a kwo, Nkálili Wee u kwo. Yepê, Ala kópu nmye mwo a vyyu,

⁷ nmyepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê pi dono knî y:oo wa mgîmî nê, kídosi ñedê wa t:ee nê, wo pyoloni k:oo amênê pyidu. *

⁸ Wod:oo yi pyópu knî y:oo yi kópu dyuu yimî nuw:o kalê ngópu,

⁹ kpomo a kuwo ngópu, Yesu u dyépi y:a mê ngmê knî ye mdoo núw:o ngópu, Yesu u yoo woni knî ye mdoo mye núw:o ngópu.

¹⁰ Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyââ ngmê, Njówana myomo, Méli Njems u pye pyolo. K:omo tpile yi pyópu knî y:oo dyépi knî ye yi kópu yilî mênê nté tumo, *

¹¹ ngmênê dyépi yoo ye daa kêlîmî mbê dniye,

* **24:4:** Dpodo 1:10 * **24:7:** Luuki 9:22; 18:31-33 * **24:10:** Luuki 8:2-3

yiné ye daa ndê kópu ye tpapê ngmê.

¹² Ngmênê Pita ngê mbêpê a puwâ, kpomo chedê loo, yedê tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpídîni t:ee tumo, vyîlo yi m:uu too, tpile daamu módu, wod:oo u p:aa pee mê diyé wo, yi kópu u nuw:onuwo u ngwo ghê wo.

Pi miyó dê y:oo Yesu u ngwo m:uu ngópu

Mak 16:12-13

¹³ Yi Sandé ngê Yesu p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê yidpîmo lêpî, u pi Emeyîs, ntee daa kuughê dpîmo lêpî. (12 km.)

¹⁴ Kópuni yilî Yesu ngê pyaa dniye, maa p:uu yi p:uu dpîmo danêmbum.

¹⁵ Yi kópu knî yi p:uu dini ghi n:ii ngê dpîmo danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi kuwó doo kwo, dini ghi n:ii ngê a kp:anê doo, u k:ii nipi mîdnye paa.

¹⁶ Yi m:uu ngópu, ngmênê daa mya ngópu.

¹⁷ Yesu ye póó wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu dpo danêmbum mo? Wod:oo ghê knopwo, ndídî yi ngîma kele,

¹⁸ u kwo ngmê póó wo, pini n:ii u pi Kliyópas, kwo, Njedusalem kópuni pyaa dniye, pi yintómu yi lama a pyede, mumdoo yi kópu knî lama daangma tóó?

¹⁹ Yesu ye póó wo, yepê, Ló kópu dé? Kwo, Yesu Nasalet pi ngê kópuni pyaa dniye. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, mye u nuu u pi, mb:aamb:aa ngê dpîmo dêêpî, mbwudu yilî dpîmo chap, pi knî y:oo myednyimo chââchââ.

²⁰ Kwo, Ngmênê nmî kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kî mgîmî ngópu, u vyee tédê dy:ââ ngópu, lede knî y:oo kídosi ñedê u nkwo mî t:ee ngópu.

²¹⁻²² Kwo, Ngmênê alanté nmee nuw:o, Yisíléli tpémi yintómu knî yi k:ii nmî kada vyîlo ayi ghê, Lóma tpémi u ngwo wanmî ngm:ii kalê té. Kwo, Ala kópu m:uu, k:omo tpilé m:ii tuwo a vya ngópu, ngmênê awêde nmî vy:o pyââ ngmê knî y:oo ghê nmî mênê dê ghipé ngmê, mw:aa mgîdí vy:o kpomo chedê kédê lee dmi, *

²³ ngmênê yi pini ntóó doo m:uu ngópu. Kwo, Nmo yedê diyé dmi, nmodê, Enjel miyó kudun:aa m:uu, yedê, Yi pini kîmêda pyidu.

²⁴ Kwo, Nmî vy:o pi knî ngmê kpomo chedê myaa lee dmi, yi pyópu knî y:oo ntee nmo dumu nté ngmê, yinté myaan:aa m:uu ngmê, ngmênê yi pini ntóó doo m:uu ngópu. *

²⁵ Wod:oo Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o dpî mbodo dê dîngîdîngî dê. Yepê, Kópuni yilí Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, lukwe dîy:o yi kópu knî ye dêdpîdê kélîmî mo.

²⁶ Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, doo u ntââ yi dono u wépi daapî puwâ. Yepê, Yi dono u wépi wo puwâ, u dpodo ndéndê lónté pí dóó, u pi ndîî ngê lónté u nkwo pí pyodo.

²⁷ Wod:oo kópuni puku yedê chóó p:uu ló dini a d:êê tumo, u kakêmê yilí ye chámê ngê, kn:ââ Mósisi ngê kópuni a d:êê too, nkoo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni myedê d:êê tumo.

* **24:21-22:** Luukí 19:11; Dpodo 1:6 * **24:24:** Njon 20:3-10

28 P:aani n:ii tp:oo dpîmo lêpî, y:i yimî taa dniye, yi tpódu ye yinê ye yi pini kn:aa p:aani doo lêpî,

29 ngmênê yi tpódu y:oo u dí pwaa ngópu, kwo, Nakî nî, kââdí daa kêmakêma a wupwo. Kwo, Ng:ii dpî kmêle, wod:oo ngomo k:oo u k:ii nipi mê kee dniye.

30 Dini ghi n:ii ngê kmaapî têtê yaa dniye, mbîdédi a ngêédî, Chóó Lémi kwuno ngê, yi puwâ, ye yi y:ângo.

31 Yi ngwo mb:êê yi ngîma a ngópu, apê, E, kî Yesu, ngmênê y:i anyi ye mê pwiyé wo.

32 Noko kwo, Maa p:uu nyi gha dê kêtê pywáí knî, apii, kópuni puku yedê a pyede u kakême yilî nye kêtê chámê.

33 Yi ngwo dini ghi ngê yi tpódu ghêédî knopwo, Njedusalem d:âmo mê diyé knopwo, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê, yi pyipe knî yi k:ii, ye yi taa knopwo,

34 yi tpóknî y:oo yepê, Nmî Lémi ndêndê ngê kêda pyidu, Saimon ngê kêtê m:uu.

35 Wod:oo yi tpódu y:oo yepê, Kîmyednye m:uu. Yepê, Moma u k:ii kudu lee dmi, dny:oo myââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kmaapî têtê dpî yaa dmi, mbîdédi yi pwââ, u ngwo dnye mya.

Yesu ngê chóochóo p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

36 Dini ghi n:ii ngê yi kópu p:uu dnye danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi vy:o ghê wo, yepê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê.

³⁷ Ngmênê nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, apê ngmênê, Kmêna ye kwo.

³⁸ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté nmye kêlîmî té.

³⁹ Yepê, A kêê yi ngî m:uu tóó, nmyi kêê dmi a p:uu yé yó, yepê, Ala nê vyîlo. Yepê, D:aa kmêna, myed:aa mbwee. Yepê, Kmêna mbwee yi mênê dînê daa kwo, yi p:uu mbyuu too daa t:a mo.

⁴⁰ Yi kópu yi vvu, wod:oo kóó yu yi ngópu tpyé too.

⁴¹ Ngmênê doo u ntââ u kwo myedaapê kêlîmî mbê dniye, mu kópu u dîy:o yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, mye ngwéti dniye. Wod:oo ye póó wo, yepê, Nté pee nmyi ngópu ngma tóó, n:aa pîpî.

⁴² Te mbyuu ch:ee ngmê u kwo ngmê y:ee ngópu,

⁴³ yi kêlê a ngópu, yi ngópu ndîi.

Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, p:uu ndiye pyu knî y:oo u ngwo a w:ee tumo

⁴⁴ Yesu u Mî ka ghêlî daa diyé wo, p:uu ndiye pyu yoo modoo ndiye kîgha dé, yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o munoo a kwo, a pwopwo p:uu munmyenîmo a danê. Yepê, Kópuni Mósisi ngê a p:uu a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, n:ii wéti u puku yedê mye pyede, doo u ntââ yi kópu dyuu daap:aa kn:aadi ngê.

⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê yi nuw:o dmi ñedê mb:êê a ngópu, apê, Puku yedê kópuni a pyede, pêdê w:ee téne.

⁴⁶ Yi kópu yilî yi nt:u mu ngmidi, yi nt:u dmi alanté, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê dini

ghi n:ii ngê wa t:a, wa mgîmî ngmê, wa vya ngmê, wa kmênê ngmê, wo pyoloni ngê amêdê pyidu,

⁴⁷ u yoo knî y:oo u pi pi knî ye adnyin:aa tpaê, kn:ââ Njedusalem wa chaa ngmê, nkoo dyámê pé wopee wopee, n:ii knî y:oo u pi wa ny:ee ngmê, u pi mbêmê yi dono yilî wa kée t:oo, Chóó Lémi ngê yi dono yilî mbodo kn:ââ vuywo u nkwo wa kée té, mêdaawa a ngî té.

⁴⁸ Yesu ngê yepê, Yi kópu yilî nmyi chóó kînmyi m:uu tumo. Yepê, Pi knî ye dmyinên:aa tpaê dé,

⁴⁹ ngmênê n:ii ngê a d:aa amênê kââdî, mwiyé dmyinê t:âât:ââ, nmye anîmo dy:ââ. Yepê, Yi pini M:aa u Ghê Dmi, yinê amî wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Mwiyé nmye munê vyu, nmyenê, M:aa ngê nmyi ngêêpî pyu nmye wa a dy:ââ. Yepê, Njedusalem ghêlî k:ii kêdmyinêngê kuwo ngmê, nmyi wêdêwêdê kîgha pyu mwiyé dmyinê t:âât:ââ.

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo

Mak 16:19-20; Dpodo 1:9-11

⁵⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi kada ghê wo, Njedusalem a kuwo ngópu, Petani u nkîgh:ê yi taa dniye, wod:oo ghê dniye, kóó dê yi pwo mbee doo, yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka doo ngêpê.

⁵¹ Dini ghi n:ii ngê yi l:êê dîy:o doo ngêpê, u Mî ngê a y:ângo, mbóó p:uu kmungo.

⁵² Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo Njedusalem mê diyé dniye, yi gha dmi maa p:uu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo,

⁵³ wo yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa koko, Chóó Lémi dnyimon:aa chaa kîgha.

Wu u dí.

NMÎ MÎ U KÓPU DYUU
The New Testament in the Rossel Language, also called
the Yele Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Yele Rossel long Niugini
copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2011-2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yele Rossel (Yele)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-11-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

f23d3065-5277-5598-adb2-6416a21ad128